

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ
ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
&
ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΑ
ΑΝΝΑΣ ΜΠΙΕΝΑΚΗ - ΨΑΡΟΥΔΑ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗ : ΙΟΥΝΙΟΣ 2004

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ ΗΛΕΚΤΡ. ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Κανονισμός της Βουλής (Μέρος Κοινοβουλευτικό)

**Με ενσωματωμένες τις νέες ρυθμίσεις που έγιναν
με την από 18.6.2003 απόφαση της Ολομέλειας
της Βουλής (ΦΕΚ 161 Α ÷/26.6.2003)**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σημαντικές τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του Κανονισμού της Βουλής, που αποφάσισε η Ολομέλεια της Βουλής στις 18 Ιουνίου 2003, επιβάλλουν την παρούσα επανέκδοση αυτού, προκειμένου να υπάρχει πλήρης ενημέρωση των βουλευτών και των πολιτών επί κρίσιμων θεμάτων του κοινοβουλευτικού βίου.

Ιδιαίτερος σημαντική είναι η αναμόρφωση της διαδικασίας παροχής άδειας δίωξης κατά βουλευτών (βουλευτική ασυλία), που προβλέπεται στα άρθρ. 61 και 62 του Συντάγματος. Έτσι στο εξής, προκειμένου να διασφαλίζεται η πληρέστερη μελέτη των δικογραφιών, που υποβάλλει η εισαγγελική αρχή, και να διαπιστώνεται ο πολιτικός ή μη χαρακτήρας της αιτουμένης δίωξης, συγκροτείται από τον Κανονισμό της Βουλής (άρθρ. 43Α και 83) ολιγομελής Μόνιμη Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας. Η επιτροπή έχει ως έργο τη μελέτη των δικογραφιών και την υποβολή εκ-

θέσεων προς την Ολομέλεια για κάθε αίτηση άδειας δώξης. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η επακολουθούσα συζήτηση και ψηφοφορία στην Ολομέλεια να στηρίζεται επί διακριβωμένων, κατά το δυνατόν, στοιχείων και να εκφράζει όντως γνώμη και ψήφο του βουλευτή κατά συνείδηση. Έτσι προστατεύεται το κύρος του βουλευτικού αξιώματος, καθώς η βουλευτική ασυλία λειτουργεί πλέον όχι ως ατομικό προνόμιο του βουλευτή, αλλά ως εγγύηση για την ακώλυτη άσκηση του βουλευτικού έργου και συνεπώς της λειτουργίας της Βουλής.

Ήδη η πρώτη εφαρμογή του νέου συστήματος κατέδειξε ότι με τις παραπάνω ρυθμίσεις διευκολύνεται ο ήρεμος διάλογος και η αναζήτηση της ουσίας, ενώ επιτυγχάνεται ο τελικός στόχος, που δεν είναι άλλος από την ενίσχυση της ελευθερίας έκφρασης και δράσης του βουλευτή.

Επίσης η Μόνιμη Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας μπορεί υπό προϋποθέσεις να εισηγείται μέτρα και να παρεμβαίνει για την προστασία και ενίσχυση του κύρους του κοινοβουλευτικού θεσμού και των βουλευτών.

Σημαντική καινοτομία του Κανονισμού της Βουλής αποτελεί επίσης η δημιουργία Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Περιφερειών (άρθρ. 43Α), με την οποία ενισχύεται η άσκηση κοινοβουλευτικής εποπτείας επί των περιφερειακών οργάνων της Πολιτείας. Η ρύθμιση αυτή αποβλέπει στο να καλύψει το κενό από την αδυναμία άσκησης άμεσου κοινοβουλευτικού ελέγχου επί των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και να ενδυναμώσει την παρουσία της Βουλής στην περιφέρεια.

Τέλος επέρχονται βελτιώσεις σχετικά με τον εποπτικό ρόλο της Βουλής επί του νεοπαγούς θεσμού των Ανεξαρτήτων Αρχών (άρθρ. 14).

Οι παραπάνω συμπληρώσεις και βελτιώσεις εκφράζουν την σταθερή επιδίωξή μας να ενδυναμωθεί συνεχώς ο ρόλος του Κοινοβουλίου και να αναβαθμίζεται στη συνείδηση του λαού.

ANNA MIENAKH - ΨΑΡΟΥΔΑ
Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

- Άρθρο 1: Εναρκτήρια συνεδρίαση - προσωρινό προεδρείο
- Άρθρο 2: Κήρυξη της έναρξης των εργασιών της βουλευτικής περιόδου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β': ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

- Άρθρο 3: Ανακοίνωση των ονομάτων και ορκωμοσία των Βουλευτών
- Άρθρο 4: Πράξεις των Βουλευτών των οποίων αμφισβητείται η βουλευτική ιδιότητα
- Άρθρο 5: Παραίτηση από το βουλευτικό αξίωμα και πλήρωση των κενών βουλευτικών θέσεων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ': ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

- Άρθρο 6: Σύνθεση - ασυμβίβαστα
- Άρθρο 7: Εκλογή του Προέδρου
- Άρθρο 8: Εκλογή των λοιπών μελών του προεδρείου
- Άρθρο 9: Διάρκεια και λήξη της θητείας των μελών του προεδρείου
- Άρθρο 10: Πλήρωση των κενών θέσεων του προεδρείου και αναπλήρωση των μελών του

- Άρθρο 11: Αρμοδιότητες του Προέδρου
Άρθρο 12: Αρμοδιότητες των άλλων μελών του προεδρείου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ': ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ

- Άρθρο 13: Σύνθεση - σύγκληση
Άρθρο 14: Αρμοδιότητες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε': ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

- Άρθρο 15: Έννοια - συγκρότηση
Άρθρο 16: Τεκμήρια - ίδρυση - μεταβολές
Άρθρο 17: Εκπροσώπηση - αναπλήρωση - περιορισμοί
Άρθρο 18: Παραχώρηση αιθουσών του βουλευτηρίου στις Κοινοβουλευτικές Ομάδες και στελέχωση των διοικητικών γραμματειών τους
Χρήση των χώρων του Κοινοβουλίου
Άρθρο 19: Καθορισμός της σειράς μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και κατανομή των χώρων
Άρθρο 20: Αρχηγός Αξιωματικής Αντιπολίτευσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ': ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

- Άρθρο 21: Σύνθεση - αρμοδιότητες
Άρθρο 22: Σύγκληση της Ολομέλειας της Βουλής σε συνόδους
Άρθρο 23: Κήρυξη της λήξης των εργασιών των συνόδων και της βουλευτικής περιόδου
Άρθρο 24: Λειτουργία της Ολομέλειας της Βουλής

(Τα άρθρα 25, 26, 27 και 28 καταργήθηκαν με την από 6.12.2001 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, ΦΕΚ 284Αᾶ/18.12.01).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ: ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Άρθρο 29: Σύνθεση - συγκρότηση - αρμοδιότητες

Άρθρο 30: Λειτουργία του Τμήματος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η: ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Α) ΔΙΑΡΚΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Άρθρο 31: Σύσταση - σύνθεση

Άρθρο 31Α: Ειδική επιτροπή επί του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους

Άρθρο 32: Αρμοδιότητες

Άρθρο 32Α: Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων

Άρθρο 33: Λειτουργία των διαρκών επιτροπών

Άρθρο 34: Εκλογή προεδρείου

Άρθρο 35: Αντικατάσταση και αναπλήρωση μελών

Άρθρο 36: Σύγκληση συνεδριάσεων

Άρθρο 37: Παράσταση στις συνεδριάσεις

Άρθρο 38: Ακροάσεις εξωκοινοβουλευτικών προσώπων

Άρθρο 39: Ψηφοφορίες και αποφάσεις

Άρθρο 40: Πρακτικά των συνεδριάσεων

Άρθρο 41: Γραμματείες των διαρκών επιτροπών

Άρθρο 41Α: Υποβοήθηση κοινοβουλευτικού ελέγχου
από τις διαρκείς επιτροπές

Άρθρο 41Β: Γνώμες επί των κανονιστικών πράξεων της
Ευρωπαϊκής Ένωσης

Β) ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Άρθρο 42: Σύσταση - σύνθεση - αρμοδιότητες

Άρθρο 43: Λειτουργία των ειδικών επιτροπών

Γ) ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΝΙΜΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Άρθρο 43Α: Απόδημοι ελληνοισμοί-Θεσμών και
διαφάνειας-Αποτίμησης τεχνολογίας-
Ισότητας και δικαιωμάτων του ανθρώπου-
Κοινοβουλευτικής δεοντολογίας-
Περιφερειών

Δ) ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΓΙΑ ΕΘΝΙΚΑ Ή ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Άρθρο 44: Σύσταση - σύνθεση - αρμοδιότητες

Άρθρο 45: Λειτουργία των επιτροπών

Ε) ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Άρθρο 46: Σύσταση - σύνθεση

Άρθρο 47: Αρμοδιότητες

Άρθρο 48: Λειτουργία των επιτροπών για τα εσωτερι-

κά θέματα της Βουλής
**ΣΤ) ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ**

Άρθρο 49: Επιτροπές διεθνών σχέσεων
Άρθρο 49Α: Επιτροπή Δ.Ε.Κ.Ο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ': ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Άρθρο 50: Σύνταξη και διανομή
Άρθρο 51: Περιεχόμενο
Άρθρο 52: Προτεραιότητα εγγραφής των θεμάτων
στην ημερήσια διάταξη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι': ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ

Άρθρο 53: Ημέρες συνεδριάσεων της Ολομέλειας, του
Τμήματος διακοπής των εργασιών της
Βουλής και των διαρκών επιτροπών
Άρθρο 54: Ώρες έναρξης των συνεδριάσεων
Άρθρο 55: Καταμερισμός της κοινοβουλευτικής εργα-
σίας στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας
Άρθρο 56: Δημοσιότητα των συνεδριάσεων και υπο-
χρεώσεις των ακροατών
Άρθρο 57: Μυστικές συνεδριάσεις
Άρθρο 58: Συμμετοχή και παράσταση στις συνεδριά-
σεις
Άρθρο 59: Κήρυξη έναρξης, λήξης και διακοπής των
συνεδριάσεων
Άρθρο 60: Είσοδος και παραμονή στην αίθουσα των
συνεδριάσεων

Άρθρο 61: Τήρηση, επικύρωση και δημοσίευση των πρακτικών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ': ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

Άρθρο 62: Γενικές διατάξεις
Άρθρο 63: Ανακοινώσεις του Προέδρου προς τη Βουλή
Άρθρο 64: Σειρά των ομιλητών
Άρθρο 65: Εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών
Άρθρο 66: Τρόπος αγορεύσεων
Άρθρο 67: Παρεμπόμποντα ζητήματα
Άρθρο 68: Προσωπικά ζητήματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ': ΨΗΦΟΦΟΡΙΕΣ

Άρθρο 69: Γενικές διατάξεις
Άρθρο 70: Τρόποι ψηφοφορίας
Άρθρο 70Α: Ψήφος των Βουλευτών που βρίσκονται σε αποστολή της Κυβέρνησης ή της Βουλής στο εξωτερικό
Άρθρο 71: Φανερή ψηφοφορία με ανάταση ή έγερση
Άρθρο 72: Ονομαστική ψηφοφορία
Άρθρο 73: Μυστική ψηφοφορία
Άρθρο 74: Ποσοστά Βουλευτών, πλειοψηφίες, αποφάσεις

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ': ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ
ΑΡΣΗ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΑΣΥΛΙΑΣ**

- Άρθρο 75: Γενικές διατάξεις
Άρθρο 76: Παρουσία των Βουλευτών στις συνεδριάσεις - άδειες απουσίας
Άρθρο 77: Τήρηση του Κανονισμού - πειθαρχικά μέτρα
Άρθρο 78: Ανάκληση στην τάξη
Άρθρο 79: Στέρωση του λόγου
Άρθρο 80: Μομφή για αντικονοβουλευτική συμπεριφορά
Άρθρο 81: Προσωρινός αποκλεισμός από τις συνεδριάσεις
Άρθρο 82: Ανάλογη εφαρμογή διατάξεων στις επιτροπές
Άρθρο 83: Άδειες δίωξης Βουλευτών

**ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ**

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ
ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ,
ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ**

- Άρθρο 84: Νομοθετική πρωτοβουλία
Άρθρο 85: Κατάθεση και περιεχόμενο σχεδίων και προτάσεων νόμων
Άρθρο 86: Ανακοίνωση, εκτύπωση και διανομή των σχεδίων και προτάσεων νόμων

- Άρθρο 87: Κατάθεση τροπολογιών
Άρθρο 88: Περιεχόμενο, εκτύπωση και διανομή των τροπολογιών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΤΑΚΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Α) ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

- Άρθρο 89: Παραπομπή στην αρμόδια επιτροπή
Άρθρο 90: Αριθμός και διάρκεια των συνεδριάσεων των επιτροπών
Άρθρο 91: Συζήτηση στις διαρκείς επιτροπές
Άρθρο 92: Παραπομπή για νομοτεχνική επεξεργασία στην επιστημονική υπηρεσία της Βουλής

Β) ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

- Άρθρο 93: Εγγραφή στην ημερήσια διάταξη
Άρθρο 94: Τρόπος συζήτησης

Γ) ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΗ ΚΑΤΑΡΧΗΝ

- Άρθρο 95: Περιεχόμενο και έναρξη της καταρχήν συζήτησης - σειρά ομιλητών
Άρθρο 96: Εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών της καταρχήν συζήτησης
Άρθρο 97: Διάρκεια των αγορεύσεων στην καταρχήν

- συζήτηση
Άρθρο 98: Ειδικοί αγορητές
Άρθρο 99: Προφανής εξάντληση του θέματος
Άρθρο 100: Ζητήματα αντισυνταγματικότητας

**Δ) ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΩΝ**

- Άρθρο 101: Τρόπος συζήτησης και ψήφιση των άρθρων
και των τροπολογιών
Άρθρο 102: Εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών
της κατ' άρθρο συζήτησης
Άρθρο 103: Διάρκεια των ομιλιών στην κατ' άρθρο
συζήτηση

Ε) ΨΗΦΙΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ

- Άρθρο 104: Χρόνος και τρόπος ψήφισης στο σύνολο
Άρθρο 105: Επανασυζήτηση και ψήφιση νομοσχεδίων
και προτάσεων νόμων που απορρίφθηκαν
από τη Βουλή

ΣΤ) ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

- Άρθρο 106: Προϋποθέσεις και διαδικασία

Ζ) ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ

- Άρθρο 107: Προϋποθέσεις και διαδικασία

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ιβ: ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ**

- Άρθρο 108: Ψήφιση νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων
χωρίς ή με περιορισμένη συζήτηση
- Άρθρο 109: Κατεπείγοντα νομοσχέδια και προτάσεις
νόμων
- Άρθρο 110: Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων
επείγοντος χαρακτήρα

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: ΕΙΔΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ**

- Άρθρο 111: Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για τη
σύσταση ειδικών επιτροπών σύνταξης και
κύρωσης κωδίκων
- Άρθρο 112: Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για την
κύρωση διεθνών συνθηκών ή συμβάσεων
- Άρθρο 113: Νομοσχέδια για την κύρωση πράξεων
νομοθετικού περιεχομένου
- Άρθρο 114: Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων που
αναπέμπονται στη Βουλή
- Άρθρο 115: Προτάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου
για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος
- Άρθρο 116: Προτάσεις Βουλευτών για τη διεξαγωγή
δημοψηφίσματος
- Άρθρο 117: Κήρυξη της επικράτειας σε κατάσταση
πολιορκίας
- Άρθρο 118: Προτάσεις για τροποποίηση του Κανονι-
σμού της Βουλής

- Άρθρο 119: Προτάσεις για την αναθεώρηση του Συντάγματος
- Άρθρο 120: Προϋπολογισμός εξόδων και ισολογισμός-απολογισμός της Βουλής
- Άρθρο 121: Κατάθεση, συζήτηση και εξέταση του προϋπολογισμού του Κράτους από την αρμόδια διαρκή επιτροπή
- Άρθρο 122: Κατάθεση και εξέταση του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους από την αρμόδια διαρκή επιτροπή
- Άρθρο 123: Συζήτηση και ψήφιση του προϋπολογισμού, του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

- Άρθρο 124: Κοινοβουλευτικός έλεγχος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Άρθρο 125: Περιεχόμενο, κατάθεση και συζήτηση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Άρθρο 126: Περιεχόμενο και απάντηση
- Άρθρο 127: Εγγραφή στην ημερήσια διάταξη
- Άρθρο 128: Συζήτηση των ερωτήσεων

(Άρθρο 128Α: Καταργήθηκε με την από 25.11.1993
απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής,
ΦΕΚ 200Αδ/ 26.11.1993)

Άρθρο 128Β: Συζητήσεις με πρωτοβουλία Βουλευτών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Άρθρο 129: Περιεχόμενο

Άρθρο 130: Ημέρα συζήτησης και επιλογή των
επίκαιρων ερωτήσεων που θα συζητηθούν

Άρθρο 131: Σειρά συζήτησης των επίκαιρων ερω-
τήσεων

Άρθρο 132: Διαδικασία συζήτησης των επίκαιρων
ερωτήσεων

Άρθρο 132Α: Συζητήσεις με πρωτοβουλία Βουλευτών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Άρθρο 133

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΒ: ΕΠΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Άρθρο 134: Ορισμός - περιεχόμενο

Άρθρο 135: Εγγραφή επερωτήσεων στην ημερήσια διά-
ταξη της Ολομέλειας και συζήτησή τους

Άρθρο 136: Ταυτόχρονη συζήτηση επερωτήσεων

Άρθρο 137: Γενίκευση της συζήτησης στις επερωτήσεις

Άρθρο 138: Επίκαιρες επερωτήσεις

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ: ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ
ΑΡΧΩΝ**

Άρθρο 138Α

**ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ
ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ****ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η: ΕΚΛΟΓΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

Άρθρο 139: Γενικές διατάξεις

Άρθρο 140: Εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ
ΚΑΙ ΔΥΣΠΙΣΤΙΑΣ**

Άρθρο 141: Πρόταση εμπιστοσύνης

Άρθρο 142: Πρόταση δυσπιστίας

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ**

Άρθρο 142Α: Ανακοινώσεις και δηλώσεις της
Κυβέρνησης ενώπιον της Βουλής

Άρθρο 143: Συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ: ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Άρθρο 144: Σύσταση, συγκρότηση και λειτουργία

Άρθρο 145: Εξουσίες

- Άρθρο 146: Συλλογή πληροφοριών και εγγράφων
Άρθρο 147: Προσφυγή σε άλλα αποδεικτικά μέσα
Άρθρο 148: Πόρισμα
Άρθρο 149: Επιτροπές δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η': ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΟΜΦΗΣ ΚΑΤΑ
ΜΕΛΩΝ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ -
ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ
ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΟΥΣ**

- Άρθρο 150: Πρόταση μομφής κατά του Προέδρου της Βουλής ή μέλους του Προεδρείου
Άρθρο 151: Πρόταση διαπίστωσης της αδυναμίας του Προέδρου της Δημοκρατίας για την άσκηση των καθηκόντων του
Άρθρο 151Α: Πρόταση διαπίστωσης της αδυναμίας του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του
Άρθρο 152: Πρόταση διαπίστωσης της αδυναμίας των μελών του Προεδρείου της Βουλής για την άσκηση των καθηκόντων τους

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΒ': ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΔΙΚΗ ΤΩΝ
ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ,
ΤΩΝ ΥΦΥΠΟΥΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

- Άρθρο 153: Γενικές διατάξεις
Άρθρο 154: Πρόταση άσκησης δίωξης κατά μέλους της Κυβέρνησης ή Υφυπουργού

- Άρθρο 155: Συζήτηση της πρότασης
Άρθρο 156: Διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης
Άρθρο 157: Συζήτηση του πορίσματος της επιτροπής
Άρθρο 158: Κλήρωση μελών του Ειδικού Δικαστηρίου,
του Δικαστικού Συμβουλίου και της
Εισαγγελικής Αρχής
Άρθρο 159: Πρόταση κατηγορίας κατά του Προέδρου
της Δημοκρατίας

**ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ**

- Άρθρο 160: Διάρθρωση
Άρθρο 161: Επιστημονικό συμβούλιο
Άρθρο 162: Διευθύνσεις επιστημονικών μελετών
Άρθρο 162Α
Άρθρο 163: Διεύθυνση πληροφορικής και νέων
τεχνολογιών

**ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ
ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

- Άρθρο 164: Κατάθεση εγγράφων στη Βουλή
Χορήγηση αντιγράφων
Άρθρο 165: Αρχείο της Βουλής
Άρθρο 166: Βιβλιοδέτηση των Πρακτικών της Βουλής
και σύνταξη γενικού θεματικού ευρετηρίου
ύλης
Άρθρο 167: Ειδικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή του
Κανονισμού

Άρθρο 167Α: Εξουσιοδοτικές διατάξεις

Άρθρο 168: Εντάξεις υπαλλήλων ΑΡ

Άρθρο 169: Αναγνώριση χρόνου προϋπηρεσίας

Άρθρο 170: Κύρωση ειδικής πράξης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 171

Άρθρο 172

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

έχοντας υπόψη

1. το άρθρο 65 παρ.1 του Συντάγματος,
2. το άρθρο 2 παρ. 5 από 17ης Οκτωβρίου 1985 ομόφωνης απόφασης της Ολομέλειας της Σ^Α Αναθεωρητικής Βουλής,
3. την από 3 Ιουνίου 1987 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής με την οποία κρώθηκε στο σύνολό του, κατά τη διαδικασία του άρθρου 76 παρ.6 του Συντάγματος, το διαμορφωμένο από τη διευρυμένη διαρκή επί του Κανονισμού της Βουλής Επιτροπή "οριστικό" σχέδιο Κώδικα Κανονισμού Εργασιών της Βουλής (μέρος κοινοβουλευτικό),

π α ρ α γ γ έ λ λ ο υ μ ε

να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Κανονισμός Εργασιών της Βουλής (μέρος κοινοβουλευτικό) που έχει ως εξής:

*ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α:
ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Εναρκτήρια συνεδρίαση - προσωρινό προεδρείο

Άρθρο 1

1. Η ημερομηνία σύγκλησης της Βουλής σε πρώτη συνεδρίαση (εναρκτήρια συνεδρίαση) της βουλευτικής περιόδου καθορίζεται από το προεδρικό διάταγμα διάλυσης της Βουλής ή λήξης της βουλευτικής περιόδου σύμφωνα με το Σύνταγμα.

2. Την εναρκτήρια συνεδρίαση κάθε βουλευτικής περιόδου έως και την εκλογή του Προέδρου της Βουλής διευθύνει ο προσωρινός Πρόεδρος, που επικουρείται από τέσσερις Γραμματείς.

3. Τα καθήκοντα του προσωρινού Προέδρου ασκεί ένας από τους Αντιπροέδρους της Βουλής της προηγούμενης βουλευτικής περιόδου, κατά την τάξη της εκλογής τους. Αν κανείς από τους Αντιπροέδρους δεν έχει εκλεγεί Βουλευτής ή αυτοί που έχουν εκλεγεί κωλύονται ή απουσιάζουν, τα καθήκοντα του προσωρινού Προέδρου ασκεί ο Βουλευτής του πρώτου σε αριθμό εδρών Κόμματος που έχει τη μακρότερη κοινοβουλευτική θητεία, και μεταξύ περισσότερων προηγείται ο πρεσβύτερος στην ηλικία.

*Δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 106 Α/24.6.1987

4. Τα καθήκοντα των Γραμματέων ασκούν οι νεότεροι στην ηλικία Βουλευτές ανάλογα με τη δύναμη των Κοινοβουλευτικών Ομάδων.

5. Καμία συζήτηση δεν μπορεί να γίνει υπό τη διεύθυνση του προσωρινού Προέδρου.

Κήρυξη της έναρξης των εργασιών της βουλευτικής περιόδου

Άρθρο 2

Η κήρυξη της έναρξης των εργασιών της βουλευτικής περιόδου γίνεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αυτοπροσώπως ή δια του Πρωθυπουργού, μετά την εκλογή του Προεδρείου της Βουλής κατά τα άρθρα 7 και 8 του Κανονισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

Ανακοίνωση των ονομάτων και οργάνωσή των Βουλευτών

Άρθρο 3

1. Ο προσωρινός Πρόεδρος, αμέσως μόλις κηρυχθεί η έναρξη των εργασιών της πρώτης συνεδρίασης της βουλευτικής περιόδου, ανακοινώνει στη Βουλή τον κατάλογο των Βουλευτών που ανακηρύχθηκαν σύμφωνα με το νόμο. Ο κατάλογος αυτός καταχωρίζεται στα Πρακτικά και ενημερώνεται για κάθε μεταβολή που ε-

πέρχεται κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου.

2. Στη συνέχεια, ο προσωρινός Πρόεδρος της Βουλής καλεί τους Βουλευτές που έχουν ανακηρυχθεί και παρευρίσκονται στη συνεδρίαση να δώσουν τον οριζόμενο από το άρθρο 59 του Συντάγματος όρκο. Όσοι Βουλευτές απουσιάζουν, καθώς και όσοι αποκτούν τη βουλευτική ιδιότητα κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου, δίνουν τον όρκο σε μία από τις επόμενες συνεδριάσεις της Βουλής.

3. Αρνήσεις ή αντιρρήσεις για τη δόση του όρκου δεν επιτρέπονται. Οι τυχόν επιφυλάξεις διατυπώνονται με σύντομη γραπτή δήλωση, που κατατίθεται στο Προεδρείο της Βουλής πριν από τη δόση του όρκου και καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

4. Από την ορκωμοσία τους οι Βουλευτές αναλαμβάνουν την άσκηση των καθηκόντων τους.

Πράξεις των Βουλευτών των οποίων αμφισβητείται η βουλευτική ιδιότητα

Άρθρο 4

*1. Οι Βουλευτές κατά των οποίων εκκρεμούν ενστάσεις για την εγκυρότητα της εκλογής τους, κατά το άρθρο 58 του Συντάγματος και τον εκάστοτε ισχύοντα εκλογικό νόμο, ή αιτήσεις έκπτωσης από το βουλευτικό αξίωμα, κατά τα άρθρα 55 παρ. 2 και 57 του Συντάγματος ή εκθέσεις του κατά το άρθρο 29 παρ. 2 του Συντάγματος ειδικού οργάνου που διαπιστώνει παράβα-

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ση των διατάξεων, οι οποίες συνιστούν λόγο έκπτωσης από το βουλευτικό αξίωμα κατά το άρθρο αυτό, συμμετέχουν νόμιμα στις εργασίες της Βουλής έως τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 100 του Συντάγματος, με την οποία ακυρώνεται η εκλογή ή διαπιστώνεται η έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα.

2. Οι κατά την προηγούμενη παράγραφο Βουλευτές εκπληρώνουν όλα τα καθήκοντά τους και απολαύουν της προστασίας και των δικαιωμάτων που αναγνωρίζουν στο αξίωμα του Βουλευτή το Σύνταγμα, ο Κανονισμός της Βουλής και οι νόμοι.

3. Οι πράξεις των κατά την παράγραφο 1 Βουλευτών που ενεργήθηκαν έως τη δημοσίευση των οριστικών αποφάσεων του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, αν ακυρώθηκε η εκλογή ή διαπιστώθηκε η έκπτωση από το βουλευτικό αξίωμα, λογίζονται έγκυρες.

Παραίτηση από το βουλευτικό αξίωμα και πλήρωση των κενών βουλευτικών θέσεων

Άρθρο 5

1. Κάθε Βουλευτής μπορεί οποτεδήποτε να παραιτηθεί από το βουλευτικό αξίωμα. Η παραίτηση συντελείται με την υποβολή γραπτής δήλωσης στον Πρόεδρο της Βουλής, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 60 παρ. 2 του Συντάγματος, δεν υπόκειται σε ανάκληση. Η παραίτηση ανακοινώνεται στη Βουλή.

2. Η πλήρωση των βουλευτικών εδρών που χηρεύουν στη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις της εκλογικής νομοθεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γα : ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Σύνθεση - ασυμβίβαστα

Άρθρο 6

1. Το Προεδρείο της Βουλής εκλέγεται από τα μέλη της και απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, πέντε Αντιπροέδρους, τρεις Κοσμήτορες και έξι Γραμματείς.

2. Από τα μέλη του προεδρείου ο τέταρτος Αντιπρόεδρος, ένας Κοσμήτορας και ένας Γραμματέας προέρχονται από την πρώτη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης και ο πέμπτος Αντιπρόεδρος και ένας ακόμη Γραμματέας από τη δεύτερη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει δεύτερη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, ο πέμπτος Αντιπρόεδρος και ένας Γραμματέας προέρχονται από την πρώτη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης.

3. Το αξίωμα του μέλους του Προεδρείου της Βουλής είναι ασυμβίβαστο με το αξίωμα του Υπουργού ή του Υφυπουργού. Η αποδοχή από μέλος του προεδρείου θέσης Υπουργού ή Υφυπουργού θεωρείται ως αυτοδίκαιη παραίτηση από την ιδιότητά του αυτήν.

Εκλογή του Προέδρου

Άρθρο 7

1. Μετά την ορκωμοσία των Βουλευτών ο προσωρινός Πρόεδρος καλεί για την επόμενη ημέρα τους Βουλευτές να εκλέξουν τον Πρόεδρο της Βουλής.

2. Υποβολή υποψηφιότητας δεν είναι παραδεκτή. Της εκλογής του Προέδρου δεν προηγείται συζήτηση.

3. Ο Πρόεδρος της Βουλής εκλέγεται με μυστική ψηφοφορία και με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών. Αν κανείς δεν συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται μεταξύ των δύο πρώτων σε ψήφους και εκλέγεται αυτός που έλαβε τις περισσότερες ψήφους.

4. Η διαλογή των ψήφων γίνεται από τρεις ψηφολέκτες, από τους οποίους οι δύο προέρχονται από τη μεγαλύτερη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Βουλής και ο τρίτος από τη δεύτερη.

5. Ο προσωρινός Πρόεδρος αναγγέλλει το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας και καλεί τον Πρόεδρο της Βουλής να καταλάβει αμέσως την έδρα.

Εκλογή των λοιπών μελών του προεδρείου

Άρθρο 8

1. Η Βουλή υπό την προεδρία του νέου Προέδρου της, κατά την αμέσως επόμενη συνεδρίαση, εκλέγει με

τέσσερις διαδοχικές, χωριστές, ψηφοφορίες τους Αντιπροέδρους, τους Κοσμήτορες και τους Γραμματείς. Στην πρώτη ψηφοφορία εκλέγονται οι πρώτος (Α α), δεύτερος (Β α) και τρίτος (Γ α) Αντιπρόεδροι, στη δεύτερη οι τέταρτος (Δ α) και πέμπτος (Ε α) Αντιπρόεδροι, στην τρίτη οι Κοσμήτορες και στην τέταρτη οι Γραμματείς. Οι ψηφοφορίες διεξάγονται με χωριστές ψηφοδόχους ειδικά για κάθε αξίωμα.

2. Τα κατά την προηγούμενη παράγραφο μέλη του προεδρείου εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία και με τις προβλεπόμενες από το άρθρο 67 του Συντάγματος προϋποθέσεις και πλειοψηφίες.

3. Οι διατάξεις των παραγράφων 2 και 4 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως και για την εκλογή των μελών του προεδρείου του παρόντος άρθρου.

4. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται για την εκλογή των Κοσμητόρων και των Γραμματέων κατά την πρώτη συνεδρίαση και των λοιπών τακτικών συνόδων της βουλευτικής περιόδου.

Διάρκεια και λήξη της θητείας των μελών του προεδρείου

Άρθρο 9

1. Η θητεία του Προέδρου και των Αντιπροέδρων διαρκεί όσο και η βουλευτική περίοδος. Η θητεία των λοιπών μελών του προεδρείου διαρκεί όσο και η τακτι-

κή σύνοδος για την οποία εκλέχθηκαν.

2. Ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι διατηρούν το αξίωμά τους και μετά τη διάλυση της Βουλής ή τη λήξη της βουλευτικής περιόδου και έως την έναρξη των εργασιών της Βουλής της επόμενης βουλευτικής περιόδου. Τα λοιπά μέλη του προεδρείου διατηρούν το αξίωμά τους και μετά τη λήξη των εργασιών της τακτικής συνόδου για την οποία εκλέχθηκαν και έως την έναρξη των εργασιών της επόμενης τακτικής συνόδου.

3. Η θητεία του Προέδρου και των λοιπών μελών του προεδρείου λήγει στην περίπτωση που η Βουλή, κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 150 και 152 του Κανονισμού, εγκρίνει πρόταση μομφής εναντίον τους ή διαπιστώσει την οριστική αδυναμία να ασκήσουν τα καθήκοντά τους.

Πλήρωση των κενών θέσεων του προεδρείου και αναπλήρωση των μελών του

Άρθρο 10

1. Οι θέσεις των μελών του προεδρείου, που χηρεύουν από οποιαδήποτε αιτία, συμπληρώνονται αμέσως με εκλογή νέων μελών, η οποία διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 7 και 8 αντίστοιχα του Κανονισμού. Τα νέα μέλη του προεδρείου εκλέγονται για το υπόλοιπο της θητείας των μελών εκείνων που τις θέσεις τους καταλαμβάνουν.

2. Αν χηρεύσουν ταυτόχρονα οι θέσεις του Προέδρου

και όλων των Αντιπροέδρων, των Κοσμητόρων και των Γραμματέων της Βουλής εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 6, 7 και 8 του Κανονισμού.

3. Αν ο Πρόεδρος της Βουλής κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο, απουσιάζει ή επιθυμεί να λάβει μέρος στη συζήτηση, σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ. 2 του Κανονισμού, αναπληρώνεται από έναν Αντιπρόεδρο της Βουλής, που ο ίδιος τον ορίζει, αλλιώς, από τους Αντιπροέδρους κατά την τάξη της εκλογής τους. Αν όλοι οι Αντιπρόεδροι κωλύονται ή απουσιάζουν, εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 1 παρ. 3 περίοδος β' του Κανονισμού.

4. Σε περίπτωση κωλύματος για οποιονδήποτε λόγο ή απουσίας των Γραμματέων ο Πρόεδρος της Βουλής ορίζει αναπληρωτές τους νεότερους στην ηλικία Βουλευτές.

Αρμοδιότητες του Προέδρου

Άρθρο 11

1. Ο Πρόεδρος της Βουλής ασκεί τις αρμοδιότητες που του αναγνωρίζει το Σύνταγμα, ο Κανονισμός της Βουλής, οι νόμοι και γενικά κάθε αρμοδιότητα που πηγάζει από την αυτονομία της Βουλής.

2. Ο Πρόεδρος της Βουλής διευθύνει και συντονίζει, σύμφωνα με τους όρους που ορίζει ο Κανονισμός, το σύνολο των δραστηριοτήτων της Ολομέλειας, του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής και των Επι-

τροπών της Βουλής. Ιδίως: α) συγκροτεί το Τμήμα διακοπής των εργασιών και τις Επιτροπές της Βουλής· β) καθοδηγεί τους Κοσμήτορες και τους Γραμματείς στην εκτέλεση των καθηκόντων τους· γ) διαβιβάζει στους αρμόδιους Υπουργούς τα σχέδια και τις προτάσεις νόμων που ψηφίστηκαν από τη Βουλή· δ) προεδρεύει στη Διάσκεψη των Προέδρων.

3. Ο Πρόεδρος της Βουλής έχει όλες τις εξουσίες για τη διεύθυνση των συνεδριάσεων της Βουλής και τη διασφάλιση της απρόσκοπτης διεξαγωγής των εργασιών της. Ιδίως: α) διασφαλίζει την πιστή τήρηση του Κανονισμού της Βουλής και την ελεύθερη έκφραση της γνώμης των Βουλευτών· β) καταρτίζει την ημερήσια διάταξη των εργασιών της Βουλής· γ) κηρύσσει την έναρξη και τη λήξη των συνεδριάσεων, τηρεί την τάξη, δίνει το λόγο, κηρύσσει τη λήξη των συζητήσεων, θέτει σε ψηφοφορία τα ζητήματα και ανακοινώνει τα αποτελέσματα των ψηφοφοριών· δ) διευθύνει και διατηρεί τις συζητήσεις μέσα στα όρια του Κανονισμού· ε) απαγγέλλει τις αποφάσεις της Βουλής και διερμηνεύει τα αισθήματά της· στ) παίρνει όλα τα αναγκαία πειθαρχικά μέτρα εναντίον κάθε παρεκτρεπόμενου Βουλευτή.

4. Ο Πρόεδρος της Βουλής προΐσταται στις υπηρεσίες της Βουλής και συντονίζει τη δραστηριότητά τους, προσλαμβάνει, σύμφωνα με τις διατάξεις του Οργανισμού της Βουλής (Κανονισμός της Βουλής, Μέρος Βα-Προσωπικό), το προσωπικό της Βουλής, εκδίδει όλες τις πράξεις που αφορούν την υπηρεσιακή κατάστασή του, δίνει εντολές για την ενέργεια των δαπανών της

Βουλής μέσα στα πλαίσια του προϋπολογισμού της και αποφασίζει για τη διάθεση και χρήση των χώρων της Βουλής.

5. Ο Πρόεδρος της Βουλής μεριμνά για την εσωτερική και εξωτερική ασφάλεια της Βουλής και των χώρων της, στο όνομα της οποίας ασκεί την αστυνομική εξουσία. Καθορίζει τη δύναμη της αστυνομίας και εγκρίνει το προσωπικό της που πρέπει να υπηρετεί στη φρουρά της Βουλής, η οποία και τελεί αποκλειστικά υπό τις διαταγές του.

6. Ο Πρόεδρος της Βουλής ενημερώνει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τη σύνθεση και τις ουσιώδεις μεταβολές των Κοινοβουλευτικών Ομάδων.

7. Ο Πρόεδρος της Βουλής εκπροσωπεί τη Βουλή δικαστικώς και εξωδίκως.

*8. Ο Πρόεδρος της Βουλής εκπροσωπεί τη Βουλή στις διεθνείς σχέσεις της, με τα κοινοβούλια άλλων χωρών, στις εθνικές εορτές και τελετές και μπορεί να μεταβιβάσει σε άλλα μέλη του προεδρείου ή άλλους βουλευτές αυτή την αρμοδιότητά του.

*9. Ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί να αναθέσει σε ένα ή περισσότερα μέλη του προεδρείου γενικά ή ειδικά και κατά περίπτωση καθήκοντα, που ανήκουν στην αρμοδιότητά του, καθορίζοντας ταυτόχρονα και τους όρους άσκησής τους, αν το κρίνει σκόπιμο.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284/18.12.2001)

Αρμοδιότητες των άλλων μελών του προεδρείου***Άρθρο 12**

1. Οι Αντιπρόεδροι της Βουλής ασκούν τις αρμοδιότητες που τους αναγνωρίζει ο Κανονισμός ή τους αναθέτει με αποφάσεις του ο Πρόεδρος της Βουλής για την Ολομέλεια, το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής, τις διαρκείς επιτροπές, καθώς και για κάθε άλλη Επιτροπή, όργανο, δραστηριότητα ή έργο της Βουλής.

2. Οι Κοσμήτορες της Βουλής επικουρούν τον Πρόεδρο στα οργανωτικά και λειτουργικά ζητήματα της Βουλής ή σε άλλες αρμοδιότητες που τους αναθέτει με αποφάσεις του. Ιδίως: α) εποπτεύουν σε όλες τις υπηρεσίες της Βουλής και υποβάλλουν στο τέλος κάθε διμήνου έκθεση στον Πρόεδρο της Βουλής για τις οργανωτικές και τις λειτουργικές ανάγκες τους· β) προτείνουν μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης του προσωπικού και την καλύτερη απόδοση των υπηρεσιών της Βουλής· γ) βοηθούν τον Πρόεδρο της Βουλής στην τήρηση της τάξης στο βουλευτήριο· δ) φροντίζουν για την πιστή τήρηση των αποφάσεων και εντολών του Προέδρου της Βουλής και ιδίως αυτών που αφορούν τα προβλεπόμενα από το άρθρο 47 παρ. 2 και 3 θέματα.

3. Οι Γραμματείς της Βουλής επικουρούν τον Πρόεδρο στις συνεδριάσεις της Βουλής ή σε άλλες αρμοδιότητες που τους αναθέτει με αποφάσεις του. Ιδίως: α) υποχρεούνται να παρίστανται στην έναρξη κάθε συνε-

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

δρίασης για την ανακοίνωση των αναφορών και ερωτήσεων προς το Σώμα και την ανάγνωση, κατά την κρίση του Προέδρου, των κειμένων και εγγράφων που αφορούν τη Βουλή ή απευθύνονται σ' αυτήν· β) επιμελούνται τη διεξαγωγή των ψηφοφοριών και καταγράφουν τις αποφάσεις της Βουλής· γ) εποπτεύουν τη σύνταξη και την έγκαιρη εκτύπωση των Πρακτικών της Βουλής, τα υπογράφουν μετά την επικύρωσή τους από τη Βουλή, και τα αναγιγνώσκουν προς αυτήν μετά σχετική απόφασή της. Ο Πρόεδρος μπορεί να αναθέτει την ανάγνωση εγγράφων και την εκτέλεση άλλων αναγκαίων βοηθητικών εργασιών της έδρας σε ανώτερους υπαλλήλους της Βουλής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΩΝ ΠΡΟΕΔΡΩΝ

Σύνθεση - σύγκληση

Άρθρο 13

*1. Η Διάσκεψη των Προέδρων αποτελείται από τον Πρόεδρο και τους διατελέσαντες Προέδρους της Βουλής, εφόσον έχουν εκλεγεί Βουλευτές, τους Αντιπροέδρους της Βουλής, τους Προέδρους των διαρκών επιτροπών, τον Πρόεδρο της Επιτροπής θεσμών και διαφάνειας, τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και έναν ανεξάρτητο Βουλευτή, ως εκπρόσωπο των ανεξαρτήτων, εφόσον ο αριθμός αυτών είναι τουλάχιστον πέντε (5).

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151Α/8.7.1996)

Πρόεδρος της Διάσκεψης των Προέδρων είναι ο Πρόεδρος της Βουλής, τον οποίο αναπληρώνει ένας από τους Αντιπροέδρους κατά την τάξη της εκλογής τους. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής στη Διάσκεψη των Προέδρων συμμετέχουν, αντί των ανωτέρω Προέδρων των διαρκών επιτροπών, οι Πρόεδροι των διαρκών επιτροπών της θερινής περιόδου της αντίστοιχης σύνθεσης του Τμήματος διακοπής.

*2. Ο ανεξάρτητος Βουλευτής και ο αναπληρωτής του ορίζονται στην αρχή κάθε τακτικής συνόδου με κοινή ενυπόγραφη δήλωση των ανεξαρτήτων, η οποία υποβάλλεται στο Προεδρείο της Βουλής εντός τριών (3) ημερών από την έγγραφη πρόσκλησή τους προς τούτο. Αν οι ανεξάρτητοι δεν ορίσουν τον κοινό εκπρόσωπό τους ή τον αναπληρωτή του, ορίζεται αυτός τον οποίον πρότειναν οι περισσότεροι από όσους ανεξαρτήτους υπέβαλαν ατομική ή κοινή ενυπόγραφη δήλωση και αν δεν προταθεί κανείς ή προταθούν δύο ή περισσότεροι με τον αυτό αριθμό προτάσεων, ενεργείται κλήρωση και μετέχει στις συνεδριάσεις της Διάσκεψης των Προέδρων ο ανεξάρτητος Βουλευτής ή ο αναπληρωτής του, που ευνοήθηκε από τον κλήρο.

3. Τα μέλη της Διάσκεψης των Προέδρων αναπληρώνονται από τους νόμιμους αναπληρωτές τους. Οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορούν να αναπληρωθούν από τους κατά το άρθρο 17 παρ. 2 αναπληρωτές τους.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284/18.12.2001)

*4. Η Διάσκεψη των Προέδρων συγκαλείται σε τακτική συνεδρίαση από τον Πρόεδρό της κάθε εβδομάδα και σε έκτακτη συνεδρίαση όταν κρίνεται αυτό αναγκαίο. Η συγκεκριμένη ημέρα και ώρα της συνεδρίασης γνωστοποιείται στην Κυβέρνηση, που μπορεί να εκπροσωπηθεί από μέλος της.

**5. Οι αποφάσεις της Διάσκεψης των Προέδρων λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών της, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από άλλες διατάξεις του Συντάγματος, του Κανονισμού ή νόμου, που έχει δημοσιευθεί πριν από την έναρξη εφαρμογής του παρόντος Κανονισμού. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

Αρμοδιότητες

***Άρθρο 14

Η Διάσκεψη των Προέδρων: α) εξετάζει την ημερήσια διάταξη της επόμενης εβδομάδας ή των επόμενων εβδομάδων με σκοπό την καλύτερη οργάνωση των εργασιών της Βουλής· β) καθορίζει τη διαδικασία και τη διάρκεια συζήτησης των νομοσχεδίων ή προτάσεων νό-

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151Α/8.7.1996) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284Α/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284Α/18.12.2001)

***Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151Α/8.7.1996), στις 15.12.1997 (ΦΕΚ 258Α/17.12.1997), στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284Α/18.12.2001) και στις 18.6.2003 (ΦΕΚ 161Α/26.6.2003)

μων στην Ολομέλεια της Βουλής και στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής, καθώς και τη συνολική διάρκεια των γενικών συζητήσεων μέσα στο πλαίσιο των συνεδριάσεων της ημερήσιας διάταξης, λαμβάνοντας υπόψη την εισήγηση της αρμόδιας Κοινοβουλευτικής Επιτροπής· γ) αποφασίζει για τη διεξαγωγή οργανωμένης συζήτησης πάνω σε οποιοδήποτε θέμα νομοθετικού έργου ή κοινοβουλευτικού ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 107 του Κανονισμού της Βουλής· δ) επιλέγει με εισήγηση του Προέδρου της Βουλής ομοφώνως, άλλως με πλειοψηφία των 4/5 των μελών της, τα μέλη των κατά το άρθρο 101 Α του Συντάγματος Ανεξάρτητων Αρχών και μπορεί σε όσες περιπτώσεις το προβλέπει ο νόμος να ανακαλεί την επιλογή και να αποφασίζει την αντικατάσταση μέλους ή του συνόλου των μελών ανεξάρτητης αρχής, με την ίδια πλειοψηφία ή να αποφασίζει την έκπτωσή τους συνεπεία τελεσίδικης καταδίκης για τις αναφερόμενες στο άρθρο 3 παρ.4 του ν.3051/2002 πράξεις ή την αποδοχή της παραίτησής τους· ε) καλεί, όταν το κρίνει αναγκαίο, οποιαδήποτε ανεξάρτητη αρχή για θέματα σχετικά με την κατά το Σύνταγμα εκπλήρωση της αποστολής της και υποβάλλει, όταν επίσης το κρίνει αναγκαίο, σχετικές εκθέσεις και προτάσεις στην Ολομέλεια της Βουλής· στ) αποφασίζει, προτείνει ή διατυπώνει γνώμη ή αναθέτει το έργο τούτο σε άλλο όργανο, επιτροπή ή υποεπιτροπή της Βουλής για όσα θέματα προβλέπεται σχετική αρμοδιότητα της Βουλής ή οργάνου της ρητά από το Σύνταγμα, τον Κανονισμό ή νόμο.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Εβ : ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ
ΟΜΑΔΕΣ****Έννοια - συγκρότηση****Άρθρο 15**

1. Ο ελάχιστος απαιτούμενος αριθμός Βουλευτών για τη συγκρότηση μιας Κοινοβουλευτικής Ομάδας ορίζεται σε δέκα (10).

2. Ο κατά την προηγούμενη παράγραφο ελάχιστος αριθμός Βουλευτών για τη συγκρότηση Κοινοβουλευτικής Ομάδας περιορίζεται σε πέντε (5), αν το Κόμμα με το οποίο εκλέχθηκαν και στο οποίο εξακολουθούν να ανήκουν έλαβε μέρος στις γενικές εκλογές από τις οποίες προήλθε η Βουλή, με συνδυασμούς στα δύο τρίτα (2/3) τουλάχιστον των εκλογικών περιφερειών της χώρας και συγκέντρωσε ποσοστό τουλάχιστον τρία τοις εκατό (3%) του συνολικού αριθμού των έγκυρων ψήφων ολόκληρης της επικράτειας.

3. Κόμμα που έλαβε μέρος στις γενικές εκλογές από τις οποίες προήλθε η Βουλή, σε συνασπισμό με άλλα Κόμματα, θεωρείται, για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου, ότι έλαβε αριθμό έγκυρων ψήφων ίσο προς το γινόμενο που προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του αριθμού των Βουλευτών του με το μέσο όρο των κατά Βουλευτή έγκυρων ψήφων του συνασπισμού. Ο μέσος όρος αυτός προκύπτει από τη διαίρεση του αριθμού των έγκυρων ψήφων του συνασπισμού σε ολόκληρη την επικράτεια με το συνολικό αριθμό των Βουλευτών που εξέλεξε ο συνασπισμός.

4. Κάθε Βουλευτής μπορεί να ανήκει σε μία μόνο Κοινοβουλευτική Ομάδα.

5. Οι Βουλευτές που δεν ανήκουν σε καμία Κοινοβουλευτική Ομάδα θεωρούνται ανεξάρτητοι και λογίζονται, για τη συμμετοχή τους και μόνο στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής και στις Επιτροπές της Βουλής, ενιαία ομάδα.

6. Οι βουλευτικές έδρες που χηρεύουν από οποιαδήποτε αιτία θεωρούνται, αν δεν έχουν πληρωθεί νομίμως, ότι ανήκουν στη δύναμη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στην οποία μετείχαν οι κάτοχοί τους.

Τεκμήρια - ίδρυση - μεταβολές

Άρθρο 16

1. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παραγράφων 1 έως 3 του προηγούμενου άρθρου, οι Βουλευτές θεωρούνται ότι ανήκουν στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του Κόμματος με το οποίο εκλέχθηκαν, εκτός αν δηλώσουν ενυπόγραφα διαφορετική προτίμηση. Η ενυπόγραφη αυτή δήλωση μπορεί να υποβληθεί στον Πρόεδρο της Βουλής οποτεδήποτε κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου.

2. Ο Αρχηγός του Κόμματος θεωρείται και Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Κόμματός του, αν είναι Βουλευτής.

3. Οι Βουλευτές που επιθυμούν να ιδρύσουν, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του προηγούμενου άρθρου,

Κοινοβουλευτική Ομάδα, υποβάλλουν στον Πρόεδρο της Βουλής σχετική δήλωση, που περιέχει τον τίτλο του Κόμματος και τα ονόματα των μελών και του Προέδρου της. Η δήλωση αυτή υπογράφεται από όλα τα μέλη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, ανακοινώνεται στη Βουλή και καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

4. Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παραγράφων 2 και 3 του προηγούμενου άρθρου, οι Βουλευτές που εκλέχθηκαν με συνασπισμό δύο ή περισσότερων Κομμάτων οφείλουν να υποβάλουν, πριν από την εκλογή του οριστικού Προεδρείου της Βουλής, ενυπόγραφη δήλωση, στην οποία να αναφέρουν σε ποια από τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες των Κομμάτων του συνασπισμού ανήκουν. Αν δεν υποβάλουν τέτοια δήλωση, θεωρούνται ότι ανήκουν στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του Κόμματος του οποίου ο τίτλος αναφέρεται πρώτος στο συνασπισμό.

5. Οι μεταβολές στη σύνθεση Κοινοβουλευτικής Ομάδας γνωστοποιούνται στον Πρόεδρο της Βουλής με ενυπόγραφη δήλωση του ενδιαφερομένου, αν πρόκειται για αποχώρηση· με ενυπόγραφη δήλωση του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, αν πρόκειται για διαγραφή και με κοινή ενυπόγραφη δήλωση του Βουλευτή και του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, αν πρόκειται για προσχώρηση. Οι παραπάνω ενυπόγραφες δηλώσεις ανακοινώνονται στη Βουλή και καταχωρίζονται στα Πρακτικά.

Εκπροσώπηση - αναπλήρωση - περιορισμοί***Άρθρο 17**

1. Οι Κοινοβουλευτικές Ομάδες εκπροσωπούνται από τους Προέδρους τους.

2. Οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορούν να ορίσουν, με ενυπόγραφη δήλωσή τους προς τον Πρόεδρο της Βουλής, έως δύο αναπληρωτές-εκπροσώπους της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, οι οποίοι τους αναπληρώνουν σε περίπτωση κωλύματος ή απουσίας. Ο Πρόεδρος της μεγαλύτερης σε δύναμη Κοινοβουλευτικής Ομάδας που μετέχει στην Κυβέρνηση, καθώς και ο Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, μπορούν να ορίσουν έως και τρεις αναπληρωτές-εκπροσώπους.

3. Ο ορισμός των αναπληρωτών-εκπροσώπων μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε.

4. Σε περίπτωση που έχουν οριστεί περισσότεροι του ενός αναπληρωτές-εκπρόσωποι, η αναπλήρωση του Προέδρου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις που θεσπίζει ο Κανονισμός γίνεται μόνο από έναν απ' αυτούς, κατά τη σειρά ή το αντικείμενο του ορισμού τους.

5. Αναπλήρωση των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων από τους κατά την παράγραφο 2 αναπληρωτές δεν επιτρέπεται μόνο στα κατά το άρθρο 68 προσωπικά ζητήματα και στα κατά τα άρθρα 124 έως

---

*Καταργήθηκε η παρ. 6 και αναριθμήθηκαν οι λοιπές στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Αβ/18.12.2001)

133 θέματα κοινοβουλευτικού ελέγχου, εκτός από τις επερωτήσεις και τις επίκαιρες επερωτήσεις.

6. Οι διατάξεις του άρθρου 66 του Κανονισμού που ρυθμίζουν τον τρόπο αγόρευσης των Βουλευτών ισχύουν και για τους αναπληρωτές των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων.

*7. Οι αναπληρωτές των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορούν να τριτολογήσουν για πέντε (5) λεπτά της ώρας.

**Παραχώρηση αιθουσών του βουλευτηρίου
στις Κοινοβουλευτικές Ομάδες και στελέχωση
των διοικητικών γραμματειών τους.
Χρήση των χώρων του Κοινοβουλίου**

Άρθρο 18

1. Στις κατά τα άρθρα 15 και 16 Κοινοβουλευτικές Ομάδες παραχωρείται ιδιαίτερη αίθουσα στο βουλευτήριο, με χωρητικότητα ανάλογη με τον αριθμό των μελών της. Στους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων παραχωρείται ιδιαίτερο γραφείο. Σε περίπτωση που δεν επαρκούν οι αίθουσες, η παραχώρηση ιδιαίτερου γραφείου στους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων γίνεται σύμφωνα με τη σειρά της δύναμής τους.

2. Στους κατά το άρθρο 15 παρ. 5 ανεξάρτητους Βουλευτές παραχωρείται μία αίθουσα στο βουλευτήριο.

---

*Τροποποιήθηκε στις 25.11.1993 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993)

*3. Η χρήση των αιθουσών και των άλλων χώρων του Βουλευτηρίου και των άλλων κτηρίων, που παραχωρούνται κατά τις παρ. 1 και 2 ή εξυπηρετούν τη λειτουργία του Κοινοβουλίου και των υπηρεσιών του, επιτρέπεται μόνο για τις λειτουργίες που προορίζονται, σύμφωνα με τις σχετικές αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής.

Ειδικότερα και ενδεικτικώς δεν επιτρέπεται το κάπνισμα.

Με αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής διατίθενται ορισμένοι χώροι στο Βουλευτήριο και τα άλλα κτήρια για την πρόσκαιρη χρήση τους από καπνιστές.

4. Οι διοικητικές γραμματείες των Κοινοβουλευτικών Ομάδων στελεχώνονται με μετακλητούς υπαλλήλους, που διορίζονται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, μετά πρόταση του Προέδρου κάθε Κοινοβουλευτικής Ομάδας. Ο αριθμός και η διαβάθμιση των θέσεων των μετακλητών αυτών υπαλλήλων και η κατανομή τους μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, ανάλογα με τη δύναμή τους, καθορίζονται από τις διατάξεις του άρθρου 30 του υπηρεσιακού Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Βα- Προσωπικό).

Καθορισμός της σειράς μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και κατανομή των χώρων

Άρθρο 19

1. Η σειρά των Κοινοβουλευτικών Ομάδων καθορίζεται από τη δύναμή τους σε αριθμό Βουλευτών. Σε πε-

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ρίπτωση ισοδυναμίας προηγείται η Κοινοβουλευτική Ομάδα του Κόμματος που πήρε περισσότερες ψήφους στις εκλογές από τις οποίες προήλθε η Βουλή. Η νεοϊδρυόμενη Κοινοβουλευτική Ομάδα έπεται της ισοδύναμης παλαιότερης.

2. Στην αρχή κάθε κοινοβουλευτικής περιόδου ή σε περίπτωση συγκρότησης νέας Κοινοβουλευτικής Ομάδας ο Πρόεδρος της Βουλής καλεί τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων για να προσδιοριστούν οι θέσεις των μελών τους στην αίθουσα συνεδριάσεων και για να παραχωρηθούν, σύμφωνα με το άρθρο 18, αίθουσες και γραφεία του βουλευτηρίου. Σε περίπτωση διαφωνίας ο προσδιορισμός των θέσεων γίνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής με βάση τη δύναμη των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και την κοινοβουλευτική παράδοση.

Αρχηγός Αξιωματικής Αντιπολίτευσης

Άρθρο 20

Ο Πρόεδρος της μεγαλύτερης σε δύναμη Κοινοβουλευτικής Ομάδας που δεν μετέχει στην Κυβέρνηση αποκαλείται Αρχηγός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και έχει τα ιδιαίτερα δικαιώματα που του αναγνωρίζει ο Κανονισμός της Βουλής και οι κείμενες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄: ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ**Σύνθεση - αρμοδιότητες****Άρθρο 21**

1. Η Ολομέλεια της Βουλής, που συγκροτείται από το σύνολο των Βουλευτών, έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπουν το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής.

*2. Όπου στον Κανονισμό μνημονεύεται η Βουλή νοούνται η Ολομέλεια, το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής και οι διαρκείς επιτροπές, ανάλογα με την αρμοδιότητά τους.

**Σύγκληση της Ολομέλειας της Βουλής
σε συνόδους****Άρθρο 22**

1. Η σύγκληση της Ολομέλειας της Βουλής σε σύνοδο γίνεται με προεδρικό διάταγμα, εκτός από τις περιπτώσεις για τις οποίες η Βουλή συνέρχεται, κατά το Σύνταγμα, αυτοδικαίως.

2. Η Ολομέλεια της Βουλής συνέρχεται αυτοδικαίως σε τακτική σύνοδο για τα ετήσια έργα της, την πρώτη Δευτέρα του μηνός Οκτωβρίου κάθε έτους, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 1 του Κανονισμού και του άρθρου 40 του Συντάγματος.

3. Η πρώτη συνεδρίαση κάθε τακτικής συνόδου ή αυτοδίκαιης σύγκλησης της Ολομέλειας της Βουλής γίνεται την ενδεκάτη πρωινή.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Κήρυξη της λήξης των εργασιών των συνόδων
και της βουλευτικής περιόδου**

Άρθρο 23

1. Η λήξη των εργασιών των τακτικών συνόδων της Βουλής κηρύσσεται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά την πάροδο της καθοριζόμενης από το Σύνταγμα ελάχιστης διάρκειάς τους.

2. Η κήρυξη της λήξης των εργασιών της βουλευτικής περιόδου γίνεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αυτοπροσώπως ή δια του Πρωθυπουργού.

Λειτουργία της Ολομέλειας της Βουλής

Άρθρο 24

1. Η Ολομέλεια της Βουλής συζητεί και αποφασίζει με τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία που ορίζουν το Σύνταγμα και ο Κανονισμός της Βουλής.

2. Αν το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός δεν ορίζουν διαφορετικά, η Ολομέλεια της Βουλής δεν μπορεί να αποφασίσει χωρίς την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων Βουλευτών, η οποία δεν μπορεί επίσης να είναι μικρότερη από το ένα τέταρτο (1/4) του όλου αριθμού των Βουλευτών. Σε περίπτωση ισοψηφίας η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται και μετά νέα ισοψηφία η πρόταση απορρίπτεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ

{ Τα άρθρα 25, 26, 27, 28 και ο υπότιτλος του κεφαλαίου Ζα "Α) ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ" καταργήθηκαν στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001) }

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ****Σύνθεση – συγκρότηση - αρμοδιότητες**

*Άρθρο 29

1. Κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Βουλής, το νομοθετικό έργο ασκείται από το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής, το οποίο συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 68 παρ.3, 70 παρ. 4 έως 7 και 71 του Συντάγματος και τις διατάξεις του παρόντος άρθρου και του άρθρου 30 του Κανονισμού. Το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής ασκεί, επίσης, κοινοβουλευτικό έλεγχο στους αρμόδιους Υπουργούς, κατά το άρθρο 70 παρ. 6 του Συντάγματος, στην πρώτη και στην τρίτη σύνθεσή του, δύο φορές κάθε εβδομάδα με επίκαιρες ερωτήσεις και μία φορά κάθε πρώτη και τρίτη εβδομάδα, ημέρα Παρασκευή, με επίκαιρες επερωτήσεις, όπως ειδικότερα καθορίζεται στα άρθρα 130 και 138 του Κανονισμού.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

2. Στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής μετέχει το ένα τρίτο (1/3) του όλου αριθμού των Βουλευτών.

3. Η συγκρότηση του Τμήματος γίνεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, η οποία ανακοινώνεται στη Βουλή και καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

Με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής συγκροτείται ανάλογα με τη δύναμη των κοινοβουλευτικών ομάδων και των ανεξαρτήτων.

4. Η σύνθεση του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής αλλάζει περιοδικά με τρόπο που να εξασφαλίζει την ισόχρονη, κατά το δυνατό, συμμετοχή σε αυτό όλων των Βουλευτών.

5. Πριν από τη συγκρότηση του Τμήματος, ο Πρόεδρος της Βουλής ζητεί από τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων να δηλώσουν μέσα σε τρεις (3) ημέρες σε ποια σύνθεση του Τμήματος επιθυμούν να μετέχουν οι Βουλευτές που ανήκουν στη δύναμη της Κοινοβουλευτικής τους Ομάδας. Ανάλογη επιστολή απευθύνει και στους ανεξάρτητους Βουλευτές. Σε περίπτωση που δεν υποβάλουν εμπροθέσμως τη δήλωση αυτή, ο Πρόεδρος της Βουλής ορίζει τους Βουλευτές που θα μετέχουν σε κάθε σύνθεση του Τμήματος, λαμβάνοντας υπόψη και την τυχόν προτίμησή τους.

Οι Αντιπρόεδροι της Βουλής μπορεί να συμμετέχουν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, και να ασκούν τις κατά το άρθρο 12 παρ.1 αρμοδιότητες σε όλες τις συνθέσεις του Τμήματος διακοπής, χωρίς να συνυπολογίζονται στον αριθμό των Βουλευτών που αναλογεί για κάθε σύνθε-

ση στην κοινοβουλευτική ομάδα που είναι μέλη της, εκτός αν αντικαθιστούν απόντα ή κωλύμενο Βουλευτή κατά την επόμενη παρ. 6.

6. Τα μέλη του Τμήματος που απουσιάζουν ή κωλύονται αντικαθίστανται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, η οποία λαμβάνεται ύστερα από πρόταση των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, στη δύναμη των οποίων ανήκουν οι Βουλευτές που απουσιάζουν ή κωλύονται.

7. Το Τμήμα με απόφασή του που λαμβάνεται με την προβλεπόμενη από το άρθρο 72 παρ. 3 του Συντάγματος πλειοψηφία, αποφαινεται επί προτάσεως αναρμοδιότητάς του που υποβάλλεται από το 1/10 τουλάχιστον των μελών του.

Στη σχετική συζήτηση μετέχουν ένας από τους Βουλευτές που υπέβαλαν την πρόταση και ένας από τους αντιλέγοντες, λαμβάνουν δε το λόγο για πέντε (5) λεπτά της ώρας ο καθένας και ένας Βουλευτής από κάθε κοινοβουλευτική ομάδα στην οποία δεν ανήκει κανένας από τους δύο πρώτους Βουλευτές για τρία (3) λεπτά της ώρας ο καθένας.

Λειτουργία του Τμήματος

***Άρθρο 30**

1. Τις συνεδριάσεις του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής διευθύνει ο Πρόεδρος της Βουλής

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

και σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος ένας από τους Αντιπροέδρους της Βουλής, οριζόμενος σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 3. Καθήκοντα Γραμματέων ασκούν εκ περιτροπής οι Γραμματείς της Βουλής.

2. Αν το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός δεν ορίζουν διαφορετικά, το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής δεν μπορεί να αποφασίσει χωρίς την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών του, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα δύο πέμπτα (2/5) του όλου αριθμού των μελών του. Σε περίπτωση ισοψηφίας η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται και μετά νέα ισοψηφία η πρόταση απορρίπτεται.

3. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά από το Σύνταγμα ή τον Κανονισμό, η λειτουργία του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής ρυθμίζεται από τις διατάξεις που ισχύουν για την Ολομέλεια της Βουλής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η': ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Α) ΔΙΑΡΚΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Σύσταση - σύνθεση

Άρθρο 31

1. Για την επεξεργασία και εξέταση νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων που υποβάλλονται στη Βουλή, συνιστώνται από τον Πρόεδρο της Βουλής έξι (6) διαρκείς επιτροπές: α) επιτροπή μορφωτικών υποθέσεων, β) επιτροπή εθνικής άμυνας και εξωτερικών υποθέσεων,

γ) επιτροπή οικονομικών υποθέσεων, δ) επιτροπή κοινωνικών υποθέσεων, ε) επιτροπή δημόσιας διοίκησης, δημόσιας τάξης και δικαιοσύνης, στ) επιτροπή παραγωγής και εμπορίου.

*2. Η σύσταση των κατά την προηγούμενη παράγραφο επιτροπών γίνεται, για τις επιτροπές, που λειτουργούν κατά τη διάρκεια των εργασιών της Ολομέλειας της Βουλής, στην αρχή κάθε τακτικής συνόδου και για τις επιτροπές του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής, κατά την έναρξη της λειτουργίας του Τμήματος και για όλες τις συνθέσεις του.

*3. Ο Πρόεδρος της Βουλής συγκροτεί τις επιτροπές, ανάλογα με τη δύναμη των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και των ανεξαρτήτων, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 29 παρ. 5 του Κανονισμού.

*4. Κάθε επιτροπή της Ολομέλειας της Βουλής αποτελείται από το ένα όγδοο (1/8) έως το ένα έκτο (1/6) του όλου αριθμού των Βουλευτών. Κάθε επιτροπή του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής αποτελείται από το ένα έβδομο (1/7) έως το ένα έκτο (1/6) του όλου αριθμού των Βουλευτών κάθε σύνθεσης του Τμήματος τούτου.

5. Για να εξασφαλίζεται η συμμετοχή όλων των Βουλευτών και να διατηρείται η κατ' αναλογία εκπροσώπηση όλων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων στις επιτροπές μπορεί να αυξομειώνεται ο αριθμός των μελών κάθε επιτροπής με απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

*6. Οι αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής με τις

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

οποίες συνιστώνται και συγκροτούνται οι επιτροπές της Βουλής ανακοινώνονται στη Βουλή και καταχωρίζονται στα Πρακτικά.

**Ειδική επιτροπή επί του απολογισμού
και του γενικού ισολογισμού του Κράτους**

*Άρθρο 31Α

Ο Πρόεδρος της Βουλής συνιστά ειδική επιτροπή επί του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους. Η επιτροπή αυτή συγκροτείται από 13 μέλη της διαρκούς επιτροπής οικονομικών υποθέσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 2 έως και 6. Οι διατάξεις των άρθρων 33 έως και 41 περί διαρκών επιτροπών εφαρμόζονται αναλόγως.

Αρμοδιότητες

Άρθρο 32

**1. Καθεμία από τις διαρκείς επιτροπές επεξεργάζεται και εξετάζει και με τους περιορισμούς του άρθρου 72 παρ.1 του Συντάγματος μπορεί να συζητεί και να ψηφίζει τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων αρμοδιότητας των εξής υπουργείων: α) η επιτροπή μορφωτικών υποθέσεων των υπουργείων: Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Πολιτισμού, β) η επιτροπή εθνικής άμυνας και εξωτερικών υποθέσεων των

**Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της
Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)*

*** Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση
της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)*

υπουργείων: Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Μακεδονίας - Θράκης και Αιγαίου, γ) η επιτροπή οικονομικών υποθέσεων των υπουργείων: Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, δ) η επιτροπή κοινωνικών υποθέσεων των υπουργείων: Υγείας και Πρόνοιας, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Μεταφορών και Επικοινωνιών, ε) η επιτροπή δημόσιας διοίκησης, δημόσιας τάξης και δικαιοσύνης των υπουργείων: Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Δικαιοσύνης, Δημόσιας Τάξης και Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, στ) η επιτροπή παραγωγής και εμπορίου των υπουργείων: Γεωργίας, Ανάπτυξης και Εμπορικής Ναυτιλίας.

2. Σε περίπτωση σύστασης νέων υπουργείων ή συγχώνευσης των υφισταμένων, ο Πρόεδρος της Βουλής καθορίζει με απόφασή του, που ανακοινώνεται στη Βουλή και καταχωρίζεται στα Πρακτικά, ποια από τις διαρκείς επιτροπές είναι αρμόδια για την επεξεργασία και εξέταση των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων των νέων ή των συγχωνευόμενων υπουργείων.

* 3. Οι διαρκείς επιτροπές της Συνόδου μπορεί να ασκούν κοινοβουλευτικό έλεγχο στους αρμόδιους Υπουργούς, κατά το άρθρο 70 παρ. 6 του Συντάγματος, όπως ειδικότερα ορίζεται στο άρθρο 128 Β.

**4. Η επιτροπή οικονομικών υποθέσεων εξετάζει τον προϋπολογισμό του Κράτους. Στην ίδια επιτροπή

---

* Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
** Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

παραπέμπεται για συζήτηση το προσχέδιο του προϋπολογισμού του Κράτους.

* 5. Η ειδική επιτροπή απολογισμού και γενικού ισολογισμού του Κράτους εξετάζει τον απολογισμό και το γενικό ισολογισμό του Κράτους.

Μία φορά ανά εξάμηνο ο Υπουργός Οικονομικών ενημερώνει την επιτροπή για την πορεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού του Κράτους και διαβιβάζει δια του Προέδρου της Βουλής στα μέλη της επιτροπής την ανά μήνα κίνηση των εσόδων και δαπανών του προϋπολογισμού.

**6. Οι διαρκείς επιτροπές ή οι υποεπιτροπές τους μπορούν να διατυπώνουν γνώμη για τους προτεινόμενους προς διορισμό σε ορισμένες θέσεις, εφόσον αυτό προβλέπεται από τον Κανονισμό ή νόμο. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζονται κατ' αναλογία οι διατάξεις των παρ. 3, 4 και 5 του άρθρου 49Α. Η ανάθεση στην αρμόδια επιτροπή ή υποεπιτροπή της αποφασίζεται κάθε φορά από τη Διάσκεψη των Προέδρων, σύμφωνα με το άρθρο 14 του Κανονισμού.

***7. Κάθε διαρκής επιτροπή μπορεί να συνέρχεται και να συζητεί και για θέματα συναφή με την αρμοδιό-

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της

Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Προστέθηκε στις 15.12.1997 με απόφαση της Ολομέλειας

της Βουλής (ΦΕΚ 258 Α/17.12.1997) και τροποποιήθηκε με

αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 6.12.2001

(ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001) και στις 18.6.2003 (ΦΕΚ 161Α/26.6.2003)

*** Προστέθηκε στις 16.3.1993 με απόφαση της Ολομέλειας

της Βουλής (ΦΕΚ 36 Α/19.3.1993) και τροποποιήθηκε

στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής

(ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

τητά της, μετά πρόταση του Προέδρου της ή του ενός τρίτου (1/3) των μελών της και σύμφωνη γνώμη του Προέδρου της Βουλής. Η επιτροπή μετά τη συζήτηση του θέματος μπορεί να υποβάλει σχετική έκθεση στη Βουλή, επί της οποίας μπορεί να γίνει συζήτηση σε μία συνεδρίαση, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 137, χωρίς τη διεξαγωγή ψηφοφορίας.

Για τις συνεδριάσεις αυτές των διαρκών επιτροπών δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 37 παρ. 2.

Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων

*Άρθρο 32Α

1. Στην αρχή κάθε βουλευτικής περιόδου ο Πρόεδρος της Βουλής συνιστά με απόφασή του ειδική διαρκή Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων.

2. Ο Πρόεδρος της Βουλής συγκροτεί την Επιτροπή, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 29 παρ. 5 και 31 παρ. 3 και 6 του Κανονισμού. Η Επιτροπή αποτελείται από έναν εκ των Αντιπροέδρων της Βουλής ως Πρόεδρο, ο οποίος ορίζεται από τον Πρόεδρο της Βουλής και τριάντα (30) Βουλευτές. Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής συμμετέχουν με δικαίωμα λόγου οι Έλληνες Ευρωβουλευτές.

** Προστέθηκε στις 16.3.1993 (ΦΕΚ 36 Α/19.3.1993)
και τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Αά/8.7.1996)
και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Αά/18.12.2001), με αποφάσεις
της Ολομέλειας της Βουλής*

3. Το Προεδρείο της Επιτροπής απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, δύο Αντιπροέδρους και έναν Γραμματέα. Οι Αντιπρόεδροι και ο Γραμματέας εκλέγονται από τα μέλη της Επιτροπής, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 34 του Κανονισμού της Βουλής. Ο ένας Αντιπρόεδρος προέρχεται από τη δεύτερη και ο Γραμματέας από την τρίτη σε δύναμη κοινοβουλευτική ομάδα.

4. Η Επιτροπή συγκαλείται σε συνεδρίαση από τον Πρόεδρό της. Η σύγκληση της Επιτροπής είναι υποχρεωτική, αν το ζητήσει το ένα τρίτο (1/3) των μελών της ή η Κυβέρνηση.

5. Η Επιτροπή επιλαμβάνεται της εξέτασης των θεμάτων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της με πρωτοβουλία του Προέδρου της. Ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί να παραπέμπει για εξέταση στην Επιτροπή οποιοδήποτε θέμα κρίνει σκόπιμο ή υποβάλλεται σε αυτόν από τις διαρκείς και ειδικές επιτροπές της Βουλής ή από Βουλευτές ή Ευρωβουλευτές.

6. Για την ενημέρωση των μελών της Επιτροπής μπορεί να καλείται οποιοδήποτε πρόσωπο κρίνεται χρήσιμο για το έργο της.

7. Η Επιτροπή μπορεί, με την έγκριση του Προέδρου της Βουλής, να αποστέλλει αντιπροσωπείες από Βουλευτές στα όργανα και οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε άλλα Κοινοβούλια ή σε διεθνείς Οργανισμούς.

8. Στην αρμοδιότητα της Επιτροπής ανήκουν ιδίως: α) θεσμικά θέματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, β) θέματα συνεργασίας μεταξύ της Βουλής των Ελλήνων και

των άλλων εθνικών Κοινοβουλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Συνδιάσκεψης των Επιτροπών Ευρωπαϊκών Υποθέσεων των Κοινοβουλίων των Κρατών-Μελών (COSAC), γ) θέματα ευρωπαϊκής πολιτικής και δ) πράξεις των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με κανονιστικό περιεχόμενο.

9. Επί των θεμάτων της προηγούμενης παραγράφου, η Επιτροπή μπορεί, με την επιφύλαξη του άρθρου 41B, να εκφράζει συμβουλευτική γνώμη, με την υποβολή σχετικής έκθεσης προς τη Βουλή και την Κυβέρνηση, στην οποία καταχωρίζεται τυχόν γνώμη της μειοψηφίας.

10. Για τα ζητήματα που δεν ρυθμίζονται με το παρόν άρθρο εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του Κανονισμού που αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία των διαρκών επιτροπών.

11. Για τις συνεδριάσεις της Επιτροπής αυτής πέραν των δύο ανά μήνα δεν εφαρμόζεται το άρθρο 37 παρ.2 του Κανονισμού.

12. Τη γραμματειακή εξυπηρέτηση της Επιτροπής θα έχει η Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Σχέσεων της Βουλής. Η τήρηση των συνοπτικών πρακτικών θα γίνεται από τη Διεύθυνση Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και των στενογραφημένων πρακτικών, όταν η Επιτροπή αποφασίζει την πλήρη καταγραφή των συζητήσεων, από τη Διεύθυνση Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής.

Λειτουργία των διαρκών επιτροπών**Άρθρο 33**

1. Οι εργασίες των διαρκών επιτροπών της Ολομέλειας της Βουλής διακόπτονται με την κήρυξη της λήξης της τακτικής συνόδου, στην αρχή της οποίας συστάθηκαν και αρχίζουν εκ νέου από τη λήξη της λειτουργίας του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής έως τη σύσταση της αντίστοιχης επιτροπής της νέας τακτικής συνόδου.

2. Οι εργασίες των διαρκών επιτροπών του Τμήματος διακοπής διαρκούν έως τη λήξη της λειτουργίας του Τμήματος τούτου.

3. Οι εργασίες των διαρκών επιτροπών της Ολομέλειας της Βουλής, που διακόπηκαν με τη λήξη της τακτικής συνόδου, συνεχίζονται από το σημείο που διακόπηκαν από τις αντίστοιχες διαρκείς επιτροπές του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής. Οι εργασίες των διαρκών επιτροπών του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής, που διακόπηκαν με την έναρξη της νέας τακτικής συνόδου, συνεχίζονται από τις αντίστοιχες διαρκείς επιτροπές της Ολομέλειας της Βουλής.

4. Οι διαρκείς επιτροπές του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής συνεχίζουν με κάθε νέα τους σύνθεση τις εργασίες της αντίστοιχης προηγούμενης από το σημείο που διακόπηκαν.

5. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά, η λειτουργία των διαρκών επιτροπών ρυθμίζεται από τις διατάξεις των άρθρων 89 έως 91.

Εκλογή προεδρείου

Άρθρο 34

1. Μετά τη σύστασή τους οι διαρκείς επιτροπές καλούνται από τον Πρόεδρο της Βουλής σε χωριστές συνεδριάσεις για την εκλογή των προεδρείων τους. Κάθε προεδρείο αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και το Γραμματέα.

2. Στις συνεδριάσεις των διαρκών επιτροπών για την εκλογή των προεδρείων τους προεδρεύει ο Πρόεδρος ή ένας από τους Αντιπροέδρους της Βουλής χωρίς δικαίωμα ψήφου.

3. Η εκλογή των μελών των προεδρείων γίνεται με μυστική ψηφοφορία.

4. Ο Πρόεδρος εκλέγεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των μελών της επιτροπής. Αν δεν συγκεντρωθεί η απόλυτη πλειοψηφία, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται αμέσως μεταξύ των δύο πρώτων σε ψήφους και εκλέγεται Πρόεδρος ο Βουλευτής που συγκέντρωσε τη σχετική πλειοψηφία των παρόντων μελών της επιτροπής.

5. Ο Αντιπρόεδρος και ο Γραμματέας κάθε επιτροπής εκλέγονται με τη σχετική πλειοψηφία των παρόντων μελών της.

6. Τα προεδρεία των διαρκών επιτροπών έχουν όλες τις αρμοδιότητες του Προεδρείου της Βουλής στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, εκτός από τις αρμοδιότητες που δεν προσιδιάζουν στη φύση και στην αποστολή των επιτροπών.

*7. Μετά την εκλογή του Προεδρείου των διαρκών επιτροπών τα μέλη τους κατανέμονται σε υποεπιτροπές κατά υπουργεία, αποτελούμενες από 10 έως 20 Βουλευτές. Η συγκρότηση και η λειτουργία των υποεπιτροπών διέπονται από τις αυτές διατάξεις, που διέπουν τη συγκρότηση και τη λειτουργία των διαρκών επιτροπών.

Στις συνεδριάσεις των υποεπιτροπών προεδρεύει ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος της οικείας επιτροπής.

Οι συνεδριάσεις των υποεπιτροπών δεν είναι δημόσιες, εκτός αν άλλως αποφασίσει η διαρκής επιτροπή.

Αντικατάσταση και αναπλήρωση μελών

Άρθρο 35

1. Τα μέλη των διαρκών επιτροπών που παραιτούνται από αυτές αντικαθίστανται από άλλους Βουλευτές της ίδιας Κοινοβουλευτικής Ομάδας.

2. Τα μέλη των διαρκών επιτροπών που απουσιάζουν ή κωλύονται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσουν τα καθήκοντά τους αναπληρώνονται από άλλους Βουλευτές της ίδιας Κοινοβουλευτικής Ομάδας.

3. Τις αντικαταστάσεις και τις αναπληρώσεις των μελών των διαρκών επιτροπών ενεργεί ο Πρόεδρος της Βουλής με αποφάσεις που εκδίδει ύστερα από πρόταση του Προέδρου της οικείας Κοινοβουλευτικής Ομάδας ή του εξουσιοδοτημένου αναπληρωτή του.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Σύγκληση συνεδριάσεων

Άρθρο 36

1. Οι συγκεκριμένες ημέρες, ώρες και αίθουσες συνεδριάσεων των επιτροπών καθορίζονται με αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής.

*2. Με εξαίρεση επείγουσα περίπτωση, οι συνεδριάσεις των διαρκών επιτροπών δεν πρέπει να συμπίπτουν με συνεδριάσεις της Ολομέλειας και του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής, όταν συζητούνται θέματα της αρμοδιότητάς τους.

3. Οι διαρκείς επιτροπές συγκαλούνται σε συνεδρίαση από τον Πρόεδρό τους και σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματός του, από τον Αντιπρόεδρό τους. Αν απουσιάζει ή κωλύεται και αυτός, καθώς και σε κάθε άλλη περίπτωση, οι διαρκείς επιτροπές συγκαλούνται σε συνεδρίαση από τον Πρόεδρο της Βουλής.

4. Σε περίπτωση που ο Πρόεδρος ή ο Αντιπρόεδρος διαρκούς επιτροπής δεν παρευρίσκεται στη συνεδρίαση τα καθήκοντα του Προέδρου ασκεί ο Βουλευτής της πρώτης σε δύναμη Κοινοβουλευτικής Ομάδας που έχει τη μεγαλύτερη βουλευτική θητεία. Μεταξύ περισσότερων προηγείται ο πρεσβύτερος στην ηλικία Βουλευτής της παραπάνω Κοινοβουλευτικής Ομάδας.

5. Οι διαρκείς επιτροπές συγκαλούνται πάντοτε σε συνεδρίαση όταν το ζητήσει η Κυβέρνηση.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

6. Κάθε διαρκής επιτροπή μπορεί να συγκαλείται μία φορά το μήνα για την επεξεργασία και εξέταση εκκρεμών προτάσεων νόμων της αρμοδιότητάς της.

Παράσταση στις συνεδριάσεις

Άρθρο 37

1. Οι Βουλευτές έχουν υποχρέωση να παρευρίσκονται στις συνεδριάσεις της διαρκούς επιτροπής της οποίας είναι τακτικά μέλη ή στην οποία ορίζονται αναπληρωτές.

*2. Στα παρόντα μέλη των διαρκών επιτροπών χορηγείται για κάθε πλήρη συνεδρίαση της επιτροπής της οποίας είναι τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη αποζημίωση, που ορίζεται σε ένα εικοστό (1/20) της συνολικής αποζημίωσης. Ανάλογη αποζημίωση μπορεί να χορηγείται και στους βουλευτές που συμμετέχουν ως μέλη σε αποστολή της Βουλής στο εξωτερικό, ύστερα από απόφαση του Προέδρου της Βουλής και εφόσον ορίζεται τούτο στην απόφασή του, για ορισμένο αριθμό συνεδριάσεων Συνελεύσεων ή επιτροπών τους και εφόσον βεβαιώνεται αρμοδίως η συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις αυτές.

*3. Οι Βουλευτές που δεν ανήκουν στη δύναμη διαρκούς επιτροπής μπορούν να παρακολουθούν τις εργασίες της, χωρίς όμως δικαίωμα λόγου και ψήφου, με την επιφύλαξη του άρθρου 58 παρ. 5.

*4. Οι Υπουργοί και οι νόμιμοι αναπληρωτές τους

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

μπορούν να παρίστανται στις συνεδριάσεις και να παίρνουν μέρος στις συζητήσεις των διαρκών επιτροπών. Επίσης μπορεί να παρίστανται οι κατά την κρίση του Υπουργού απαραίτητοι υπηρεσιακοί παράγοντες και μέχρι του οριζόμενου από τον Πρόεδρο της Επιτροπής αριθμού.

5. Οι διαρκείς επιτροπές μπορούν να ζητήσουν την παρουσία του αρμόδιου Υπουργού ή του νόμιμου αναπληρωτή του, αν την κρίνουν αναγκαία. Στην περίπτωση αυτή η παρουσία του Υπουργού ή του νόμιμου αναπληρωτή του είναι υποχρεωτική, πλην εξαιρετικών περιπτώσεων.

Ακροάσεις εξωκοινοβουλευτικών προσώπων

Άρθρο 38

*1. Οι συνεδριάσεις των διαρκών επιτροπών, κατά το στάδιο της καταρχήν συζήτησης νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων, είναι δημόσιες με εξαίρεση την ακρόαση εξωκοινοβουλευτικών προσώπων κατά τις παρ. 6,7 και 8 του παρόντος άρθρου, αν αυτό αποφασιστεί από την Επιτροπή με εισήγηση του ενός τρίτου (1/3) των μελών της ή του Προέδρου της.

Για τη διασφάλιση της δημοσιότητας εφαρμόζονται οι παράγραφοι 2 έως 11 του άρθρου 56.

Η επιτροπή, με τη σύμφωνη γνώμη του Προέδρου της Βουλής, μπορεί να αποφασίσει τη μη δημοσιότητα της

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Αα/26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Αα/18.12.2001)

συνεδρίασης, εκτός αν η επιτροπή ασκεί την κατά το άρθρο 72 παρ. 2 του Συντάγματος αρμοδιότητα. Στην περίπτωση αυτή και με την επιφύλαξη του πρώτου εδαφίου, οι συνεδριάσεις για τη συζήτηση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων είναι δημόσιες.

*2. Προκειμένου για μεγάλης σημασίας νομοσχέδια ή προτάσεις νόμων, οι διαρκείς επιτροπές μπορούν να καλούν σε ακρόαση δημόσιους λειτουργούς ή υπαλλήλους, εκπροσώπους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, συνδικαλιστικών οργανώσεων ή άλλων κοινωνικών φορέων, εμπειρογνώμονες, που είναι σε θέση να τις διαφωτίσουν σε ειδικά ή τεχνικά ζητήματα, καθώς και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο θεωρούν χρήσιμο για το έργο τους.

*3. Η ακρόαση των κατά την προηγούμενη παράγραφο εξωκοινοβουλευτικών προσώπων μπορεί να αποφασιστεί από τη διαρκή επιτροπή κατά την πρώτη συνεδρίασή της μετά πρόταση του αρμόδιου Υπουργού, του ενός δεκάτου (1/10) του όλου αριθμού των μελών της επιτροπής ή κοινοβουλευτικής ομάδας. Η σχετική πρόταση πρέπει να αναφέρει τα ονόματα και την ιδιότητα των προσώπων που προτείνονται για ακρόαση, καθώς και το αντικείμενο για το οποίο πρόκειται να διαφωτίσουν την επιτροπή.

4. Στη συζήτηση της κατά την προηγούμενη παράγραφο πρότασης μετέχουν ο παριστάμενος Υπουργός ή ο πρώτος από τα μέλη της επιτροπής που υπογρά-

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

φουν την πρόταση και ένας από τους αντιλέγοντες. Η ομιλία δεν μπορεί να υπερβεί τα πέντε (5) λεπτά της ώρας για κάθε ομιλητή.

*5. Η απόφαση της διαρκούς επιτροπής που δέχεται την πρόταση για ακρόαση εξωκοινοβουλευτικών προσώπων πρέπει να καθορίζει τα πρόσωπα που πρόκειται να κληθούν και το αντικείμενο της ακρόασης. Σε περίπτωση πρόσκλησης τριών τουλάχιστον εκπροσώπων φορέων, το ένα τρίτο (1/3) από αυτούς πρέπει να προέρχεται από πρόσωπα που έχουν προταθεί από τη μειοψηφία της επιτροπής. Η πρόσκληση των προσώπων αυτών στην επιτροπή γίνεται από τον Πρόεδρό της, ο οποίος ενημερώνει τον αρμόδιο Υπουργό, όταν πρόκειται για κρατικούς λειτουργούς.

*6. Τα καλούμενα για ακρόαση πρόσωπα απαντούν σε συγκεκριμένες ερωτήσεις του Προέδρου της επιτροπής, των εισηγητών, των ειδικών αγορητών και μέχρι τριών Βουλευτών από το πρώτο σε δύναμη κόμμα, δύο Βουλευτών από το δεύτερο και ανά ενός Βουλευτή από τα υπόλοιπα σε δύναμη κόμματα, καθώς και του Υπουργού.

7. Η ακρόαση κάθε καλούμενου προσώπου γίνεται χωριστά, εκτός αν η επιτροπή αποφασίσει διαφορετικά.

*8. Οι ακροάσεις για κάθε υπό επεξεργασία νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου δεν μπορούν να υπερβούν για κάθε καλούμενο πρόσωπο τη μία ώρα και συνολικά τις τέσσερις ώρες και εξαντλούνται υποχρεωτικά σε μία μόνο συνεδρίαση, για την οποία δεν εφαρμόζεται το άρθρο 37 παρ. 2.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Ψηφοφορίες και αποφάσεις*** Άρθρο 39**

1. Η φανερή ψηφοφορία στις επιτροπές γίνεται μόνο με ανάταση του χεριού.

2. Σε περίπτωση ισοψηφίας επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία και μετά νέα ισοψηφία η διάταξη ή το ζήτημα που τέθηκε σε ψηφοφορία απορρίπτεται.

3. Οι επιτροπές αποφασίζουν με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το ένα τρίτο (1/3) του όλου αριθμού των μελών τους.

4. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει ο απαιτούμενος ελάχιστος αριθμός Βουλευτών για να ληφθεί απόφαση ο Πρόεδρος της επιτροπής μπορεί να διακόψει τη συνεδρίαση για δύο ώρες. Μετά την επανάληψη της συνεδρίασης η επιτροπή αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το ένα τέταρτο (1/4) του όλου αριθμού των μελών της.

**5. Η έγκριση της επιτροπής μορφωτικών υποθέσεων για την επιτροπή συνταξιοδότησης συγγραφέων και καλλιτεχνών λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των παρόντων μελών.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

** Προστέθηκε στις 15.12.1997 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 258 Α/17.12.1997)

*6. Οι διαρκείς επιτροπές όταν ασκούν νομοθετικό έργο κατά το άρθρο 70 παρ. 2 του Συντάγματος αποφασίζουν με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα 2/5 του όλου αριθμού των μελών τους.

*7. Η διαρκής επιτροπή που επιλαμβάνεται της συζήτησης και ψήφισης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου κατά το άρθρο 72 παρ. 2 του Συντάγματος μπορεί με απόφασή της, που λαμβάνεται μετά γραπτή πρόταση του ενός πέμπτου (1/5) του όλου αριθμού των μελών της και με την προβλεπόμενη από το άρθρο 72 παρ. 3 του Συντάγματος πλειοψηφία και χωρίς να διακόψει τη διαδικασία συζήτησης και ψήφισής τους, να παραπέμψει οποιαδήποτε αμφισβήτηση σχετικά με την αρμοδιότητά της στην Ολομέλεια της Βουλής. Στη σχετική συζήτηση μετέχουν ο πρώτος από τους Βουλευτές που υπογράφουν την πρόταση παραπομπής στην Ολομέλεια και ένας από τους αντιλέγοντες, καθένας για πέντε (5) λεπτά της ώρας.

*8. Η απόφαση της Ολομέλειας που αποδέχεται την κατά την προηγούμενη παράγραφο αμφισβήτηση συνεπάγεται την εξυπαρχής συζήτηση και ψήφιση του νομοσχεδίου από αυτή.

Στη συζήτηση στην Ολομέλεια μετέχουν ένας από τους Βουλευτές που υπογράφουν την πρόταση παραπομπής και ένας από τους αντιλέγοντες, καθένας για πέντε (5) λεπτά της ώρας.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Πρακτικά των συνεδριάσεων**Άρθρο 40**

1. Για κάθε συνεδρίαση της επιτροπής τηρούνται συνοπτικά πρακτικά, στα οποία καταχωρίζονται: η περιλήψη των συζητήσεων, οι προτάσεις, οι προσθήκες, οι τροπολογίες που έγιναν δεκτές, το αποτέλεσμα των ψηφοφοριών και οι αποφάσεις.

2. Η διαρκής επιτροπή μπορεί να αποφασίσει την τήρηση στενογραφημένων πρακτικών των συνεδριάσεων για ένα συγκεκριμένο νομοσχέδιο ή μία συγκεκριμένη πρόταση νόμου.

3. Τα συνοπτικά ή στενογραφημένα πρακτικά υπογράφονται από τον Πρόεδρο και το Γραμματέα της διαρκούς επιτροπής.

4. Τα πρακτικά των διαρκών επιτροπών φυλάσσονται μαζί με τα σχετικά έγγραφα στο αρχείο κάθε επιτροπής και κατατίθενται στο τέλος κάθε βουλευτικής περιόδου στο Αρχείο της Βουλής.

*5. Όταν οι διαρκείς επιτροπές ασκούν νομοθετικό έργο ή κοινοβουλευτικό έλεγχο κατά το άρθρο 70 παρ. 2 και 6 του Συντάγματος, για την τήρηση των πρακτικών εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 61 του Κανονισμού.

Γραμματείες των επιτροπών***Άρθρο 41**

Κάθε επιτροπή έχει δική της γραμματεία, η οποία

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

στελεχώνεται, με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, από ένα γραμματέα και το αναγκαίο διοικητικό και άλλων ειδικοτήτων προσωπικό για την προετοιμασία και τη διεξαγωγή του έργου της.

*Άρθρο 41Α

**1. Για την υποβοήθηση του ασκουμένου από την Ολομέλεια ή το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής κοινοβουλευτικού ελέγχου δύνανται οι διαρκείς επιτροπές να καλούν σε ακρόαση μέλη της Κυβερνήσεως ή Υφυπουργούς και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο με οποιαδήποτε ιδιότητα θεωρούν χρήσιμο για το έργο τους, ενημερώνοντας και τον αρμόδιο Υπουργό αν πρόκειται για κρατικό λειτουργό.

2. Η διάταξη της παρ.1 του παρόντος άρθρου κατ'εξουσιοδότηση της διατάξεως του άρθρου 133 παρ.4 του Κανονισμού. Ειδικώς οι ακροάσεις των εκπροσώπων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και η παροχή στοιχείων απ' αυτούς περιορίζονται σε θέματα προμηθειών των Ενόπλων Δυνάμεων της Χώρας. Ο Υπουργός Εξωτερικών δύναται να αρνηθεί την παροχή πληροφοριών, οι οποίες αφορούν θέματα διεξαγομένων διαπραγματεύσεων εθνικής σημασίας. Για τις διαπραγματεύσεις αυτές η ενημέρωση έχει γενικό χαρακτήρα και γίνεται μόνον από τον Υπουργό.

**Προστέθηκε στις 13.9.1989 (ΦΕΚ 200 Α/15.9.1989), τροποποιήθηκε και αναριθμήθηκαν οι διατάξεις του στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001), με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής.
**Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)*

*3. Οι κατά τις δύο προηγούμενες παραγράφους ακροάσεις διεξάγονται είτε ενώπιον των διαρκών επιτροπών είτε ενώπιον υποεπιτροπών των διαρκών επιτροπών.

*4. Οι ακροάσεις των κατά την παρ.1 του παρόντος άρθρου προσώπων είναι υποχρεωτικές μόνο αν το ζητήσουν τα δύο πέμπτα (2/5) των μελών της επιτροπής.

5. Το δικαίωμα της προηγούμενης παραγράφου προς ακρόαση δύναται να ασκείται μία φορά το μήνα το πολύ σε δύο (2) συνεχόμενες συνεδριάσεις. Η σχετική πρόταση πρέπει να περιλαμβάνει το όνομα και την ιδιότητα του προσώπου που προτείνεται για ακρόαση και το θέμα για το οποίο καλείται να παράσχει πληροφορίες και στοιχεία.

*6. Κατά την ακρόαση κάθε προσώπου υποβάλλουν ερωτήσεις ο Πρόεδρος της Επιτροπής και τρεις Βουλευτές από το πρώτο σε δύναμη κόμμα, δύο Βουλευτές από το δεύτερο και ανά ένας Βουλευτής από τα υπόλοιπα σε δύναμη κόμματα και οι αρμόδιοι Υπουργοί. Οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις είναι συγκεκριμένες και περιορίζονται αυστηρώς στο θέμα της πρόσκλησης. Η επιτροπή μπορεί να αυξήσει τον αριθμό των ερωτώντων, την κατανομή και τη σειρά καθενός μετά πρόταση του Προέδρου της. Για τις συνεδριάσεις αυτές δεν ισχύει το άρθρο 37 παρ. 2.

---

*Γροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

*7. Μετά την ακρόαση των κατά την παρ.1 του παρόντος άρθρου προσώπων, η επιτροπή ή η υποεπιτροπή μπορεί να συντάσσει έκθεση. Στην έκθεση καταχωρίζονται και οι απόψεις της τυχόν μειοψηφίας. Η έκθεση μπορεί να περιέχει συστάσεις προς οποιαδήποτε αρχή, πλην της δικαστικής, καθώς και διαπιστώσεις ή κρίσεις για υπόθεση η οποία απασχόλησε την επιτροπή.

**8. Η έκθεση υποβάλλεται στην Ολομέλεια και καταχωρίζεται στα πρακτικά της Βουλής. Ακολούθως και εφόσον ζητηθεί από τη μειοψηφία εγγράφεται σε ημερήσια διάταξη κοινοβουλευτικού ελέγχου και συζητείται κατά προτεραιότητα σε μία συνεδρίαση, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 137, χωρίς τη διεξαγωγή ψηφοφορίας.

Γνώμες επί των κανονιστικών πράξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

***Άρθρο 41B

1. Η Κυβέρνηση αποστέλλει στον Πρόεδρο της Βου-

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

***Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996) και τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

λής, ευθύς ως διαβιβαστούν στο Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα προσχέδια πράξεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κανονιστικό περιεχόμενο, κατ'εφαρμογή του άρθρου 70 παρ.8 του Συντάγματος. Παράλληλα, αποστέλλονται στον Πρόεδρο της Βουλής όλα τα συμβουλευτικά έγγραφα της Επιτροπής.

2. Ο Πρόεδρος της Βουλής διαβιβάζει τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο κείμενα στην αρμόδια διαρκή επιτροπή ή και στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων. Σε περίπτωση συναρμοδιότητας, ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί να συγκαλέσει σε κοινή συνεδρίαση δύο ή περισσότερες διαρκείς επιτροπές ή και την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Υποθέσεων. Ο Πρόεδρος της Βουλής ή ο Πρόεδρος της επιτροπής ή η επιτροπή με απόφασή της, αν ζητηθεί από το ένα τρίτο (1/3) των μελών της, μπορούν να καλούν τον αρμόδιο Υπουργό προς ενημέρωση της επιτροπής ή υποεπιτροπής της, με την επιφύλαξη της παρ. 4 του άρθρου 146 που εφαρμόζεται αναλόγως.

3. Η αρμόδια ή οι συναρμόδιες επιτροπές διατυπώνουν τη Γνώμη τους, η οποία διαβιβάζεται στον αρμόδιο Υπουργό ή τους αρμόδιους Υπουργούς. Η Κυβέρνηση ενημερώνει τη Βουλή για τη συνέχεια που δόθηκε στη Γνώμη, όσον αφορά στις κανονιστικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Β) ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ**Σύσταση - σύνθεση - αρμοδιότητες****Άρθρο 42**

1. Αν οι ανάγκες του νομοθετικού έργου της Βουλής το επιβάλλουν ή αυτό κρίνεται αναγκαίο για την επεξεργασία και εξέταση συγκεκριμένων νομοσχεδίων ή προτάσεων νόμων και το ζητήσει η Κυβέρνηση, ο Πρόεδρος της Βουλής συνιστά ειδικές επιτροπές στις οποίες παραπέμπονται τα νομοσχέδια ή οι προτάσεις νόμων για τη σχετική επεξεργασία.

2. Οι ειδικές επιτροπές αποτελούνται από το ένα δέκατο (1/10) έως το ένα δέκατο πέμπτο (1/15) του όλου αριθμού των Βουλευτών.

3. Οι διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 3, 5 και 6 του Κανονισμού εφαρμόζονται και για τις ειδικές επιτροπές.

Λειτουργία των ειδικών επιτροπών**Άρθρο 43**

1. Η λειτουργία των ειδικών επιτροπών διαρκεί εωσότου πάρουν οριστική απόφαση για τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων για την επεξεργασία και εξέταση των οποίων συστάθηκαν. Σε κάθε περίπτωση οι ειδικές επιτροπές διαλύονται αυτοδικαίως με τη λήξη των εργασιών της τακτικής συνόδου κατά τη διάρκεια της οποίας συστάθηκαν.

2. Οι διατάξεις των άρθρων 34 έως 40 και 89 έως 91 του

Κανονισμού εφαρμόζονται και στις ειδικές επιτροπές.

3. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά, η λειτουργία των ειδικών επιτροπών ρυθμίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 33.

Γ) ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΝΙΜΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

*Άρθρο 43Α

1. Στην αρχή κάθε τακτικής συνόδου, ο Πρόεδρος της Βουλής συνιστά τις εξής μόνιμες ειδικές επιτροπές:

- α) Μόνιμη επιτροπή απόδημου ελληνισμού.
  - β) Μόνιμη επιτροπή θεσμών και διαφάνειας.
  - ** γ) Μόνιμη επιτροπή έρευνας και τεχνολογίας.
  - *** δ) Μόνιμη επιτροπή ισότητας και δικαιωμάτων του ανθρώπου.
  - **** ε) Μόνιμη επιτροπή κοινοβουλευτικής δεοντολογίας.
  - ***** στ) Μόνιμη επιτροπή περιφερειών.
  - ***** ζ) Μόνιμη επιτροπή προστασίας περιβάλλοντος.
- ***2.α) Αντικείμενο της επιτροπής απόδημου ελληνισμού είναι η διατήρηση και προαγωγή των σχέσεων και των δεσμών της εθνικής αντιπροσωπείας και του

---

*Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996), τροποποιήθηκε και αναριθμήθηκαν οι διατάξεις τον στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
**Τροποποιήθηκε στις 17.2.2005 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 49Α/25.2.2005)
***Προστέθηκε - τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
****Προστέθηκε στις 18.6.2003 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 161 Α/26.6.2003)
*****Προστέθηκε στις 17.2.2005 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 49 Α/25.2.2005)

ελληνικού λαού με τον απανταχού Ελληνισμό, ο συντονισμός των δράσεων της Βουλής των Ελλήνων και του Συμβουλίου Απόδημου Ελληνισμού, η μελέτη των προβλημάτων των αποδήμων Ελλήνων, η προώθηση της επίλυσής τους, καθώς και η ενίσχυση των σχέσεων με τα ελληνικής καταγωγής μέλη άλλων κοινοβουλίων.

*β) Αντικείμενο της επιτροπής θεσμών και διαφάνειας είναι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος επί των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών, σύμφωνα με το άρθρο 138Α, καθώς και η έρευνα και αξιολόγηση κάθε στοιχείου χρήσιμου για τη μελέτη και επεξεργασία προτάσεων, που συμβάλλουν στη διαφάνεια της πολιτικής και γενικότερα της δημόσιας ζωής της χώρας και η παρακολούθηση της εφαρμογής τους. Στην ίδια επιτροπή ανήκει και ο κατ' άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος κοινοβουλευτικός έλεγχος επί των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης (Μ.Μ.Ε.).

**γ) Αντικείμενο της επιτροπής έρευνας και τεχνολογίας είναι η παρακολούθηση των εξελίξεων στην επιστημονική έρευνα και την τεχνολογία και η αξιολόγησή τους. Επίσης, αντικείμενο της επιτροπής αυτής είναι η μελέτη και η παρακολούθηση ζητημάτων βιοηθικής. Η επιτροπή συμβάλλει συμβουλευτικά στη λήψη αποφάσεων και στη χάραξη στρατηγικών τόσο για την έρευνα όσο και την τεχνολογία σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά, επιστημονικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά της χώρας μας.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001) και στις 17.2.2005 (ΦΕΚ 49 Α/25.2.2005)

Για την επίτευξη του σκοπού της η επιτροπή μπορεί να συνδέεται, επί θεματικής βάσης, με ανάλογες δραστηριότητες των κοινοβουλίων άλλων χωρών, διεθνών οργανισμών, κρατικών ή μη κυβερνητικών οργανώσεων, ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων κ.ά., επίσης να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία, ιδίως εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογίας και της τεχνολογικής αποτίμησης, καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αντίστοιχων κοινοβουλευτικών σωμάτων.

*δ) Αντικείμενο της επιτροπής ισότητας και δικαιωμάτων του ανθρώπου είναι η μελέτη, έρευνα και εισήγηση προτάσεων με σκοπό την προώθηση στην εκπαίδευση, στην οικογένεια και στους άλλους κοινωνικούς θεσμούς, καθώς και την κατοχύρωση και εφαρμογή από τη διοίκηση, της αρχής της ισότητας των φύλων και ιδίως σε θέματα απασχόλησης και του σεβασμού και της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, κατ' εφαρμογή των άρθρων 4 παρ. 2 και 116 παρ. 2 του Συντάγματος.

**ε) Αντικείμενο της επιτροπής κοινοβουλευτικής δεοντολογίας είναι ιδίως να μελετά τις δικογραφίες και να συντάσσει εκθέσεις προς τη Βουλή επί αιτήσεων άρσεως ασυλίας Βουλευτών, σύμφωνα με τα άρθρα 61 και 62 του Συντάγματος και εφόσον καλείται προς τούτο από τον Πρόεδρο της Βουλής ή με την έγγραφη του, να μελετά και να εισηγείται μέτρα και να παρεμβαίνει, όταν κρίνεται αναγκαίο, δημόσια για την προστασία και ενίσχυση του κύρους του κοινοβουλευτικού θεσμού και των Βουλευτών.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001).

**Προστέθηκε στις 18.6.2003 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 161 Α/26.6.2003).

*στ) Αντικείμενο της επιτροπής περιφερειών είναι η παρακολούθηση και ενημέρωση της Βουλής για τη λειτουργία των περιφερειακών οργάνων της Πολιτείας και ιδίως για ζητήματα σχεδιασμού και εφαρμογής της πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης. Για την εκπλήρωση της αποστολής της, η επιτροπή μπορεί να καλεί στις συνεδριάσεις της εκπροσώπους της Κυβέρνησης και των περιφερειών ή της τοπικής αυτοδιοίκησης και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο θεωρεί χρήσιμο για το έργο της.

**ζ) Αντικείμενο της επιτροπής προστασίας περιβάλλοντος είναι η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της κατάστασης του περιβάλλοντος στη χώρα και των συνεπειών των διαφόρων δράσεων επ' αυτού. Η επιτροπή συμβάλλει συμβουλευτικά στη λήψη αποφάσεων και στη χάραξη της εθνικής στρατηγικής για την προστασία του περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα στόχοι της επιτροπής είναι η προστασία του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος από ανθρωπογενείς δράσεις και φυσικές καταστροφές, η βελτίωση και ανάπλαση του αστικού περιβάλλοντος και η αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, η διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας της ελληνικής φύσης και των οικοσυστημάτων, η ορθολογική διαχείριση των αποβλήτων, η προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων, η διαχείριση των ορυκτών πόρων, όπως επίσης και η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, καθώς και η ενθάρρυνση πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης στους τομείς της γεωργίας, του τουρισμού, της βιομηχανίας, των μεταφορών, της βιοτεχνολογίας και της ενέργειας.

Επιπλέον στην αρμοδιότητα της επιτροπής ανήκει η

*Προστέθηκε στις 18.6.2003 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 161 Α/26.6.2003).

**Προστέθηκε στις 17.2.2005 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 49 Α/25.2.2005)

έκφραση γνώμης επί της ετήσιας εθνικής έκθεσης για την κατάσταση του περιβάλλοντος και επί των λοιπών εκθέσεων που κατατίθενται στη Βουλή, επί της εθνικής στρατηγικής για τη μείωση εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, επί της εθνικής στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, επί της εφαρμογής των κοινοτικών οδηγιών και διεθνών συμβάσεων κ.λπ..

Για την επίτευξη του σκοπού της η επιτροπή προστασίας περιβάλλοντος μπορεί να συνδέεται, επί θεματικής βάσης, με ανάλογες δραστηριότητες των κοινοβουλίων άλλων χωρών, διεθνών οργανισμών, κρατικών ή μη κυβερνητικών οργανώσεων, ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων κ.ά., καθώς επίσης να ενθαρρύνει τη διεθνή συνεργασία και έρευνα, ιδίως εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος.

*3. Οι ειδικές μόνιμες επιτροπές ή υποεπιτροπές τους μπορούν να αποφασίζουν ή να προτείνουν ή να διατυπώνουν γνώμη, εφόσον αποφασίζεται κάθε φορά να ανατεθεί το έργο τούτο σε αυτές από τη Διάσκεψη των Προέδρων και για όσα θέματα προβλέπεται από το Σύνταγμα, τον Κανονισμό ή νόμο σχετική αρμοδιότητα της Βουλής ή οργάνου της. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζονται κατ'αναλογία οι διατάξεις των παρ. 3, 4 και 5 του άρθρου 49Α.

**4. Η επιτροπή απόδημου ελληνισμού αποτελείται από το ένα δέκατο (1/10) έως το ένα πέμπτο (1/5) του όλου αριθμού των Βουλευτών. Οι επιτροπές προστασίας

*Προστέθηκε στις 15.12.1997 (ΦΕΚ 258 Α/17.12.1997)

και τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής.

**Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής

στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001), στις 18.6.2003

(ΦΕΚ 161 Α/26.6.2003) και στις 17.2.2005 (ΦΕΚ 49Α/25.2.2005)

περιβάλλοντος, έρευνας και τεχνολογίας, θεσμών και διαφάνειας, ισότητας και δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτελούνται από τριάντα (30) Βουλευτές η πρώτη, είκοσι πέντε (25) Βουλευτές η δεύτερη και δεκατρείς (13) Βουλευτές η τρίτη και η τέταρτη. Η επιτροπή περιφερειών αποτελείται από το ένα δέκατο (1/10) του όλου αριθμού των Βουλευτών. Συγκροτούνται και οι έξι κατά αναλογία της δύναμης των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και λαμβάνεται πρόνοια να συμμετέχει ένας τουλάχιστο Βουλευτής από κάθε Ομάδα σε αυτές. Ειδικότερα στην επιτροπή ισότητας και δικαιωμάτων του ανθρώπου συμμετέχουν, κατά το δυνατόν, σε ίση αναλογία γυναίκες και άνδρες Βουλευτές. Η επιτροπή κοινοβουλευτικής δεοντολογίας αποτελείται από έναν Αντιπρόεδρο της Βουλής ως Πρόεδρο, τον οποίο ορίζει ο Πρόεδρος της Βουλής, τον Πρόεδρο της διαρκούς επιτροπής δημόσιας διοίκησης, δημόσιας τάξης και δικαιοσύνης και έναν Βουλευτή από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα. Λειτουργούν με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 31 παράγραφοι 3, 5 και 6, 34 έως 41Α και 89 έως 91. Η διάταξη του άρθρου 37 παρ. 2 δεν εφαρμόζεται για περισσότερες των δύο κατά μήνα συνεδριάσεις. Στις επιτροπές του άρθρου αυτού δύο Αντιπρόεδροι και ένας Γραμματέας εκλέγονται με τη διαδικασία του άρθρου 34 από τα μέλη κάθε επιτροπής, από την πρώτη, δεύτερη και τρίτη κατά σειρά σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, αντιστοίχως.

*5. Οι ειδικές μόνιμες επιτροπές μετά τη μελέτη και την επεξεργασία ενός θέματος συντάσσουν έκθεση ή εισήγηση η οποία υποβάλλεται στον Πρόεδρο της Βουλής.

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001).

6. Κάθε επιτροπή στο τέλος κάθε συνόδου υποβάλλει έκθεση στην Ολομέλεια της Βουλής, η οποία καταχωρίζεται στα πρακτικά και επί της οποίας μπορεί να γίνει συζήτηση με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 137, χωρίς τη διεξαγωγή ψηφοφορίας, σε ειδική συνεδρίαση στην αρχή της επόμενης συνόδου. Η θητεία των μελών της επιτροπής λήγει ευθύς ως ανακοινωθεί στη Βουλή η κατά την παρ.1 απόφαση του Προέδρου και συγκροτηθεί σε σώμα η νέα σύνθεση της επιτροπής.

7. Η επιτροπή θεσμών και διαφάνειας μπορεί να ζητήσει από τη Βουλή τη μετατροπή της σε εξεταστική επιτροπή. Η Βουλή αποφασίζει με τη διαδικασία των άρθρων 68 παρ. 2 του Συντάγματος και 144 και επομένων του Κανονισμού της Βουλής.

Δ) ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΓΙΑ ΕΘΝΙΚΑ Ή ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Σύσταση - σύνθεση - αρμοδιότητες

Άρθρο 44

1. Η Βουλή μπορεί με απόφασή της, ύστερα από πρόταση της Κυβέρνησης, να συνιστά επιτροπή από μέλη της για τη μελέτη εθνικών ή γενικότερου ενδιαφέροντος ζητημάτων. Ανάλογες προτάσεις μπορούν να υποβάλουν μία φορά σε κάθε σύνοδο και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων.

*2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο πρόταση υποβάλλεται στον Πρόεδρο της Βουλής και εγγράφε-

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ται στην ημερήσια διάταξη μετά την πάροδο μιας εβδομάδας από την υποβολή της. Η πρόταση, εφόσον διαφωνεί με τη σύσταση της επιτροπής μία τουλάχιστον κοινοβουλευτική ομάδα, συζητείται σε ημέρα κοινοβουλευτικού ελέγχου σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 137 και η συζήτηση ολοκληρώνεται σε μία συνεδρίαση.

*3. Οι επιτροπές για εθνικά ή γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα αποτελούνται από το ένα εικοστό (1/20) έως ένα δέκατο πέμπτο (1/15) του όλου αριθμού των Βουλευτών.

4. Η συγκρότηση των κατά την προηγούμενη παράγραφο επιτροπών, αν η Βουλή αποφασίσει τη σύστασή τους, γίνεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, η οποία ανακοινώνεται και καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

5. Οι διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 3, 5 και 6 του Κανονισμού εφαρμόζονται αναλόγως και στις επιτροπές του παρόντος άρθρου.

6. Η απόφαση της Βουλής που συνιστά επιτροπή για εθνικό ή γενικότερου ενδιαφέροντος ζήτημα πρέπει να προσδιορίζει το αντικείμενο με το οποίο θα ασχοληθεί η επιτροπή και να καθορίζει προθεσμία υποβολής των προτάσεών της. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται με νεότερες αποφάσεις της Βουλής.

**7. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής ορίζεται ο αριθμός των συνεδριάσεων κάθε επιτροπής μέχρι του οποίου θα εφαρμοστεί το άρθρο 37 παρ. 2 του Κανονισμού.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Λειτουργία των επιτροπών**Άρθρο 45**

1. Η λειτουργία των επιτροπών για εθνικά ή γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα διαρκεί όσο χρόνο απαιτεί η μελέτη του αντικειμένου για το οποίο συστάθηκαν, κατά τους όρους του άρθρου 44 παρ. 6. Σε κάθε περίπτωση οι επιτροπές αυτές διαλύονται αυτοδικαίως με τη λήξη της βουλευτικής περιόδου ή τη διάλυση της Βουλής.

*2. Οι επιτροπές μελετούν το ζήτημα που καθορίζει η απόφαση της Βουλής για τη σύστασή τους και συντάσσουν έκθεση στην οποία καταχωρίζονται οι προτάσεις τους και η γνώμη της τυχόν μειοψηφίας. Η έκθεση υποβάλλεται στη Βουλή και στην Κυβέρνηση και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα. Με πρόταση της Κυβέρνησης ή του ενός πέμπτου (1/5) του συνόλου των Βουλευτών ή Προέδρου Κοινοβουλευτικής Ομάδας, η έκθεση εγγράφεται σε ημερήσια διάταξη κοινοβουλευτικού ελέγχου και συζητείται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 137, χωρίς τη διεξαγωγή ψηφοφορίας.

**3. Από τα μέλη του Προεδρείου των επιτροπών αυτών ο Αντιπρόεδρος προέρχεται από την πρώτη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης και ο Γραμματέας από τη δεύτερη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης.

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

**Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

*4. Οι διατάξεις των άρθρων 34 έως 36, 37 παρ. 1-5, 38 έως 40 και 89 έως 91 του Κανονισμού εφαρμόζονται αναλόγως και στις επιτροπές του παρόντος άρθρου με την επιφύλαξη των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου και της παρ.7 του άρθρου 44.

5. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά, η λειτουργία των επιτροπών για εθνικά ή γενικότερου ενδιαφέροντος ζητήματα ρυθμίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 33. Οι επιτροπές αυτές σε καμιά περίπτωση δεν ασκούν ανακριτικά έργα και δεν έχουν τις αρμοδιότητες των εξεταστικών επιτροπών.

Ε) ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Σύσταση - σύνθεση

Άρθρο 46

1. Στην αρχή κάθε βουλευτικής περιόδου ο Πρόεδρος της Βουλής συνιστά την Επιτροπή Κανονισμού της Βουλής και στην αρχή κάθε συνόδου την επιτροπή οικονομικών της Βουλής και την επιτροπή βιβλιοθήκης της Βουλής.

2. Η Επιτροπή Κανονισμού της Βουλής αποτελείται από τον Πρόεδρο της Βουλής ως Πρόεδρο και εννέα Βουλευτές, από τους οποίους οι τέσσερις προέρχονται από τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες της Αντιπολίτευσης.

3. Η επιτροπή οικονομικών της Βουλής αποτελείται από τους τρεις Κοσμήτορες της Βουλής και τέσσερις

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Βουλευτές, από τους οποίους οι δύο προέρχονται από τις δύο μεγαλύτερες σε δύναμη Κοινοβουλευτικές Ομάδες της Αντιπολίτευσης.

4. Η επιτροπή της βιβλιοθήκης της Βουλής αποτελείται από τους τρεις Κοσμήτορες της Βουλής και τέσσερις Βουλευτές, από τους οποίους οι δύο προέρχονται από τις δύο μεγαλύτερες σε δύναμη Κοινοβουλευτικές Ομάδες της Αντιπολίτευσης.

5. Ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί, κατά την κρίση του, να συνιστά επιτροπές από Βουλευτές, ανάλογα με τη δύναμη των Κομμάτων, προσδιορίζοντας ταυτόχρονα και το αντικείμενο της αρμοδιότητάς τους.

6. Ο ορισμός των μελών των επιτροπών εσωτερικών θεμάτων της Βουλής γίνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής με ελεύθερη επιλογή.

Αρμοδιότητες

Άρθρο 47

1. Η Επιτροπή Κανονισμού της Βουλής: α) επεξεργάζεται και εξετάζει τα σχέδια και τις προτάσεις μεταβολής του Κανονισμού και συντάσσει τη σχετική έκθεση προς τη Βουλή· β) εντάσσει τις μεταβολές του Κανονισμού της Βουλής στο αρχικό κείμενο και προβαίνει στην κωδικοποίηση των παλαιών και των νέων διατάξεων του Κανονισμού, σύμφωνα με το άρθρο 118· γ) εγκρίνει, μετά πρόταση του Προέδρου της Βουλής, τη σύνταξη νέων ή τη μεταβολή των ισχυόντων κανονισμών λειτουργίας της επιστημονικής υπηρεσίας και της βιβλιοθήκης της Βουλής.

2. Η επιτροπή οικονομικών της Βουλής: α) πα-

ρακολουθεί την πορεία των δαπανών της Βουλής και υποβάλλει κάθε τρίμηνο σχετική έκθεση στον Πρόεδρο της Βουλής· β) υποβάλλει προτάσεις στον Πρόεδρο της Βουλής για την ενέργεια ή την περιστολή συγκεκριμένων δαπανών· γ) επεξεργάζεται και εξετάζει, υπό την προεδρία, ειδικά στην περίπτωση αυτή, του Προέδρου της Βουλής, τον προϋπολογισμό, τον ισολογισμό και τον απολογισμό της Βουλής και συντάσσει τις κατά το άρθρο 120 εκθέσεις προς τη Βουλή.

3. Η επιτροπή βιβλιοθήκης της Βουλής: α) εποπτεύει την εν γένει λειτουργία της βιβλιοθήκης της Βουλής και προτείνει στον Πρόεδρο της Βουλής κάθε αναγκαία, κατά την κρίση της, οργανωτική μεταβολή· β) έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από τον Οργανισμό της Βουλής (Κανονισμός της Βουλής, Μέρος Βα) και τον κανονισμό εσωτερικής λειτουργίας της βιβλιοθήκης.

Λειτουργία των επιτροπών για τα εσωτερικά θέματα της Βουλής

Άρθρο 48

1. Η λειτουργία της Επιτροπής Κανονισμού λήγει με τη διάλυση της Βουλής ή τη λήξη της βουλευτικής περιόδου και των επιτροπών οικονομικών και βιβλιοθήκης της Βουλής με τη σύσταση των αντίστοιχων νέων επιτροπών της τακτικής συνόδου.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 34 εφαρμόζονται και για την εκλογή του προεδρείου των επιτροπών εσωτερικών θεμάτων της Βουλής με την επιφύλαξη του άρθρου 46 παρ. 2.

3. Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος των επιτροπών

οικονομικών και βιβλιοθήκης της Βουλής προέρχονται από τους Κοσμήτορες της Βουλής.

*4. Οι διατάξεις των άρθρων 35, 36, 37 παρ. 1-3, με την επιφύλαξη της παρ. 4 του άρθρου 43Α, 38 έως 40 και 89 έως 91 εφαρμόζονται αναλόγως και στις επιτροπές εσωτερικών θεμάτων της Βουλής.

5. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά, η λειτουργία των επιτροπών εσωτερικών θεμάτων της Βουλής ρυθμίζεται από τις διατάξεις των άρθρων 33 και 34.

ΣΤ) ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Άρθρο 49

1. Ο Πρόεδρος της Βουλής συγκροτεί τις επιτροπές, τις αντιπροσωπείες και τις αποστολές που προβλέπονται από τις διεθνείς συνθήκες ή που κρίνει ότι είναι απαραίτητες για την προαγωγή της διεθνούς συνεργασίας της Βουλής με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα κοινοβούλια άλλων χωρών και άλλους διεθνείς οργανισμούς.

2. Στις επιτροπές, τις αντιπροσωπείες και τις αποστολές της προηγούμενης παραγράφου μπορούν να μετέχουν και άλλα υπηρεσιακά ή μη πρόσωπα που είναι αναγκαία για την εκτέλεση του έργου τους.

3. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής προσδιορίζονται η δαπάνη και η αποζημίωση των προσώπων που μετέχουν στις επιτροπές, τις αντιπροσωπείες και τις αποστολές αυτές.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

*Άρθρο 49Α

1. Στην αρχή κάθε βουλευτικής περιόδου, ο Πρόεδρος της Βουλής συγκροτεί από τα μέλη της Επιτροπή Δημοσίων Επιχειρήσεων, Τραπεζών και Οργανισμών Κοινής Ωφελείας.

Η Επιτροπή λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου, περιλαμβανομένου και του μεταξύ των συνόδων χρόνου.

**2. Η κατά την παρ.1 του παρόντος άρθρου Επιτροπή συγκροτείται από δεκαπέντε (15) Βουλευτές, στους οποίους περιλαμβάνονται ο Πρόεδρος της Βουλής και οι Αντιπρόεδροι αυτής.

Οι Βουλευτές λαμβάνονται κατ' αναλογία της δύναμews των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και των Ανεξαρτήτων, συνυπολογιζομένης και της προελεύσεως των μελών του Προεδρείου. Οι διατάξεις των άρθρων 29 παρ. 5 και 31 παρ. 5 και 6 του Κανονισμού εφαρμόζονται αναλόγως. Η Επιτροπή προεδρεύεται από τον Πρόεδρο της Βουλής και εν απουσία του από Αντιπρόεδρο, κατά τη σειρά εκλογής. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί λειτουργίας των διαρκών επιτροπών.

**3. Η κατά την παρ. 1 του παρόντος άρθρου Επιτροπή διατυπώνει γνώμη για την καταλληλότητα των προ-

---

*Προστέθηκε στις 13.9.1989 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/15.9.1989)

**Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

τεινομένων προς διορισμό ή επαναδιορισμό ή ανανέωση θητείας σε θέσεις Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου, Διοικητού ή Διευθύνοντος Συμβούλου ή Γενικού Διευθυντή, εάν δεν υπάρχει Διευθύνων Σύμβουλος, των αναφερομένων στην παράγραφο 6 του παρόντος άρθρου Δημοσίων Επιχειρήσεων, Τραπεζών και Οργανισμών Κοινής Ωφελείας. Προς τούτο το αρμόδιο κυβερνητικό όργανο ή ο Υπουργός, ο ασκών την εποπτεία επί της Δημοσίας Επιχειρήσεως, της Τραπεζής ή του Οργανισμού Κοινής Ωφελείας, γνωστοποιεί στον Πρόεδρο της Επιτροπής την πρόθεσή του να προβεί ή να προτείνει το διορισμό συγκεκριμένου προσώπου ως Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου ή ως Διοικητού ή ως Διευθύνοντος Συμβούλου ή Γενικού Διευθυντή, εάν δεν υπάρχει Διευθύνων Σύμβουλος, ενός εκ των κατά την παρ. 6 του παρόντος άρθρου αναφερομένων νομικών προσώπων και υποβάλλει ταυτόχρονα βιογραφικό σημείωμα του προτεινομένου, περιέχον τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα του. Εντός πέντε (5) ημερών από της υποβολής του βιογραφικού σημειώματος η Επιτροπή συνέρχεται σε δημόσια συνεδρίαση κατά την οποία ακροάται τον προτεινόμενο και εντός τεσσάρων (4) το πολύ ημερών από της δημοσίας συνεδριάσεως διατυπώνει στον προτείνοντα Υπουργό με έγγραφη έκθεση τη γνώμη της περί του προτεινομένου. Στην έκθεση καταχωρίζεται και η γνώμη της τυχόν μειοψηφίας.

Ο Υπουργός δύναται να μετέχει άνευ ψήφου στη συνεδρίαση της Επιτροπής.

*4. Μαζί με το βιογραφικό σημείωμα της προηγούμενης παραγράφου συνυποβάλλονται απαραίτητως σε πρωτότυπο ή νομίμως επικυρωμένο αντίγραφο οι τίτλοι σπουδών και προκειμένου περί τίτλων αλλοδαπής επίσημη μετάφρασή τους, η τυχόν προϋπηρεσία και πλήρες αντίγραφο ποινικού μητρώου του προτεινόμενου.

**5. Αν παρέλθει άπρακτη η παραπάνω συνολική προθεσμία των εννέα (9) ημερών ο Υπουργός προβαίνει στη σχετική πρόταση στο οικείο όργανο ή στο διορισμό του προταθέντος.

***5α. Η επιτροπή μπορεί να καλεί σε ακρόαση οποιοδήποτε από τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παρ. 3 οποτεδήποτε μετά την πάροδο ενός (1) έτους από το διορισμό τους ή από την προηγούμενη ακρόασή τους.

Επίσης, μπορεί να καλεί ανώτατα στελέχη των ίδιων επιχειρήσεων, τραπεζών και οργανισμών ή και πρόσωπα που βρίσκονται έξω από αυτούς και έχουν αναγνωρισμένο κύρος και ειδική εμπειρία στο αντικείμενό τους.

***5β. Η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για τα παραπάνω πρόσωπα, τη διαχείριση και πορεία των επιχειρήσεων, τραπεζών και οργανισμών που προΐστανται, λαμβάνοντας υπόψη τα στρατηγικά και επιχειρη-

---

*Προστέθηκε στις 5.7.1990 (ΦΕΚ 92 Α/11.7.1990)

και τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996), με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής.

**Τροποποιήθηκε στις 15.12.1997 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 258 Α/17.12.1997)

***Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

σιακά σχέδιά τους και υποδεικνύει στους εποπτεύοντες Υπουργούς τα μέτρα, πράξεις και πρακτική, που αυτή κρίνει κατάλληλα και επωφελή για το δημόσιο συμφέρον.

*6. Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις, οι Τράπεζες και οι Οργανισμοί Κοινής Ωφελείας επί των οποίων εφαρμόζεται το παρόν άρθρο είναι αποκλειστικώς οι εξής:

- α. Τράπεζα της Ελλάδος
- β. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Ε.Τ.Ε.)
- γ. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος
- δ. Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (Ε.Τ.Β.Α.)
- ε. Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος
- στ. Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος
- ζ. Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.)
- η. Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Ε.)
- θ. Ολυμπιακή Αεροπορία
- ι. Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (Ο.Σ.Ε.)
- ια. Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών (Ο.Α.Σ.)
- ιβ. Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου Α.Ε. (Δ.Ε.Π. Α.Ε.)
- ιγ. Ελληνικά Διυλιστήρια Ασπροπύργου (ΕΛ.Δ.Α.)
- ιδ. Ελληνικά Καύσιμα- Ορυκτέλαια Α.Ε. (Ε.Κ.Ο. Α.Ε.)
- ιε. Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.)
- ιστ. Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α.)
- ιζ. Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.)
- ιη. Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (Ε.Α.Β.)
- ιθ. Ελληνική Βιομηχανία Όπλων (Ε.Β.Ο.)

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996), στις 15.12.1997 (ΦΕΚ 258 Α/17.12.1997) και στις 18.6.2003 (ΦΕΚ 161 Α/26.6.2003)

- κ. Οργανισμός Ανασυγκροτήσεως Επιχειρήσεων (Ο.Α.Ε.)
- κα. Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας (Ο.Ε.Κ.)
- κβ. Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛ.ΤΑ. Α.Ε.)
- κγ. Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα
- κδ. Γενική Τράπεζα
- κε. Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση (Ε.Ρ.Τ. Α.Ε.)
- κστ. Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών - Πειραιώς (Η.Λ.Π.Α.Π.)
- κζ. Εταιρία Θερμικών Λεωφορείων (Ε.ΘΕ.Λ. Α.Ε.)
- κη. Αττικό Μετρό
- κθ. Οργανισμός Εργατικής Εστίας (Ο.Ε.Ε.)
- λ. Δημόσια Επιχείρηση Αερίου (Δ.Ε.Π.Α.)
- λα. Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας (Ε.Ο.Π.)
- λβ. Ελληνικός Οργανισμός Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων και Χειροτεχνίας (Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ.)
- λγ. Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων (Ε.Ο.Φ.)
- λδ. Κτηματική Εταιρεία Δημοσίου (Κ.Ε.Δ.)
- λε. Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (Ο.Π.Α.Π.)
- λστ. Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών
- λζ. Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς
- λη. Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών Α.Ε.
- λθ. Οργανισμός Γεωργικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Απασχόλησης (Ο.Γ.Ε.Ε.Κ.Α.) «ΔΗΜΗΤΡΑ».
- μ. Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΘΒ: ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ**Σύνταξη και διανομή****Άρθρο 50**

*1. Η Ολομέλεια, το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής και οι διαρκείς επιτροπές, όταν ασκούν νομοθετικό έργο, σύμφωνα με το άρθρο 72 παρ. 2 του Συντάγματος, ή κοινοβουλευτικό έλεγχο, συγκαλούνται σε συνεδρίαση με την ημερήσια διάταξη των εργασιών τους, που συντάσσεται από τον Πρόεδρο της Βουλής.

*2. Η ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας και του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής συντάσσεται στο τέλος κάθε εβδομάδας και περιέχει τα θέματα όλων των συνεδριάσεων της επόμενης εβδομάδας.

3. Η ειδική ημερήσια διάταξη συντάσσεται για την Ολομέλεια της Βουλής και μόνο για τα θέματα που καθορίζονται από το άρθρο 51 παρ. 3 και 4.

4. Η ημερήσια διάταξη διανέμεται στους Βουλευτές και αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων της Βουλής τουλάχιστο δύο ημέρες πριν από την ημερομηνία της πρώτης συνεδρίασης που ορίζεται σ' αυτήν.

*5. Σε εξαιρετικές ή επείγουσες περιπτώσεις, ιδίως ύστερα από εμβόλιμες συνεδριάσεις που γίνονται σε ημέρες αργίας, η ημερήσια διάταξη μπορεί να διανεμηθεί και χωρίς τους περιορισμούς της προηγούμενης παραγράφου.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

6. Συμπληρωματική ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας και του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής συντάσσεται όταν το απαιτούν οι ανάγκες των εργασιών της Βουλής και διανέμεται χωρίς τους περιορισμούς της παραγράφου 4.

Περιεχόμενο

Άρθρο 51

1. Στην ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας της Βουλής εγγράφονται: α) τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων που εισάγονται για συζήτηση και ψήφιση ή μόνο για ψήφιση στο σύνολο· β) τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου· γ) κάθε άλλο θέμα που εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Βουλής.

2. Στην ημερήσια διάταξη δεν εγγράφονται: α) οι αιτήσεις των Βουλευτών για χορήγηση άδειας απουσίας· β) η δόση του όρκου από μεμονωμένους Βουλευτές κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου και γ) οι ανακοινώσεις του Προέδρου της Βουλής κατά το άρθρο 63.

*3. Στην ειδική ημερήσια διάταξη εγγράφονται: α) η ορκωμοσία των Βουλευτών στην αρχή της βουλευτικής περιόδου και οι αιτήσεις για δίωξή τους κατά τα άρθρα 61 και 62 του Συντάγματος· β) η εκλογή του Προέδρου και των λοιπών μελών του Προεδρείου της Βουλής, οι προτάσεις μομφής κατά του Προέδρου ή μέλους

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

του Προεδρείου· γ) τα σχέδια μεταβολής των διατάξεων του Κανονισμού της Βουλής· δ) η πρόταση για τη χορήγηση της άδειας της Βουλής για την παράταση της ισχύος του διατάγματος που θέτει τη χώρα σε κατάσταση ανάγκης, σύμφωνα με το άρθρο 48 του Συντάγματος· ε) η ανακοίνωση των προγραμματικών δηλώσεων της Κυβέρνησης και οι απαντήσεις των μελών της Βουλής σ' αυτές, οι προτάσεις εμπιστοσύνης και δυσπιστίας προς την Κυβέρνηση ή μέλος της και οι προτάσεις κατηγορίας κατά των μελών της Κυβέρνησης και των Υφυπουργών κατά το άρθρο 86 του Συντάγματος· στ) οι προτάσεις για τη διαπίστωση της αδυναμίας του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του κατά το άρθρο 38 παρ. 2 του Συντάγματος· ζ) η εκλογή και η δόση του όρκου του Προέδρου της Δημοκρατίας, οι προτάσεις για τη διαπίστωση της αδυναμίας του να ασκήσει τα καθήκοντά του, κατά το άρθρο 34 παρ. 2 του Συντάγματος και οι προτάσεις κατηγορίας εναντίον του, κατά το άρθρο 49 του Συντάγματος· η) οι προτάσεις αναθεώρησης του Συντάγματος και κατά τα δύο στάδια που προβλέπονται από το άρθρο 110 του Συντάγματος.

*4. Στην ειδική ημερήσια διάταξη της προηγούμενης παραγράφου μπορεί να εγγράφονται επίσης μετά από απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων για συζήτηση,

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 15.12.1997 (ΦΕΚ 258 Α/17.12.1997) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

όταν αυτό προβλέπεται από τον Κανονισμό και το νόμο, εκθέσεις και πορίσματα για μείζονος σημασίας θέματα, που υποβάλλονται στη Βουλή ή από επιτροπές της Βουλής προς την Ολομέλεια, καθώς και κάθε άλλη πρόταση και κάθε άλλο θέμα, που δεν ανήκουν στο νομοθετικό ή το ελεγκτικό έργο της Βουλής, για το οποίο το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός απαιτούν ή η Διάσκεψη των Προέδρων κρίνει ότι απαιτείται ειδική συζήτηση και απόφαση της Βουλής.

5. Η ειδική ημερήσια διάταξη μπορεί να περιέχει περισσότερα του ενός θέματα, εκτός αν το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός της Βουλής ορίζουν διαφορετικά.

Προτεραιότητα εγγραφής των θεμάτων στην ημερήσια διάταξη

Άρθρο 52

1. Στην ημερήσια διάταξη εγγράφονται από τον Πρόεδρο της Βουλής κατά προτεραιότητα τα θέματα για τα οποία το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός της Βουλής τα προβλέπουν ή ορίζουν προθεσμίες μέσα στις οποίες η Βουλή πρέπει να συζητήσει και να λάβει αποφάσεις ή απλώς να συζητήσει.

2. Στην ημερήσια διάταξη της τελευταίας Πέμπτης κάθε μηνός εγγράφονται κατά προτεραιότητα εκκρεμείς προτάσεις νόμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ**Ημέρες συνεδριάσεων της Ολομέλειας,
του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής
και των διαρκών επιτροπών**

* Άρθρο 53

1. Η Ολομέλεια της Βουλής συνεδριάζει τρεις φορές την εβδομάδα, την Τρίτη, την Τετάρτη και την Πέμπτη, για τη διεξαγωγή του νομοθετικού έργου και δύο φορές την εβδομάδα, τη Δευτέρα και την Παρασκευή, για την άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Κατ' εξαίρεση η Ολομέλεια μπορεί να συνεδριάσει και άλλες ημέρες της εβδομάδας.

2. Οι ημέρες συνεδριάσεων των διαρκών επιτροπών για τη διεξαγωγή του νομοθετικού έργου ή την άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου καθορίζονται από τον Πρόεδρο της Βουλής.

3. Το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής συνεδριάζει τρεις τουλάχιστον ημέρες της εβδομάδας για τη διεξαγωγή του νομοθετικού έργου, που καθορίζονται από τον Πρόεδρο της Βουλής.

4. Στην αρχή κάθε συνόδου ή όταν οι ανάγκες του κοινοβουλευτικού έργου το επιβάλλουν, η Βουλή μπορεί, μετά σχετική πρόταση της Διάσκεψης των Προέδρων, να ορίσει ημέρες συνεδριάσεων της Ολομέλειας

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 13.10.2000 (ΦΕΚ 230Αΰ/25.10.2000) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284Αΰ/18.12.2001) και αναριθμήθηκαν οι διατάξεις του.

διαφορετικές από εκείνες που καθορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

Ώρες έναρξης των συνεδριάσεων

*** Άρθρο 54**

**1. Οι συνεδριάσεις της Ολομέλειας της Βουλής της Δευτέρας και Τρίτης αρχίζουν την 18.00 ώρα και της Τετάρτης, Πέμπτης και Παρασκευής την 10.30 ώρα.

2. Η έναρξη των συνεδριάσεων του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής ορίζεται με την απόφαση του Προέδρου της Βουλής που καθορίζει τη σύνθεσή του.

3. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις η Βουλή μπορεί, μετά πρόταση του Προέδρου της, να ορίσει ώρα έναρξης μίας ή περισσότερων συνεδριάσεων διαφορετική από εκείνη που καθορίζεται στις προηγούμενες παραγράφους.

***4. Οι συνεδριάσεις της Ολομέλειας και του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, δεν παρατείνονται πέραν του μεσονυκτίου.

---

*Καταργήθηκε η παρ. 2 και αναριθμήθηκαν οι διατάξεις του στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Ᾱ/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Ᾱ/26.11.1993) και στις 13.10.2000 (ΦΕΚ 230 Ᾱ/25.10.2000)

***Προστέθηκε στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Ᾱ/8.7.1996) και τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Ᾱ/18.12.2001), με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής.

**Καταμερισμός της κοινοβουλευτικής εργασίας
στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας****Άρθρο 55**

*1. Στις συνεδριάσεις νομοθετικής εργασίας επιτρέπεται η συζήτηση ερωτήσεων. Η συζήτηση αυτή γίνεται στην αρχή της συνεδρίασης και δεν μπορεί να διαρκέσει λιγότερο από μία και περισσότερο από μιάμιση ώρα.

2. Στις συνεδριάσεις κοινοβουλευτικού ελέγχου επιτρέπεται η ψήφιση στο σύνολο νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων. Με ομόφωνη γνώμη των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, που εγκρίνεται από τη Βουλή, επιτρέπεται η συζήτηση και ψήφιση κατεπειγόντων νομοσχεδίων πριν από την έναρξη ή μετά τη λήξη του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

**Δημοσιότητα των συνεδριάσεων
και υποχρεώσεις των ακροατών****Άρθρο 56**

1. Η Ολομέλεια και το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής συνεδριάζουν στο βουλευτήριο.

**2. Οι συνεδριάσεις της Ολομέλειας, του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής και των διαρκών επιτροπών είναι δημόσιες με την επιφύλαξη των διατάξεων του επόμενου άρθρου και του άρθρου 38.

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

*3. Οι πολίτες παρακολουθούν τις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής και των διαρκών επιτροπών, από τα γενικά θεωρεία της αίθουσας συνεδριάσεων, αν έχουν εφοδιαστεί με την απαραίτητη άδεια εισόδου.

4. Οι άδειες εισόδου υπογράφονται από τον Πρόεδρο της Βουλής ή από ειδικώς εξουσιοδοτημένο όργανο, παραδίδονται στις Κοινοβουλευτικές Ομάδες ανάλογα με τη δύναμή τους και διανέμονται από τους Βουλευτές.

5. Η είσοδος στα ειδικά θεωρεία ρυθμίζεται από τον Πρόεδρο της Βουλής.

6. Οι ακροατές απαγορεύεται να φέρουν όπλα, εκρηκτικές ύλες και οποιασδήποτε φύσης επικίνδυνα αντικείμενα. Ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί να διατάξει τη σωματική έρευνα των ακροατών και να απαγορεύσει στους τυχόν υπόπτους την είσοδο στο βουλευτήριο ή να τους απομακρύνει από τα θεωρεία της αίθουσας συνεδριάσεων.

7. Οι ακροατές οφείλουν να έχουν ευπρεπή εμφάνιση, να τηρούν απόλυτη ησυχία και να μην καπνίζουν. Απαγορεύεται στους ακροατές οποιαδήποτε εκδήλωση επιδοκιμασίας ή αποδοκιμασίας με επευφημίες, κραυγές, χειροκροτήματα ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, καθ' όλη τη διάρκεια της συνεδρίασης.

8. Ο ακροατής που δεν συμμορφώνεται με όσα ορίζει η προηγούμενη παράγραφος απομακρύνεται με ε-

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ντολή του Προέδρου από τα θεωρεία. Σε περίπτωση σοβαρών παραβάσεων οδηγείται με εντολή του Προέδρου στις αρμόδιες αρχές.

9. Αν τυχόν δημιουργηθεί θόρυβος στο ακροατήριο και η ησυχία δεν μπορεί να επιβληθεί με άλλον τρόπο, ο Πρόεδρος διατάσσει την εκκένωση του θεωρείου όπου σημειώθηκε ο θόρυβος και με τη συγκατάθεση της Βουλής όλων των θεωρείων.

10. Όποιος μέσα στο βουλευτήριο εξυβρίζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τα μέλη της Βουλής και της Κυβέρνησης ή περιυβρίζει τη Βουλή, την Κυβέρνηση, τη Δικαιοσύνη και οποιαδήποτε γνωστή θρησκεία ή διαπράττει άλλη αξιόποινη πράξη συλλαμβάνεται αμέσως και μετά διαταγή του Προέδρου παραπέμπεται στις αρμόδιες αρχές.

*11. Ο Πρόεδρος της Βουλής καθορίζει με αποφάσεις του τα απαραίτητα μέτρα για την τήρηση της τάξης στα θεωρεία της αίθουσας συνεδριάσεων και στους άλλους χώρους του Κοινοβουλίου και των κτηρίων που εξυπηρετούν τις λειτουργίες του, χωρίς να παρακωλύεται το δικαίωμα των πολιτών για την παρακολούθηση των συζητήσεων.

Μυστικές συνεδριάσεις

Άρθρο 57

*1. Η Ολομέλεια της Βουλής και το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής μπορούν να αποφασίσουν

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

να συνέλθουν σε μυστική συνεδρίαση ύστερα από αίτηση της Κυβέρνησης ή πρόταση που υπογράφεται από δεκαπέντε (15) τουλάχιστο Βουλευτές.

2. Η αίτηση ή η πρόταση εισάγονται για συζήτηση σε μυστική συνεδρίαση το αργότερο μέσα σε πέντε ημέρες από την υποβολή τους. Στη συζήτηση μετέχουν οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, ο πρώτος από τους Βουλευτές που υπογράφουν την πρόταση, καθένας για δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας, και η Κυβέρνηση.

3. Η μυστική συνεδρίαση συνεχίζεται χωρίς διακοπή. Στο τέλος της συνεδρίασης αυτής η Βουλή αποφασίζει αν πρέπει να επαναληφθεί η συζήτηση για το ίδιο θέμα σε δημόσια συνεδρίαση, καθώς και αν πρέπει να δημοσιευτούν τα πρακτικά της μυστικής συνεδρίασης.

4. Στις μυστικές συνεδριάσεις δεν επιτρέπεται η είσοδος και η παραμονή στην αίθουσα συνεδριάσεων οποιουδήποτε άλλου προσώπου. Τα πρακτικά των συζητήσεων τηρούνται από τους Γραμματείς της Βουλής με τη βοήθεια νεότερων Βουλευτών, που ορίζονται από τον Πρόεδρο.

5. Οι γενικοί κανόνες που ισχύουν για τις δημόσιες συνεδριάσεις εφαρμόζονται και στις μυστικές συνεδριάσεις, αν συμβιβάζονται με τη φύση τους και δεν τροποποιούνται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού.

*6. Οι διαρκείς επιτροπές μπορούν να συνέλθουν σε μυστική συνεδρίαση, ύστερα από αίτηση της Κυβέρνη-

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

σης ή πρόταση πέντε (5) Βουλευτών. Η αίτηση ή η πρόταση εισάγονται για συζήτηση σε μυστική συνεδρίαση το αργότερο μέσα σε τρεις ημέρες από την υποβολή τους. Στη συζήτηση μετέχουν ο πρώτος από τους Βουλευτές που υπογράφουν την πρόταση, ένας από τους Βουλευτές των λοιπών Κοινοβουλευτικών Ομάδων και η Κυβέρνηση, καθένας για πέντε (5) λεπτά της ώρας.

Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι παράγραφοι 3, 4 και 5 του παρόντος άρθρου.

Συμμετοχή και παράσταση στις συνεδριάσεις

Άρθρο 58

1. Στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας της Βουλής μετέχουν οι Βουλευτές και τα μέλη της Κυβέρνησης.

*2. Στις συνεδριάσεις του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής μετέχουν οι Βουλευτές που είναι μέλη του. Τα μέλη της Κυβέρνησης και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων που δεν είναι τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη του Τμήματος μετέχουν στις συνεδριάσεις του, χωρίς δικαίωμα ψήφου.

3. Στις συνεδριάσεις διαρκών ή ειδικών επιτροπών της Βουλής μετέχουν οι Βουλευτές που είναι μέλη τους. Τα μέλη της Κυβέρνησης και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορούν να μετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

*4. Οι Βουλευτές μπορούν να παρίστανται χωρίς δικαίωμα λόγου και ψήφου στις συνεδριάσεις του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής και των διαρκών ή ειδικών επιτροπών και όταν δεν είναι τακτικά μέλη ή δεν αναπληρώνουν τακτικά μέλη με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου.

**5. Οι Βουλευτές που δεν μετέχουν στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής ή στη διαρκή επιτροπή, η οποία επιλαμβάνεται της συζήτησης και ψήφισης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου, κατά το άρθρο 72 παρ. 2 του Συντάγματος, έχουν το δικαίωμα να λάβουν το λόγο κατά τη συζήτηση επί της αρχής και για να υποστηρίξουν προσθήκες ή τροπολογίες που έχουν υποβάλει.

Κήρυξη έναρξης, λήξης και διακοπής των συνεδριάσεων

Άρθρο 59

1. Ο Πρόεδρος κηρύσσει την έναρξη των συνεδριάσεων της Βουλής και με τη συγκατάθεσή της τη λήξη τους.

2. Πριν από την αναγγελία της λήξης της συνεδρίασης ο Πρόεδρος ενημερώνει τη Βουλή για την ημέρα, την ώρα και το αντικείμενο της ημερήσιας διάταξης της επόμενης συνεδρίασης.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
**Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

3. Ο Πρόεδρος μπορεί να διακόπτει τη συνεδρίαση για ορισμένο χρόνο, που τον ανακοινώνει στη Βουλή κατά την αναγγελία της διακοπής.

4. Αν τυχόν η συνεδρίαση γίνει θορυβώδης και ο Πρόεδρος δεν μπορεί να επαναφέρει την τάξη, εγείρεται από τη θέση του, προειδοποιώντας τους Βουλευτές ότι βρίσκεται στην ανάγκη να διακόψει τη συνεδρίαση. Αν και μετά την ενέργειά του αυτή δεν αποκατασταθεί η τάξη, ο Πρόεδρος διακόπτει τη συνεδρίαση για ορισμένο χρόνο, που τον ανακοινώνει κατά την αναγγελία της απόφασής του για τη διακοπή. Κατά τη διάρκεια της διακοπής οι Βουλευτές αποχωρούν από την αίθουσα των συνεδριάσεων.

Είσοδος και παραμονή στην αίθουσα των συνεδριάσεων

Άρθρο 60

1. Δικαίωμα εισόδου και παραμονής στην αίθουσα των συνεδριάσεων έχουν μόνο όσοι δικαιούνται να μετέχουν ή να παρίστανται σ' αυτές, καθώς και οι αρμόδιοι υπάλληλοι της Βουλής που εκτελούν υπηρεσία σύμφωνα με τις εντολές του Προέδρου.

2. Ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί, μετά σχετική αίτηση του αρμόδιου Υπουργού, να επιτρέψει την είσοδο και την παραμονή στην αίθουσα των συνεδριάσεων των απαραίτητων υπηρεσιακών παραγόντων και συνεργατών του.

3. Ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί, μετά σχετική αίτηση των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, να επιτρέψει την είσοδο και την παραμονή στην αίθουσα των συνεδριάσεων προσώπου της υπηρεσίας τους.

4. Οι άδειες εισόδου και παραμονής στην αίθουσα των συνεδριάσεων των προσώπων που αναφέρονται στις παραγράφους 2 και 3 δίνονται ειδικά για κάθε περίπτωση.

Τήρηση, επακύρωση και δημοσίευση των πρακτικών

Άρθρο 61

1. Οι αγορεύσεις των ομιλητών, καθώς και όλα όσα συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, καταγράφονται λέξη προς λέξη στα πρακτικά, που δημοσιεύονται σε ιδιαίτερα τεύχη με τον τίτλο «Πρακτικά Βουλής».

2. Η τήρηση των πρακτικών γίνεται με το στενογραφικό σύστημα ή με άλλα σύγχρονα τεχνικά μέσα και συστήματα, που τα ορίζει με απόφασή του ο Πρόεδρος της Βουλής.

3. Κάθε ομιλητής θεωρεί πριν από την εκτύπωσή τους τα πρακτικά που περιέχουν τις αγορεύσεις του. Για το σκοπό αυτόν οι ομιλητές μπορούν να πάρουν μία ώρα μετά το τέλος της συνεδρίασης και το αργότερο έως την 10.00 ώρα της επόμενης ημέρας ακριβή αποσπάσματα των πρακτικών που περιέχουν τις αγορεύσεις τους, που τα θεωρούν και τα επιστρέφουν στην αρμό-

δια υπηρεσία της Βουλής το αργότερο έως την 21.30 της επόμενης από τη συνεδρίαση ημέρας.

4. Η θεώρηση συνίσταται στον έλεγχο της πιστής καταγραφής των αγορεύσεων. Επιτρέπεται η διόρθωση των φραστικών ή αριθμητικών λαθών που οφείλονται σε παραδρομή ή αποδόθηκαν εσφαλμένα. Προσθήκες και μεταβολές σε όσα πράγματι λέχθηκαν δεν είναι επιτρεπτές· σε αντίθετη περίπτωση η αρμόδια υπηρεσία της Βουλής υποχρεούται να το αναφέρει στον Πρόεδρο που διηύθυνε τη συνεδρίαση, ο οποίος και αποφαινεται αμετάκλητα για το παραδεκτό ή μη των προσθηκών ή των μεταβολών.

5. Σε περίπτωση που οι ομιλητές παραλείψουν να θεωρήσουν, μέσα στην προθεσμία της παραγράφου 3, τα αποσπάσματα των πρακτικών που περιέχουν τις αγορεύσεις τους, η θεώρηση γίνεται από την αρμόδια υπηρεσία της Βουλής.

6. Τα τελικά κείμενα των πρακτικών τυπώνονται και διανέμονται στους Βουλευτές το αργότερο οκτώ ημέρες από την ημέρα της συνεδρίασης στην οποία αναφέρονται.

7. Η Βουλή επικυρώνει μετά πρόταση του Προέδρου της τα Πρακτικά χωρίς ψηφοφορία. Τα Πρακτικά που διανέμονται κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης επικυρώνονται στο τέλος της ίδιας ή της επόμενης συνεδρίασης. Η επικύρωση των Πρακτικών που έχουν διανεμηθεί και αφορούν παλαιότερες συνεδριάσεις γίνεται στην αρχή ή κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης.

*8. Οι τυχόν αντιρρήσεις ομιλητών σε συγκεκριμένο θέμα των Πρακτικών διατυπώνονται κατά την αναγγελία της πρότασης του Προέδρου για την επικύρωσή τους και μέσα σε πέντε (5) λεπτά της ώρας. Ο Πρόεδρος, αφού δώσει τις αναγκαίες διασαφηνίσεις, ζητεί τη συγκατάθεση της Βουλής για τη διόρθωσή τους ή μη. Αν παρ' όλα αυτά εξακολουθούν να υπάρχουν αντιρρήσεις, τα Πρακτικά επικυρώνονται με ψηφοφορία, που διεξάγεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση και χωρίς συζήτηση.

9. Η Βουλή μπορεί να εξουσιοδοτήσει τον Πρόεδρο να επικυρώσει με ευθύνη του τα Πρακτικά, αν περιλαμβάνουν θέματα που έχουν επείγοντα χαρακτήρα ή επίκειται διακοπή των εργασιών της.

*10. Τα Πρακτικά, που επικυρώθηκαν σύμφωνα με τις τρεις προηγούμενες παραγράφους, υπογράφονται από τον Πρόεδρο της Βουλής ή τον Αντιπρόεδρο που είχε τη διεύθυνση της συνεδρίασης κατά την επικύρωσή τους και τους Γραμματείς που μετείχαν στη συνεδρίαση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ': ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 62

1. Η Βουλή συζητεί μόνο τα θέματα που περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη και με τη σειρά που

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

αναγράφονται σ' αυτήν, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από άλλες διατάξεις του Κανονισμού.

2. Ο λόγος είναι ελεύθερος.

3. Κανείς όμως δεν μπορεί να μιλήσει:

α) για οποιοδήποτε θέμα αν προηγουμένως δεν ζητήσει και λάβει την προς τούτο άδεια του Προέδρου της Βουλής·

β) για θέμα που δεν περιλαμβάνεται στην ημερήσια διάταξη, εκτός αν προβλέπεται ρητά από άλλες διατάξεις του Κανονισμού·

γ) περισσότερο από δύο φορές για το ίδιο θέμα, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τον Κανονισμό της Βουλής. Μόνο μετά πρόταση του Προέδρου και συναίνεση της Βουλής που χορηγείται χωρίς συζήτηση μπορεί να μιλήσει κάποιος για τρίτη φορά.

4. Στα χρονικά όρια της διάρκειας του λόγου που καθορίζονται από τον Κανονισμό περιλαμβάνεται και ο χρόνος των διακοπών που γίνονται με τη συναίνεση του ομιλητή.

*5. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά από το Σύνταγμα ή τον Κανονισμό, η συζήτηση δεν τελειώνει πριν μιλήσουν όλοι όσοι ζήτησαν το λόγο αν δεν απουσιάζουν κατά την εκφώνηση των ονομάτων τους ή δεν παραιτήθηκαν από αυτόν. Κατόπιν ο Πρόεδρος της Βουλής κηρύσσει περαιωμένη τη συζήτηση.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Ανακοινώσεις του Προέδρου προς τη Βουλή**Άρθρο 63**

1. Αμέσως μετά την κήρυξη της έναρξης της συνεδρίασης και πριν από την έναρξη της συζήτησης των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης, ο Πρόεδρος ανακοινώνει στη Βουλή:

α) θέματα που έχουν εξαιρετική σημασία για το έθνος·

β) την κατάθεση νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων, εκθέσεων κοινοβουλευτικών επιτροπών, σχεδίων και προτάσεων μεταβολής του Κανονισμού της Βουλής και προτάσεων αναθεώρησης του Συντάγματος·

γ) πράξεις, αποφάσεις και ενέργειες του Προέδρου και της Διάσκεψης των Προέδρων, που η ανακοίνωσή τους κρίνεται χρήσιμη από τον Πρόεδρο της Βουλής ή επιβάλλεται από τις διατάξεις του Κανονισμού·

δ) αναφορές που διαβιβάζει στη Βουλή το προεδρείο ή που κατέθεσαν Βουλευτές·

ε) προτάσεις που σχετίζονται με την αποστολή και τη λειτουργία της Βουλής·

στ) πληροφορίες που ενδιαφέρουν τη Βουλή και έγγραφα που απευθύνονται σ' αυτήν, αν ο Πρόεδρος το κρίνει χρήσιμο.

2. Έγγραφα κάθε φύσης που έχουν συνταχθεί με τρόπο απρεπή ή υβριστικό ή είναι ανώνυμα ή που φέρουν δυσανάγνωστες υπογραφές δεν ανακοινώνονται στη Βουλή.

3. Συζήτηση για το περιεχόμενο των ανακοινώσεων του Προέδρου προς τη Βουλή, σύμφωνα με την παράγραφο 1, δεν επιτρέπεται, εκτός αν οι ανακοινώσεις αφορούν χαρμόσυνα ή θλιβερά γεγονότα, οπότε μπορούν να μιλήσουν γι' αυτά με συντομία τα μέλη της Κυβέρνησης και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων.

Σειρά των ομιλητών

***Άρθρο 64**

1. Ο λόγος δίνεται στους Βουλευτές κατά τη σειρά της εγγραφής τους στον κατάλογο των ομιλητών, και εκτός σειράς στους διατελέσαντες Προέδρους Κοινοβουλευτικών Ομάδων, αν ζητηθεί, με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου και του δικαιώματος ομιλίας των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων ή των αναπληρωτών εκπροσώπων τους.

2. Στις συζητήσεις νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων ο λόγος δίνεται πρώτα στους αρμόδιους Υπουργούς, αν το ζητήσουν· διαφορετικά προτάσσονται οι εισηγητές και οι τυχόν ειδικοί αγορητές και έξι (6) Βουλευτές κατά σειρά εγγραφής με εναλλαγή των ομιλητών, κατ' εξαίρεση του άρθρου 65 παρ. 4. Στο στάδιο αυτό το κατά το άρθρο 66 παρ. 2 του Συντάγματος δικαίωμα παρέμβασης των Υπουργών δεν μπορεί να υπερβεί τα πέντε (5) λεπτά της ώρας στην πρώτη και τα τρία (3) λεπτά της ώρας σε κάθε τυχόν επόμενη παρέμβασή τους.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών

Άρθρο 65

*1. Ο Βουλευτής που θέλει να πάρει το λόγο ζητεί αυτοπροσώπως από τον Πρόεδρο της Βουλής την εγγραφή του στον κατάλογο των ομιλητών. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής μπορεί να γίνει η εγγραφή και με ηλεκτρονικό σύστημα εγγραφής.

2. Η εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών γίνεται κατά την έναρξη της συζήτησης κάθε θέματος, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τον Κανονισμό.

3. Οι εγγραφές στον κατάλογο των ομιλητών παραμένουν ισχυρές σε περίπτωση διακοπής της συνεδρίασης ή της συζήτησης του θέματος για το οποίο έγινε η εγγραφή.

4. Η μεταβολή της σειράς εγγραφής στον κατάλογο των ομιλητών δεν επιτρέπεται, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τον Κανονισμό.

**5. Με πρόταση του Προέδρου της Βουλής ή Προέδρου Κοινοβουλευτικής Ομάδας, η Βουλή, σε θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος και ιδίως των άρθρων 123, 141, 142 και με την επιφύλαξη του άρθρου 64 παρ. 2, μπορεί να αποφασίσει την εναλλαγή των ομιλητών ή την υποβολή καταλόγου ομιλητών εκ μέρους των Προέδρων

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

**Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996) και τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, επίσης με εναλλαγή, κατ' εξαίρεση της προηγούμενης παραγράφου. Μετά το πέρας των ομιλιών του προηγούμενου εδαφίου ακολουθούν όσοι τυχόν έχουν εγγραφεί κατά την παρ. 1 του άρθρου τούτου.

Τρόπος αγορεύσεων

Άρθρο 66

*1. Ο αγορητής μιλεί από το βήμα ή από τη θέση του· από το βήμα μπορεί να μιλήσει μόνο όταν ο χρόνος ομιλίας που δικαιούται υπερβαίνει τα οκτώ (8) λεπτά της ώρας.

2. Ο Πρόεδρος της Βουλής μιλεί από την έδρα. Αν όμως θέλει να μιλήσει για την ουσία του συζητούμενου θέματος, παραχωρεί τη θέση του στον αναπληρωτή του και δεν μπορεί να επανέλθει σ' αυτήν πριν λήξει η συζήτηση για το θέμα αυτό.

3. Τα μέλη της Κυβέρνησης και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορούν να αγορεύουν πάντοτε από το βήμα.

4. Ο ομιλητής αγορεύει στη Βουλή πάντοτε όρθιος και στις επιτροπές καθιστός. Σε ειδικές περιπτώσεις ο Πρόεδρος μπορεί να επιτρέψει το αντίθετο.

5. Οι ομιλητές αποτείνονται αποκλειστικά προς τη Βουλή και ποτέ προς Βουλευτή ή Βουλευτές και απευ-

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

θύνονται από τη θέση τους προς τον Πρόεδρο και από το βήμα προς τη Βουλή.

*6. Οι γραπτοί λόγοι δεν επιτρέπονται, εκτός αν πρόκειται για προγραμματικές ή άλλες δηλώσεις της Κυβέρνησης, τις απαντήσεις σ' αυτές και τις πρωτολογίες εισηγητών, ειδικών αγορητών, των αρμόδιων Υπουργών και των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων ή των αναπληρωτών τους στη συζήτηση επί της αρχής νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου. Επιτρέπεται όμως η χρήση σημειώσεων για υπόμνηση ή επισήμανση ειδικών θεμάτων και ιδίως στις συζητήσεις για τον προϋπολογισμό.

7. Οι διαλογικές συζητήσεις απαγορεύονται. Διακοπή ομιλητή μπορεί να γίνει αν το επιτρέψει ο ίδιος και αν συγκατατίθεται και ο Πρόεδρος. Στην περίπτωση αυτή η διακοπή δεν μπορεί να υπερβεί τα πέντε (5) λεπτά της ώρας χωρίς ισόχρονη παράταση του χρόνου της αγόρευσης.

8. Ο αγορητής δεν μπορεί να απομακρύνεται από το υπό συζήτηση θέμα· διαφορετικά, ο Πρόεδρος τον καλεί να επανέλθει σ' αυτό. Αν δεν συμμορφωθεί, ο Πρόεδρος τον προειδοποιεί ότι θα του αφαιρέσει το λόγο. Αν και μετά τη νέα αυτή επισήμανση ο αγορητής δεν επανέλθει στο θέμα, ο Πρόεδρος του αφαιρεί το λόγο.

9. Αν Βουλευτής πάρει το λόγο και αναφέρεται σε ζητήματα άσχετα και έξω από το συζητούμενο θέμα της ημερήσιας διάταξης ή πάρει το λόγο χωρίς τη σχετική άδεια ή συνεχίζει να μιλεί, αν και κλήθηκε να ολοκλη-

---

*Τροποποιήθηκε στις 25.11.1993 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993)

ρώσει την αγόρευσή του, ο Πρόεδρος του αφαιρεί το λόγο.

10. Σε περίπτωση οποιασδήποτε παράβασης καθεμιάς από τις τρεις προηγούμενες παραγράφους ο Πρόεδρος δίνει εντολή να μη γίνεται καταχώριση των αντίστοιχων ομιλιών στα Πρακτικά. Αν παρ' όλα αυτά ο Βουλευτής επιμένει να μιλεί, ο Πρόεδρος τον ανακαλεί στην τάξη.

Αν και μετά την ανάκληση στην τάξη ο Βουλευτής δεν συμμορφώνεται προς τις υποδείξεις του Προέδρου, η Βουλή μπορεί με απόφασή της, η οποία λαμβάνεται με ανάταση ή έγερση και χωρίς συζήτηση, να του απαγορεύσει τη συμμετοχή στην περαιτέρω συζήτηση του θέματος.

Παρεμπύπτοντα ζητήματα

Άρθρο 67

1. Παρεμπύπτον είναι κάθε ζήτημα που εμφανίζεται κατά την πορεία της κοινοβουλευτικής διαδικασίας και σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού εμποδίζει ή επηρεάζει τη συζήτηση ή τη λήψη απόφασης για το κύριο ζήτημα.

2. Παρεμπύπτοντα ζητήματα θεωρούνται ιδίως: α) η αιτίαση για παραβίαση συγκεκριμένης διάταξης του Κανονισμού της Βουλής· β) η αιτίαση για μη τήρηση της σειράς της ημερήσιας διάταξης· γ) η πρόταση για την αναβολή της συζήτησης οποιουδήποτε θέματος και

δ) η πρόταση για την πρόταξη της συζήτησης άλλων θεμάτων της ημερήσιας διάταξης.

3. Οι αιτιάσεις α α και β α της προηγούμενης παραγράφου υποβάλλονται γραπτώς στον Πρόεδρο της Βουλής από δύο τουλάχιστο Βουλευτές. Σε κάθε άλλη περίπτωση τα παρεμπίπτοντα ζητήματα προτείνονται επίσης γραπτώς από το ένα τριακοστό (1/30) του όλου αριθμού των Βουλευτών. Ο λόγος δίνεται στον πρώτο από όσους υπογράφουν.

4. Οι αρμόδιοι Υπουργοί και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορούν να επικαλεστούν προφορικά το παρεμπίπτον ζήτημα.

5. Ο επικαλούμενος σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους παρεμπίπτον ζήτημα οφείλει να το προσδιορίσει σε δύο (2) λεπτά της ώρας και να το στηρίξει σε συγκεκριμένη διάταξη του Κανονισμού· διαφορετικά, ο Πρόεδρος απορρίπτει την επίκληση. Σε αντίθετη περίπτωση του δίνει το λόγο για να αναπτύξει το παρεμπίπτον ζήτημα μέσα σε πέντε (5) λεπτά της ώρας.

6. Η εξέταση σχετικά με τα παρεμπίπτοντα ζητήματα προηγείται από τη συζήτηση και την ψηφοφορία για το κύριο ζήτημα. Επίκληση παρεμπιπτόντων ζητημάτων δεν επιτρέπεται μετά την έναρξη της ψηφοφορίας για το κύριο ζήτημα.

7. Για τα παρεμπίπτοντα αποφαινεται ο Πρόεδρος. Αν διατυπωθούν αντιρρήσεις, αποφασίζει η Βουλή με ανάταση ή έγερση και χωρίς άλλη συζήτηση.

Προσωπικά ζητήματα

Άρθρο 68

1. Προσωπικό ζήτημα θεωρείται η μομφή που περιέχει υβριστική εκδήλωση ατομικά εναντίον Βουλευτή ή μέλους της Κυβέρνησης, καθώς και η απόδοση σε ομιλητή διαφορετικής γνώμης από εκείνη που εξέφρασε. Η επίκληση και αντιμετώπιση του προσωπικού ζητήματος γίνονται στην ίδια συνεδρίαση στην οποία δημιουργήθηκε.

2. Ο επικαλούμενος προσωπικό εις βάρος του ζήτημα ζητεί από τον Πρόεδρο την άδεια να μιλήσει. Το αίτημα αυτό δεν μπορεί να υποβληθεί πριν ολοκληρωθεί η αγόρευση που έδωσε αφορμή για την επίκληση προσωπικού ζητήματος.

3. Ο Πρόεδρος μπορεί να μη δώσει το λόγο αν κρίνει ότι δεν υπάρχει προσωπικό ζήτημα.

4. Αν ο ενδιαφερόμενος επιμένει και προκληθούν αμφιβολίες, ο Πρόεδρος μπορεί να ερωτήσει σχετικά τη Βουλή αμέσως. Αν ο Πρόεδρος ή η Βουλή κρίνουν ότι μπορεί να δοθεί ο λόγος, ο ενδιαφερόμενος καλείται να εκθέσει σε ένα (1) λεπτό της ώρας σε τι συνίσταται το προσωπικό ζήτημα.

5. Στις περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων δεν επιτρέπεται συζήτηση.

6. Σε περίπτωση κατά την οποία μετά την εξήγηση του προσωπικού ζητήματος, σύμφωνα με την παράγραφο 4, ο Πρόεδρος ή η Βουλή αποφασίζουν να δοθεί

ο λόγος, ο θιγόμενος Βουλευτής μιλεί, αν πρόκειται για μομφή, μετά το τέλος της αγόρευσης εκείνου που τη διατύπωσε και, αν πρόκειται για απόδοση διαφορετικής γνώμης, στο τέλος της συζήτησης του θέματος κατά την οποία ανέκυψε το προσωπικό ζήτημα και οπωσδήποτε στο τέλος της συνεδρίασης.

7. Η ανάπτυξη του προσωπικού ζητήματος και η παροχή εξηγήσεων ή και διευκρινίσεων από εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η αιτίαση δεν μπορεί να υπερβεί τα πέντε (5) λεπτά της ώρας για τον καθένα.

8. Ο Πρόεδρος της Βουλής αποφαινεται για την ύπαρξη ή μη προσωπικού ζητήματος. Αν ο θιγόμενος επιμένει, αποφαινεται η Βουλή με ανάταση και χωρίς συζήτηση.

9. Αν γίνει τελικά δεκτό ότι υπάρχει προσωπικό ζήτημα, ο Πρόεδρος καλεί εκείνον που το προκάλεσε να ανακαλέσει ή να ανασκευάσει· αν μετά το γεγονός αυτό εξακολουθεί να αρνείται, εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 77 έως 81.

10. Το μέλος της Βουλής ή της Κυβέρνησης στο οποίο, κατά τη διάρκεια μιας συζήτησης στη Βουλή, αποδίδονται πράξεις ή παραλείψεις που προσβάλλουν την τιμή και την υπόληψή του, μπορεί να ζητήσει με γραπτή αίτησή του τη σύσταση επιτροπής έρευνας των κατηγοριών.

11. Η συζήτηση της αίτησης της προηγούμενης παραγράφου ολοκληρώνεται μέσα σε μία συνεδρίαση. Σ' αυτήν μετέχουν εκείνος που ζητεί τη σύσταση της επιτροπής, τα μέλη της Κυβέρνησης και οι Πρόεδροι των

Κοινοβουλευτικών Ομάδων. Η σχετική απόφαση της Βουλής λαμβάνεται με μυστική ψηφοφορία και με την προβλεπόμενη από το άρθρο 67 του Συντάγματος πλειοψηφία.

12. Για τη συγκρότηση και τη λειτουργία της επιτροπής αυτής εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 144 έως 148 για τις εξεταστικές επιτροπές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ: ΨΗΦΟΦΟΡΙΕΣ

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 69

1. Ο Πρόεδρος της Βουλής κηρύσσει την έναρξη και τη λήξη κάθε ψηφοφορίας.

2. Μετά την κήρυξη της έναρξης της ψηφοφορίας και καθ' όλη τη διάρκειά της δεν επιτρέπεται καμιά συζήτηση, ακόμη και για την αιτιολόγηση της ψήφου. Παρατηρήσεις σχετικά με την εφαρμογή του Κανονισμού είναι δυνατό να γίνουν μετά την ανακοίνωση του αποτελέσματος της ψηφοφορίας.

3. Κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας μόνο ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί να παρεμβαίνει για τη διασφάλιση της ομαλής διεξαγωγής της.

4. Η διαπίστωση της παρουσίας του απαιτούμενου από το Σύνταγμα ή τον Κανονισμό αριθμού Βουλευτών για τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας και τη λήψη απόφασης ανήκει στον Πρόεδρο της Βουλής.

*5. Κατά τις ψηφοφορίες στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής και τις διαρκείς επιτροπές οι Βουλευτές που παρίστανται στις συνεδριάσεις και δεν μετέχουν ως τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη στη σύνθεσή τους αποσύρονται στα τελευταία έδρανα της αίθουσας.

6. Το αποτέλεσμα κάθε ψηφοφορίας ανακοινώνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής και καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

Τρόποι ψηφοφορίας

Άρθρο 70

*1. Η ψήφος των Βουλευτών είναι προσωπική με την επιφύλαξη του άρθρου 70Α.

2. Η ψηφοφορία είναι φανερή ή μυστική. Αν το Σύστημα ή ο Κανονισμός δεν προβλέπουν ρητά το αντίθετο, η ψηφοφορία είναι φανερή.

3. Η φανερή ψηφοφορία διεξάγεται είτε με ανάταση του χεριού, είτε με έγερση, είτε με ονομαστική κλήση. Η μυστική ψηφοφορία διεξάγεται με ψηφοδέλτια.

4. Η ψηφοφορία μπορεί να γίνει και με συστήματα σύγχρονης τεχνολογίας (ηλεκτρονικό σύστημα) και πάντοτε με τρόπο που θα διασφαλίζει το απόρρητο στις μυστικές ψηφοφορίες.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Ψήφος των Βουλευτών που βρίσκονται σε αποστολή της Κυβέρνησης ή της Βουλής στο εξωτερικό***Άρθρο 70Α**

Οι Βουλευτές που βρίσκονται σε αποστολή της Κυβέρνησης ή της Βουλής στο εξωτερικό μπορούν να μετέχουν στις ψηφοφορίες, όταν είναι ονομαστικές, καθώς και όταν απαιτείται ειδική πλειοψηφία για τη λήψη απόφασης, με επιστολή ή τηλεομοιοτυπία που φέρουν την υπογραφή τους και αντίστοιχη μνεία του θέματος. Ειδικότερα, επί νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων ψηφίζουν, στις αντίστοιχες ψηφοφορίες, καταρχήν, επί των άρθρων, τροπολογιών και προσθηκών, και στο σύνολο. Στην επιστολή ή την τηλεομοιοτυπία αναφέρεται ο τίτλος του υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου, όπως, κατά περίπτωση, τα άρθρα, οι τροπολογίες και οι προσθήκες. Μπορούν, επίσης, να μετέχουν στις μυστικές ψηφοφορίες με σφραγισμένη επιστολή. Η επιστολή, η σφραγισμένη επιστολή ή η τηλεομοιοτυπία, κατά περίπτωση, απευθύνεται στον Πρόεδρο της Βουλής.

Φανερή ψηφοφορία με ανάταση ή έγερση**Άρθρο 71**

1. Η ψηφοφορία για οποιοδήποτε θέμα διεξάγεται με

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ανάταση του χεριού ή έγερση, εκτός αν το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός προβλέπουν ρητά διαφορετικό τρόπο ψηφοφορίας.

2. Στην ψηφοφορία με ανάταση ο Πρόεδρος καλεί τους Βουλευτές που τάσσονται υπέρ της πρότασης να υψώσουν το χέρι· στην ψηφοφορία με έγερση, να εγερθούν.

*3. Αντιρρήσεις για το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας που έγινε με ανάταση του χεριού ή έγερση και εφόσον το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός δεν ορίζουν ότι η ψηφοφορία διεξάγεται αποκλειστικά με τον τρόπο αυτό μπορούν να διατυπωθούν με γραπτή αίτηση του ενός εικοστού (1/20) του όλου αριθμού των Βουλευτών κατά τους όρους του επόμενου άρθρου.

Ονομαστική ψηφοφορία

Άρθρο 72

1. Η ψηφοφορία με ονομαστική κλήση διεξάγεται: α) όταν υποβληθεί αίτηση, που υπογράφεται από το ένα εικοστό (1/20) του όλου αριθμού των Βουλευτών· β) όταν διατυπωθούν αντιρρήσεις κατά το άρθρο 71 παρ. 3 και γ) σε κάθε περίπτωση που ο Πρόεδρος το κρίνει αναγκαίο.

2. Η εκφώνηση των ονομάτων των Βουλευτών που υπογράφουν την αίτηση γίνεται μετά το τέλος της συζή-

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

τησης του συγκεκριμένου θέματος. Αν δεν συμπληρωθεί ο απαιτούμενος ελάχιστος αριθμός παρόντων Βουλευτών από τους υπογράφοντες, η αίτηση θεωρείται ότι δεν υποβλήθηκε.

3. Αν διαπιστωθεί ότι υπάρχει ο ελάχιστος αριθμός των υπογραφόντων, καθώς και στην περίπτωση που η πρόταση προέρχεται από τον Πρόεδρο, διακόπτεται υποχρεωτικά η συνεδρίαση και γίνεται σχετική ανακοίνωση στους χώρους του βουλευτηρίου. Δέκα (10) λεπτά μετά την ανακοίνωση επαναλαμβάνεται η συνεδρίαση, οπότε ο Πρόεδρος της Βουλής, εκτιμώντας τις ανάγκες του νομοθετικού έργου, μπορεί αντί για τη διεξαγωγή της ονομαστικής ψηφοφορίας να λύσει τη συνεδρίαση.

4. Η ονομαστική ψηφοφορία διεξάγεται είτε με το ηλεκτρονικό σύστημα με καταγραφή των ονομάτων των Βουλευτών είτε με ονομαστική κλήση.

5. Για τη διενέργεια της ονομαστικής ψηφοφορίας, ο Πρόεδρος καλεί ένα Βουλευτή από τη Συμπολίτευση και έναν από την Αντιπολίτευση για να εκφωνήσουν τον κατάλογο των Βουλευτών και να καταμετρήσουν τις ψήφους. Πριν από την εκφώνηση του καταλόγου, ο Πρόεδρος διατυπώνει το ερώτημα.

6. Κάθε Βουλευτής μετά την ονομαστική κλήση του εκφράζει την προτίμησή του με “ναι”, “όχι”, ή “παρών”, ενώ οι ψηφολέκτες σημειώνουν, καθένας χωριστά, την ψήφο κάθε Βουλευτή.

7. Μετά την εκφώνηση των ονομάτων όλων των Βουλευτών επαναλαμβάνεται η εκφώνηση των ονομάτων

των Βουλευτών που ήταν απόντες κατά την εκφώνηση. Κατόπιν ο Πρόεδρος ερωτά αν υπάρχουν στην αίθουσα Βουλευτές που δεν ψήφισαν και κηρύσσει τη λήξη της ψηφοφορίας μετά την οποία κανένας δεν μπορεί να ψηφίσει.

8. Οι ψηφολέκτες καταμετρούν τις ψήφους που είναι υπέρ και εναντίον της πρότασης ή του ζητήματος που τέθηκε σε ψηφοφορία. Το αποτέλεσμα ανακοινώνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής και καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

9. Όπου το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός προβλέπουν ρητά τη διεξαγωγή ψηφοφορίας για τη λήψη απόφασης κατά ορισμένο τρόπο, η ψηφοφορία διεξάγεται υποχρεωτικά με τον τρόπο αυτόν.

Μυστική ψηφοφορία

Άρθρο 73

1. Η ψηφοφορία για εκλογή προσώπων, καθώς και για κάθε ζήτημα που αφορά πρόσωπα, τα οποία αναφέρονται ονομαστικά, είτε είναι Βουλευτές είτε όχι, είναι μυστική, με την επιφύλαξη του άρθρου 140 του Κανονισμού.

2. Με την επιφύλαξη της παρ. 4 του άρθρου 70 η μυστική ψηφοφορία διεξάγεται με ψηφοδέλτια. Πριν από την έναρξη της ψηφοφορίας διανέμονται στους Βουλευτές ψηφοδέλτια από ομοιόμορφο λευκό χαρτί, καθώς και επαρκής αριθμός λευκών επίσης ψηφοδελ-

τίων. Στα διανεμόμενα ψηφοδέλτια δεν επιτρέπεται να υπάρχουν διακριτικά σημεία ή γνωρίσματα. Παράλληλα αριθμός ψηφοδελτίων τοποθετείται και δίπλα στην ψηφοδόχο για να διατεθούν στους Βουλευτές. Αν χρησιμοποιηθούν φάκελοι, αυτοί είναι επίσης ομοιόμορφοι, ομοιόχρωμοι και εντελώς αδιαφανείς.

3. Ο Βουλευτής σημειώνει ιδιοχειρώς στη μία μόνο όψη του ψηφοδελτίου την ένδειξη ή το όνομα της προτίμησής του ή περισσότερα ονόματα των προς εκλογή προσώπων, όπου αυτό προβλέπεται ειδικά, μπορεί όμως να χρησιμοποιήσει και ψηφοδέλτια λευκά και του ίδιου με τα παραπάνω σχήματος συμπληρωμένα εκ των προτέρων με μηχανικό μέσο.

4. Πριν αρχίσει η ψηφοφορία ο Πρόεδρος καλεί δύο Βουλευτές για την εκφώνηση του καταλόγου και δύο για ψηφολέκτες, που προέρχονται ο ένας από τη Συμπολίτευση και ο άλλος από την Αντιπολίτευση για κάθε περίπτωση.

5. Οι καλούμενοι για την εκφώνηση των ονομάτων εφοδιάζονται με κατάλογο και παίρνουν θέση παραπλεύρως του Προέδρου, ενώ οι ψηφολέκτες επιτηρούν την ομαλή διεξαγωγή της ψηφοφορίας, στον προ του προεδρείου χώρο και δίπλα στην ψηφοδόχο.

6. Οι δύο ψηφολέκτες και ένας Αντιπρόεδρος ή Κοσμήτορας, που ορίζονται από τον Πρόεδρο, αποτελούν την εφορευτική επιτροπή στην οποία προεδρεύει ο Αντιπρόεδρος ή ο Κοσμήτορας.

7. Για την έναρξη της ψηφοφορίας και την εκφώνηση του καταλόγου, καθώς και για τη λήξη τους εφαρμόζε-

ται αναλόγως το άρθρο 72 παρ. 7 και 8, αν στο παρόν άρθρο δεν ορίζεται διαφορετικά.

8. Ο Βουλευτής το όνομα του οποίου εκφωνείται προσέρχεται στην ψηφοδόχο και ρίχνει μέσα σ' αυτήν το ψηφοδέλτιο της προτίμησής του, ενώ ταυτόχρονα ο ψηφολέκτης το ανακοινώνει και οι επί του καταλόγου σημειώνουν ότι ψήφισε.

9. Στο τέλος της ψηφοφορίας οι δύο Βουλευτές, επί του καταλόγου, ελέγχουν με αντιπαραβολή τον αριθμό αυτών που ψήφισαν και στον ίδιο κατάλογο συνυπογράφουν σχετικό πρακτικό.

10. Παράλληλα και σε εμφανές σημείο παραπλεύρως του προεδρείου οι ψηφολέκτες καταμετρούν τα ψηφοδέλτια που βρίσκονται μέσα στην ψηφοδόχο. Σε περίπτωση ασυμφωνίας μεταξύ του αριθμού των ψηφοδελτίων και του αριθμού των ψηφισάντων επαναλαμβάνεται η καταμέτρηση. Αν και μετά τη νέα αυτή καταμέτρηση διαπιστωθεί ότι ο αριθμός των ψηφοδελτίων είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των ψηφισάντων, καταστρέφεται, πριν από τη διαλογή, αριθμός ψηφοδελτίων ίσος με τον αριθμό των επιπλέον ψηφοδελτίων.

11. Ο Πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ανακοινώνει στα μέλη της το περιεχόμενο κάθε ψηφοδελτίου, που και το μονογραφεί αμέσως, ενώ παράλληλα οι ψηφολέκτες σημειώνουν, καθένας χωριστά, το περιεχόμενο των ψηφοδελτίων. Οι σημειώσεις αντιπαραβάλλονται και, σε περίπτωση ασυμφωνίας, γίνεται επανέλεγχος του περιεχομένου των ψηφοδελτίων.

12. Μετά το τέλος της διαλογής η εφορευτική επιτροπή υπογράφει το πρακτικό καταμέτρησης και διαλογής των ψήφων. Το πρακτικό αυτό προσυπογράφεται από τον Πρόεδρο και το Γραμματέα της Βουλής.

13. Τα ψηφοδέλτια καταστρέφονται μετά την επικύρωση των πρακτικών της συνεδρίασης κατά την οποία διενεργήθηκε η ψηφοφορία.

Ποσοστά Βουλευτών, πλειοψηφίες, αποφάσεις

Άρθρο 74

1. Όπου το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός ορίζουν ποσοστό Βουλευτών, είτε για την υποβολή αίτησης ή πρότασης είτε για τη λήψη απόφασης είτε για οποιονδήποτε άλλο σκοπό, το ποσοστό αυτό υπολογίζεται με βάση το συνολικό αριθμό των Βουλευτών της Ολομέλειας ή του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής και παραλείπεται το κλάσμα με την επιφύλαξη αντίθετης διάταξης του Συντάγματος ή του Κανονισμού.

2. Όπου το Σύνταγμα ή ο Κανονισμός απαιτεί την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών για τη λήψη απόφασης, η πλειοψηφία αυτή υπολογίζεται με βάση το συνολικό αριθμό των εδρών της Βουλής.

3. Πρόταση που τέθηκε σε ψηφοφορία και δεν συγκέντρωσε την προβλεπόμενη από το Σύνταγμα ή τον Κανονισμό πλειοψηφία απορρίπτεται.

4. Οι αποφάσεις της Βουλής απαγγέλλονται από τον Πρόεδρο, σε περίπτωση παραδοχής του θέματος που τέθηκε σε ψηφοφορία, με τη φράση «η Βουλή παραδέχτηκε» και στην αντίθετη περίπτωση με τη φράση «η Βουλή δεν παραδέχτηκε». Η απαγγελία των αποφάσεων της Βουλής και με άλλη ανάλογη διατύπωση δεν αποκλείεται.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ': ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ -
ΑΡΣΗ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΑΣΥΛΙΑΣ**

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 75

1. Οι Βουλευτές έχουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που προβλέπουν το Σύνταγμα, ο Κανονισμός και οι νόμοι.
2. Οι Βουλευτές έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση.
3. Στις συνεδριάσεις της Βουλής οι Βουλευτές οφείλουν: α) να εμφανίζονται και να συμπεριφέρονται με τρόπο που να ανταποκρίνεται προς τη σοβαρότητα του επιτελούμενου έργου· β) να αποφεύγουν ενέργειες που παρενοχλούν την άνετη διεξαγωγή των εργασιών και γ) να συμβάλλουν καθένας ατομικά στην ευπρεπή εμφάνιση της Βουλής.

**Παρουσία των Βουλευτών στις συνεδριάσεις
Άδειες απουσίας**

Άρθρο 76

*1. Οι Βουλευτές οφείλουν να προσέρχονται στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, καθώς και του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής και Επιτροπών της Βουλής, αν είναι μέλη τους, και να παρευρίσκονται καθ' όλη τη διάρκειά τους.

**2. Σε κάθε συνεδρίαση εκτίθεται κατάλογος παρουσίας προς υπογραφή από όλους τους Βουλευτές. Οι λόγοι δικαιολογημένης απουσίας από συγκεκριμένη συνεδρίαση και ο τρόπος βεβαίωσής τους καθορίζεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής και με σύμφωνη γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων.

Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής μπορεί η διαπίστωση της παρουσίας των Βουλευτών να γίνει και με το ηλεκτρονικό σύστημα.

*3. Για τη μετάβαση Βουλευτών στο εξωτερικό τις ημέρες που συνεδριάζει η Ολομέλεια ή η σύνθεση του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής της οποίας είναι μέλη, καθώς και για την απουσία τους περισσότερο από πέντε συνεδριάσεις το μήνα, απαιτείται άδεια.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

4. Η άδεια της προηγούμενης παραγράφου χορηγείται από τη Βουλή ύστερα από γραπτή αίτηση του ενδιαφερομένου. Ο μέγιστος αριθμός των Βουλευτών που επιτρέπεται να απουσιάζει με άδεια δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα έκτο (1/6) του όλου αριθμού των μελών της Βουλής.

*5. Η απουσία Βουλευτή σε περισσότερες από πέντε το μήνα συνεδριάσεις της Ολομέλειας, του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής και των Επιτροπών της Βουλής, χωρίς άδεια, θεωρείται αδικαιολόγητη και συνεπάγεται την υποχρεωτική κράτηση του ενός τριακοστού (1/30) της μηνιαίας αποζημίωσης για κάθε απουσία του.

6. Ο Βουλευτής μπορεί να δώσει εξηγήσεις στον Πρόεδρο της Βουλής για τους λόγους της αδικαιολόγητης απουσίας του. Αν δεν δώσει εξηγήσεις ή αν οι εξηγήσεις που έδωσε δεν θεωρηθούν ικανοποιητικές, ο Πρόεδρος της Βουλής δίνει εντολή στην αρμόδια υπηρεσία της Βουλής να περικόψει τη βουλευτική αποζημίωσή του, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο.

7. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού δεν εφαρμόζονται για τους Βουλευτές που είναι μέλη της Κυβέρνησης.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Τήρηση του Κανονισμού - πειθαρχικά μέτρα**Άρθρο 77**

1. Οι Βουλευτές οφείλουν να τηρούν τον Κανονισμό και να συμμορφώνονται με τις υποδείξεις του Προέδρου της Βουλής.

2. Οι Βουλευτές, που φρονούν ότι συνάδελφός τους παραβιάζει τον Κανονισμό, δεν επιτρέπεται να κάνουν παρατηρήσεις απευθείας σ' αυτόν, αλλά απευθύνονται στον Πρόεδρο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67 παρ. 3.

3. Ο Πρόεδρος μπορεί να λάβει πειθαρχικά μέτρα εναντίον κάθε Βουλευτή που παραβιάζει τον Κανονισμό ή επιδεικνύει ανάρμοστη συμπεριφορά στις συνεδριάσεις και στις συζητήσεις της Βουλής.

4. Ανάρμοστη συμπεριφορά σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο αποτελούν: α) η παρεμπόδιση της ομαλής διεξαγωγής των συνεδριάσεων ή των συζητήσεων και η διατάραξη της τάξης σ' αυτές, είτε με πρόκληση θορύβου ή αταξίας είτε με οποιονδήποτε άλλον τρόπο· β) η διακοπή των ομιλητών χωρίς τη συγκατάθεσή τους και την άδεια του Προέδρου ή η αποδοκιμασία τους με λόγια ή έργα· γ) η ομιλία χωρίς την προηγούμενη άδεια του Προέδρου· δ) η απρεπής συμπεριφορά με λόγια ή έργα· ε) η έλλειψη του οφειλόμενου σεβασμού προς το Προεδρείο, τη σοβαρότητα του έργου και την αποστολή της Βουλής· στ) η μη συμμόρφωση με τις υποδείξεις του Προέδρου· ζ) η χρη-

σιμοποίηση προσβλητικών εκφράσεων κατά της τιμής και της υπόληψης του Προέδρου της Δημοκρατίας, των μελών της Βουλής, του Προεδρείου της και των μελών της Κυβέρνησης· η) η καταφρόνηση του Συντάγματος και των πολιτειακών θεσμών με λόγια ή έργα.

5. Τα πειθαρχικά μέτρα που επιβάλλονται στους Βουλευτές για ανεπίτρεπτη ή ανάρμοστη συμπεριφορά είναι: α) η ανάκληση στην τάξη· β) η στέρηση του δικαιώματος του λόγου· γ) η μομφή για αντικοινοβουλευτική συμπεριφορά και δ) ο προσωρινός αποκλεισμός από τις συνεδριάσεις.

6. Τα πειθαρχικά μέτρα επιβάλλονται στην ίδια συνεδρίαση στην οποία έλαβε χώρα ανεπίτρεπτη ή ανάρμοστη συμπεριφορά με την επιφύλαξη του άρθρου 81 παρ. 3.

Ανάκληση στην τάξη

Άρθρο 78

1. Ο Πρόεδρος, αφού τον προειδοποιήσει, ανακαλεί στην τάξη το Βουλευτή που επιδεικνύει την κατά το άρθρο 77 παρ. 3 ανεπίτρεπτη ή ανάρμοστη συμπεριφορά στις συνεδριάσεις της Βουλής.

2. Η ανάκληση στην τάξη μπορεί να μην επιβληθεί από τον Πρόεδρο, αν ο Βουλευτής ανακαλέσει όσα είπε ή εκφράσει τη λύπη του για όσα έπραξε ή δώσει επαρκείς εξηγήσεις για τη στάση του και αυτές κριθούν ικανοποιητικές.

3. Αν μετά την ανάκλησή του στην τάξη ο Βουλευτής

προβεί σε ικανοποιητική επανόρθωση, ο Πρόεδρος που τον είχε ανακαλέσει στην τάξη δίνει εντολή να διαγραφούν από τα Πρακτικά τα επίμαχα σημεία της ανεπίτρεπτης ή ανάρμοστης συμπεριφοράς του, της ανάκλησης στην τάξη και της σχετικής συζήτησης.

Στέρξη του λόγου

Άρθρο 79

1. Αν ο Βουλευτής που ανακλήθηκε στην τάξη, κατά τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου, συνεχίζει την ανεπίτρεπτη ή ανάρμοστη συμπεριφορά του, ο Πρόεδρος μπορεί να του στερήσει το λόγο έως το τέλος της συζήτησης του θέματος κατά την οποία ανέκλυσε το ζήτημα και, σε σοβαρές περιπτώσεις, με απόφαση της Βουλής, έως το τέλος της συνεδρίασης.

2. Πριν του στερήσει το δικαίωμα του λόγου, ο Πρόεδρος εγείρεται από τη θέση του και καλεί το Βουλευτή να σταματήσει αμέσως τη συνεχιζόμενη ανεπίτρεπτη ή ανάρμοστη συμπεριφορά του. Αν δεν συμμορφωθεί, ο Πρόεδρος απαγγέλλει την ποινή της στέρξης του δικαιώματος του λόγου.

Μομφή για αντικοινοβουλευτική συμπεριφορά

Άρθρο 80

1. Σε ιδιαίτερα σοβαρές περιπτώσεις ο Πρόεδρος της

Βουλής μπορεί, κατά την κρίση του, αντί των πειθαρχικών μέτρων των προηγούμενων άρθρων, να διατυπώσει προς τη Βουλή πρόταση μομφής για αντικοινοβουλευτική συμπεριφορά εναντίον Βουλευτή που υπέπεσε ή επιμένει στην αναφερόμενη στο άρθρο 77 παρ. 3 ανεπίτρεπτη ή ανάρμοστη συμπεριφορά.

2. Μετά την πρόταση του Προέδρου για απόδοση μομφής, ο ενδιαφερόμενος καλείται να δώσει εξηγήσεις για πέντε (5) λεπτά της ώρας το πολύ, μετά τις οποίες, εάν ο Πρόεδρος διατηρεί την πρότασή του, η Βουλή αποφασίζει με ανάταση και χωρίς συζήτηση.

3. Η απόφαση της Βουλής για τη διατύπωση μομφής για αντικοινοβουλευτική συμπεριφορά εναντίον Βουλευτή συνεπάγεται αυτοδικαίως την περικοπή του ενός τετάρτου (1/4) της μηνιαίας αποζημίωσής του.

Προσωρινός αποκλεισμός από τις συνεδριάσεις

Άρθρο 81

1. Προσωρινός αποκλεισμός από τις συνεδριάσεις επιβάλλεται στο Βουλευτή που: α) συνεχίζει την ανεπίτρεπτη ή ανάρμοστη συμπεριφορά του, αν και διατυπώθηκε εναντίον του μομφή για αντικοινοβουλευτική συμπεριφορά· β) επιβάλλει ή προσπαθεί να επιβάλει με βία ή απειλή βίας στη Βουλή ή σε μέλος της την ενέργεια ή την παράλειψη πράξης που ανάγεται στην αποστολή τους και γ) παρεμποδίζει με πρόθεση και με οποιονδήποτε τρόπο την ελεύθερη και αβίαστη διεξαγωγή της ψηφοφορίας.

2. Αμέσως μετά τη διάπραξη ενός από τα παραπτώματα της προηγούμενης παραγράφου ο Πρόεδρος μπορεί ή να διατάξει την άμεση απομάκρυνση του υπαιτίου ή να τον καλέσει να δώσει εξηγήσεις και, αν τις κρίνει ανεπαρκείς, να διατάξει την απομάκρυνσή του.

3. Η Βουλή, κατά την αμέσως επόμενη από την απομάκρυνση του Βουλευτή συνεδρίαση, μπορεί μετά πρόταση του Προέδρου της ή του ενός εικοστού (1/20) του όλου αριθμού των Βουλευτών να επεκτείνει τον αποκλεισμό του υπαίτιου Βουλευτή από τις συνεδριάσεις της Βουλής έως δεκαπέντε ημέρες. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται με ανάταση, αφού προηγουμένως ακουστούν ένας από τους υπέρ της πρότασης, ένας από τους εναντίον της και ο υπαίτιος Βουλευτής, καθένας για δέκα (10) λεπτά της ώρας.

4. Ο αποκλεισμός Βουλευτή από τις συνεδριάσεις της Βουλής συνεπάγεται αυτοδικαίως: α) τη στέρηση του δικαιώματος του Βουλευτή να μετέχει στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας, του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής και των Επιτροπών της Βουλής για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί ο αποκλεισμός και β) την περικοπή του ενός δευτέρου (1/2) της μηνιαίας βουλευτικής αποζημίωσής του.

5. Ο Βουλευτής στον οποίο επιβλήθηκε η πειθαρχική ποινή του αποκλεισμού από τις συνεδριάσεις της Βουλής δικαιούται να μετέχει μόνο στις ονομαστικές και μυστικές ψηφοφορίες. Μετά τη διεξαγωγή τους αποχωρεί αμέσως από την αίθουσα των συνεδριάσεων.

6. Ο Πρόεδρος της Βουλής δίνει τις απαραίτητες εντολές για την εκτέλεση των αποφάσεων των παραγράφων 2 και 3 με όλα τα μέσα που κρίνει πρόσφορα.

Ανάλογη εφαρμογή διατάξεων στις επιτροπές

Άρθρο 82

1. Οι διατάξεις των άρθρων 77 έως 81, όπως συμπληρώνονται και τροποποιούνται με τις επόμενες διατάξεις, εφαρμόζονται αναλόγως και στις συνεδριάσεις των επιτροπών της Βουλής.

*2. Οι διατάξεις των άρθρων 67, 68, 93, 99, 100 και 106 εφαρμόζονται αναλόγως και στις συνεδριάσεις των διαρκών επιτροπών όταν ασκούν νομοθετικό έργο κατά το άρθρο 72 παρ. 2 του Συντάγματος. Στην περίπτωση αυτήν τα προβλεπόμενα στα άρθρα 67, 93, 99 και 106 ποσοστά βουλευτών ορίζονται στο 1/10 του όλου αριθμού των μελών της επιτροπής.

3. Ο αποκλεισμός Βουλευτή από τις συνεδριάσεις των επιτροπών της Βουλής συνεπάγεται τη στέρηση του δικαιώματος του Βουλευτή να μετέχει στις συνεδριάσεις αυτές.

4. Ο Βουλευτής που αποκλείστηκε από τις συνεδριάσεις των επιτροπών της Βουλής δικαιούται να μετέχει στις ψηφοφορίες τους. Μετά τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας αποχωρεί αμέσως από την αίθουσα των συνεδριάσεων.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Άδειες δίωξης Βουλευτών***Άρθρο 83**

1. Οι αιτήσεις της εισαγγελικής αρχής για τη χορήγηση άδειας άσκησης ποινικής δίωξης κατά Βουλευτή, σύμφωνα με τα άρθρα 61 παρ.2 και 62 παρ. 1 του Συντάγματος, αφού ελεγχθούν από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, υποβάλλονται στη Βουλή δια του Υπουργού Δικαιοσύνης και καταχωρίζονται σε ιδιαίτερο βιβλίο κατά τη σειρά της υποβολής τους.

2. Οι αιτήσεις αυτές, αμέσως μετά την υποβολή τους, παραπέμπονται από τον Πρόεδρο της Βουλής στην Επιτροπή Κοινοβουλευτικής Δεοντολογίας του άρθρου 43Α παρ. 1 περ. εα.

3. Η Επιτροπή, αφού ακούσει τον Βουλευτή του οποίου ζητείται η άρση της ασυλίας, εφόσον αυτός το επιθυμεί και τον οποίο σε κάθε περίπτωση προσκαλεί προς τούτο ο Πρόεδρος της Επιτροπής τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίασή της, ερευνά, βάσει των στοιχείων που συνοδεύουν την αίτηση, αν η πράξη για την οποία ζητείται η άρση της ασυλίας συνδέεται με την πολιτική δραστηριότητα του Βουλευτή ή αν η δίωξή του υποκρύπτει πολιτική σκοπιμότητα ή αποσκοπεί ενδεχομένως στο να τρωθεί το κύρος της Βουλής ή του Βουλευτή ή να παρακωλυθεί ουσιαστικά η άσκηση του λειτουργήματός του ή να επηρεασθεί η λειτουργία της Βουλής ή της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στην οποία ανήκει ο Βουλευτής.

4. Η Επιτροπή δεν εξετάζει τη βασιμότητα της κατηγορίας κατά του Βουλευτή και συντάσσει σχετική έκθεση εντός της προθεσμίας που τάσσει το παραπεμπτικό έγγραφο του Προέδρου της Βουλής.

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α&18.12.2001) και στις 18.6.2003 (ΦΕΚ 161 Α&26.6.2003)

5. Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από την Κυβέρνηση την παράδοση των εγγράφων που θεωρεί αναγκαία για τη λήψη της απόφασής της. Η Κυβέρνηση μπορεί να αρνηθεί την παράδοσή τους μόνο για λόγους εθνικής άμυνας ή ασφάλειας. Στην περίπτωση αυτή, τα έγγραφα παραδίδονται στον Πρόεδρο της Βουλής, ο οποίος τα θέτει υπόψη του ενδιαφερόμενου Βουλευτή και των μελών της Επιτροπής. Μετά την περαίωση της όλης διαδικασίας, τα έγγραφα επιστρέφονται.

6. Οι αιτήσεις για την άρση της βουλευτικής ασυλίας εγγράφονται στην ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας της Βουλής μετά την υποβολή της έκθεσης της Επιτροπής.

Σε κάθε περίπτωση οι αιτήσεις εγγράφονται υποχρεωτικά στην ημερήσια διάταξη τουλάχιστον δέκα ημέρες πριν από την εκπνοή των προθεσμιών που προβλέπονται από τα άρθρα 61 παρ.2 και 62 παρ.1 του Συντάγματος. Αν δεν υποβληθεί εμπροθέσμως η έκθεση της Επιτροπής, ο Πρόεδρος της Βουλής ορίζει από τα μέλη της Επιτροπής ανά έναν ειδικό αγορητή από την πλειοψηφία και τη μειοψηφία, οι οποίοι αναφέρονται μόνο στα γεγονότα που μνημονεύονται στην αίτηση άρσης της ασυλίας.

7. Η Βουλή αποφασίζει, με ανάταση του χεριού ή έγερση, επί της αιτήσεως της εισαγγελικής αρχής, κατά τη διαδικασία του άρθρου 108 παρ. 1 εδάφ. δεύτερο. Ο λόγος δίνεται πάντα, εφόσον ζητηθεί, στον Βουλευτή στον οποίο αφορά η αίτηση και στους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων ή στους αναπληρωτές τους.

Οι διατάξεις των άρθρων 71 και 72 εφαρμόζονται αναλόγως.

Η Βουλή αποφασίζει με μυστική ψηφοφορία, αν αυτό ζητηθεί από τον Πρόεδρο της Βουλής ή τον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στην οποία ανήκει ο Βουλευτής του οποίου ζητείται η άρση της ασυλίας.

8. Νέα αίτηση για δίωξη που στηρίζεται στα ίδια πραγματικά γεγονότα είναι απαράδεκτη.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ**ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ****ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ, ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΩΝ
ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ****Νομοθετική πρωτοβουλία****Άρθρο 84**

1. Το δικαίωμα πρότασης νόμων ανήκει στη Βουλή και στην Κυβέρνηση.
2. Οι Βουλευτές υποβάλλουν στη Βουλή προτάσεις νόμων, τροπολογίες και προσθήκες.
3. Οι αρμόδιοι Υπουργοί υποβάλλουν στη Βουλή νομοσχέδια, τροπολογίες και προσθήκες.

**Κατάθεση και περιεχόμενο νομοσχεδίων
και προτάσεων νόμων****Άρθρο 85**

1. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων κατατίθενται στη Βουλή και καταχωρίζονται σε ιδιαίτερο βιβλίο κατά υπουργεία και κατά τη χρονολογική σειρά που κατατίθενται.
2. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων δεν πρέπει να περιέχουν διατάξεις άσχετες προς το κύριο αντικείμενό τους.

3. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων συνοδεύονται υποχρεωτικώς από αιτιολογική έκθεση, που πρέπει να περιέχει τους λόγους και τους σκοπούς των προτεινόμενων ρυθμίσεων, καθώς και ολόκληρο το κείμενο των διατάξεων που αναφέρεται στο νομοσχέδιο ή την πρόταση νόμου ότι τροποποιούνται.

4. Σε περίπτωση μερικής τροποποίησης διάταξης το κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου πρέπει να περιέχει ολόκληρη τη διάταξη, όπως διαμορφώνεται με την τροποποίησή της σύμφωνα με το άρθρο 74 παρ. 4 του Συντάγματος.

5. Κάθε νομοσχέδιο που συνεπάγεται επιβάρυνση του προϋπολογισμού πρέπει να συνοδεύεται από την έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που ορίζει το άρθρο 75 παρ. 1 του Συντάγματος και, ανάλογα με το περιεχόμενό του, από: α) την ειδική έκθεση του αρμόδιου Υπουργού και του Υπουργού Οικονομικών που προβλέπει το άρθρο 75 παρ. 3 του Συντάγματος και β) τη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου που ορίζει το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος.

6. Κάθε πρόταση νόμου διαβιβάζεται στους αρμόδιους Υπουργούς, που έχουν υποχρέωση να απαντούν αν αυτή υπάγεται ή όχι στους περιορισμούς του άρθρου 73 παρ. 3 του Συντάγματος, καθώς και στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τη σύνταξη της έκθεσης που ορίζει το άρθρο 75 παρ. 1 του Συντάγματος. Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους υποχρεούται να υποβάλει στη Βουλή τη σχετική έκθεση μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την παραλαβή της πρότασης νόμου. Αν η

προθεσμία αυτή περάσει άπρακτη, η πρόταση νόμου εισάγεται για συζήτηση και χωρίς έκθεση.

7. Τα νομοσχέδια, η αιτιολογική τους έκθεση και η ειδική έκθεση του άρθρου 75 παρ. 3 του Συντάγματος υπογράφονται από τους αρμόδιους Υπουργούς. Σε περίπτωση αλλαγής του αρμόδιου Υπουργού τα νομοσχέδια που έχουν κατατεθεί πρέπει να υιοθετηθούν από τον αντικαταστάτη του Υπουργού είτε με γραπτή δήλωση προς τον Πρόεδρο της Βουλής είτε με προφορική δήλωση προς τη Βουλή. Οι προτάσεις νόμων υπογράφονται από το Βουλευτή ή τους Βουλευτές που τις υποβάλλουν.

8. Η κατάθεση νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου ισχύει για όλη τη βουλευτική περίοδο με την επιφύλαξη των παραγράφων 2 και 3, αντίστοιχα, του επόμενου άρθρου.

Ανακοίνωση, εκτύπωση και διανομή των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων

Άρθρο 86

1. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων που υποβάλλονται στη Βουλή ανακοινώνονται κατά την πρώτη συνεδρίαση που ακολουθεί την κατάθεσή τους και κατόπιν μαζί με τις απαιτούμενες κατά το Σύνταγμα και τον Κανονισμό εκθέσεις και γνωμοδοτήσεις τυπώνονται και διανέμονται στους Βουλευτές.

2. Τα νομοσχέδια μπορούν να αποσυρθούν από την

Κυβέρνηση πριν από την ψήφισή τους στο σύνολο.

3. Η πρόταση νόμου μπορεί να αποσυρθεί από το Βουλευτή ή όλους τους Βουλευτές που την υπέβαλαν με γραπτή δήλωση προς τον Πρόεδρο της Βουλής ή με προφορική δήλωση προς τη Βουλή έως την έναρξη της ψηφοφορίας επί της αρχής.

4. Στην αρχή κάθε εβδομάδας ή δεκαπενθημέρου διανέμεται κατάλογος που περιέχει τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που έχουν κατατεθεί, καθώς και πληροφορίες σχετικές με το σημείο όπου βρίσκονται.

Κατάθεση τροπολογιών

***Άρθρο 87**

1. Οι προσθήκες ή οι τροπολογίες υπογράφονται από τους Βουλευτές ή τους Υπουργούς που τις υποβάλλουν, κατατίθενται στην αρμόδια υπηρεσία της Βουλής και καταχωρίζονται σε ιδιαίτερο βιβλίο συνεχούς αρίθμησης, κατά χρονολογική σειρά κατάθεσής τους. Η βεβαίωση της κατάθεσης των προσθηκών ή των τροπολογιών γίνεται από την αρμόδια υπηρεσία της Βουλής με τη σύνταξη, κάτω από το κείμενό τους, σχετικής πράξης, όπου σημειώνονται ο αριθμός, η ημερομηνία και η ώρα της κατάθεσης.

2. Προσθήκες ή τροπολογίες Βουλευτών και Υπουργών κατατίθενται τρεις τουλάχιστον ημέρες, πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια, στο Τμήμα

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

διακοπής των εργασιών της Βουλής ή στην αρμόδια διαρκή επιτροπή. Σε περίπτωση αμφισβήτησης ο Πρόεδρος ερωτά τη Βουλή, που αποφαινεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση και χωρίς συζήτηση.

**Περιεχόμενο, εκτύπωση και διανομή
των τροπολογιών**

Άρθρο 88

1. Οι τροπολογίες περιέχουν είτε τροποποιήσεις συγκεκριμένων άρθρων ή συγκεκριμένων διατάξεων νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου είτε προσθήκες νέων άρθρων ή διατάξεων.

2. Πριν από το κείμενο κάθε τροπολογίας παρατίθεται σύντομη αιτιολογική έκθεση, όπου αναφέρονται οι λόγοι που επιβάλλουν τις προτεινόμενες μεταβολές.

3. Οι τροπολογίες πρέπει να σχετίζονται με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου.

4. Οι τροπολογίες που προέρχονται από τη Βουλή πρέπει να είναι σύμφωνες με τη διάταξη του άρθρου 73 παρ. 3 του Συντάγματος.

5. Οι τροπολογίες που συνεπάγονται επιβάρυνση του προϋπολογισμού του Κράτους διαβιβάζονται πριν από τη συζήτησή τους στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, αν το ζητήσουν οι αρμόδιοι Υπουργοί. Σ' αυτήν την περίπτωση το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους υποχρεούται να υποβάλει στη Βουλή την έκθεσή του μέσα σε τρεις ημέρες από την παραλαβή τους. Μόνο αν η προθεσμία αυτή περάσει άπρακτη, οι τροπολογίες μπορούν να συζητηθούν και χωρίς την έκθεση.

6. Οι τροπολογίες τυπώνονται και διανέμονται στους Βουλευτές πριν από την έναρξη της συζήτησης κατ' άρθρο του αντίστοιχου νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΤΑΚΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΗ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Παραπομπή στην αρμόδια επιτροπή

Άρθρο 89

1. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων παραπέμπονται από τον Πρόεδρο της Βουλής για επεξεργασία και εξέταση στην αρμόδια διαρκή επιτροπή ή στην ειδική επιτροπή που συνιστάται για το σκοπό αυτόν.

2. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων αρμοδιότητας περισσότερων του ενός υπουργείων, που υπάγονται σε διαφορετικές διαρκείς επιτροπές, παραπέμπονται για επεξεργασία και εξέταση στη διαρκή επιτροπή που, κατά την κρίση του Προέδρου της Βουλής, είναι αρμόδια για το κύριο αντικείμενό τους. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί να συγκαλέσει σε κοινή συνεδρίαση δύο συναρμόδιες επιτροπές. Στην κοινή συνεδρίαση προεδρεύει ο αρχαιότερος σε βουλευτική θητεία Πρόεδρος τους.

*3. Ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί, με σύμφωνη γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων, εκτιμώντας τις

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση

της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ανάγκες του νομοθετικού έργου, να παραπέμπει νομοσχέδια και προτάσεις νόμων σε οποιαδήποτε διαρκή επιτροπή, κατ' εξαίρεση των οριζομένων στην παρ. 1. Στις περιπτώσεις αυτές με αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής και ύστερα από σχετικές προτάσεις των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων μπορεί να γίνει αντικατάσταση μελών μεταξύ των διαφόρων επιτροπών. Ομοίως, με τη σύμφωνη γνώμη της Διάσκεψης, μπορεί νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που εμπίπτει στο άρθρο 72 παρ.2 του Συντάγματος να εισαχθεί για συζήτηση και ψήφιση στην Ολομέλεια.

*4. Κατά την παραπομπή νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου σε οποιαδήποτε διαρκή επιτροπή ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί να τάξει προθεσμία μέσα στην οποία πρέπει να υποβληθεί η έκθεση του άρθρου 91 παρ.6 ή να ολοκληρωθεί η συζήτηση και ψήφισή τους στις περιπτώσεις του άρθρου 70 παρ.2 του Συντάγματος.

5. Ο Πρόεδρος της αρμόδιας επιτροπής, αφού προηγουμένως συμβουλευτεί τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, ορίζει τους εισηγητές της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας και συγκαλεί τα μέλη της επιτροπής σε συνεδρίαση.

**6. Το έγγραφο της πρόσκλησης των μελών της επιτροπής σε συνεδρίαση πρέπει να ορίζει την ημερομηνία και την ώρα της συνεδρίασης, τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που θα επεξεργαστεί και θα εξε-

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
**Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

τάσει η επιτροπή και τα ονόματα των εισηγητών. Η πρόσκληση αυτή πρέπει να κοινοποιείται στα μέλη της επιτροπής τουλάχιστον τρεις ημέρες πριν από την ημέρα της πρώτης συνεδρίασης της επιτροπής. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μετά προηγούμενη συνεννόηση με τον Πρόεδρο της Βουλής, η πρόσκληση μπορεί να κοινοποιείται και δύο τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα της πρώτης συνεδρίασης της επιτροπής.

*7. Εάν στην ημερήσια διάταξη περιλαμβάνονται και νομοσχέδια ή προτάσεις νόμων για τα οποία μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 70 παρ.2 του Συντάγματος, την επιτροπή συγκαλεί ο Πρόεδρος της Βουλής. Στις περιπτώσεις αυτές ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί, για τις ανάγκες του νομοθετικού έργου, να αναθέτει τη διεύθυνση των συνεδριάσεων, εκτός από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της επιτροπής, και σε έναν ή περισσότερους Αντιπροέδρους της Βουλής, οι οποίοι έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις μέλους της επιτροπής, όχι όμως και δικαίωμα ψήφου, εκτός αν αναπληρώνουν μέλη της επιτροπής με τα οποία ανήκουν στην ίδια κοινοβουλευτική ομάδα.

Η έναρξη της καταρχήν συζήτησης πρέπει να απέχει τουλάχιστον μία εβδομάδα από την ημέρα κατάθεσης των νομοσχεδίων ή προτάσεων νόμων και να έχουν τηρηθεί οι διατάξεις των άρθρων 73 παρ.2, 3 και 5, 74 παρ.1, 2, 4 και 5 και 75 παρ.1 και 3 του Συντάγματος και 85 παρ.6 του Κανονισμού.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Αριθμός και διάρκεια των συνεδριάσεων
των επιτροπών**

Άρθρο 90

*1. Ο συνολικός αριθμός των συνεδριάσεων κάθε διαρκούς επιτροπής για την επεξεργασία και την εξέταση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου, καθορίζεται από τον Πρόεδρό της μετά προηγούμενη συνεννόηση με τον Πρόεδρο της Βουλής και δεν μπορεί να υπερβεί τις τέσσερις πλήρεις συνεδριάσεις, από τις οποίες η πρώτη διατίθεται για τη συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής. Σε περίπτωση ακρόασης εξωκοινοβουλευτικών προσώπων η ψήφιση επί της αρχής του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου γίνεται στο τέλος της συνεδρίασης αυτής ή στην αρχή της αμέσως επόμενης συνεδρίασης.

*2. Σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις, αν η ιδιαίτερη έκταση και η σημασία του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου το δικαιολογεί, η επιτροπή, με την έγκριση του Προέδρου της Βουλής, μπορεί ν' αυξήσει τον αριθμό των συνεδριάσεων έως πέντε συνολικά.

*3. Σε περίπτωση που η επεξεργασία και εξέταση νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου διαρκέσει περισσότερες από μία συνεδριάσεις, η χρονική διάρκεια κάθε πλήρους συνεδρίασης της επιτροπής δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρεις ώρες ούτε μεγαλύτερη από πέντε.

*4. Σε περίπτωση που ο προσδιορισμένος κατά τις

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

προηγούμενες παραγράφους χρόνος δεν επαρκέσει για την ολοκλήρωση της επεξεργασίας του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου, η επιτροπή με απόφασή της παρατείνει τη διάρκεια των συνεδριάσεων ή αυξάνει τον αριθμό τους ώστε να ολοκληρωθεί η επεξεργασία του, με την επιφύλαξη του άρθρου 89 παρ. 4. Για τις επιπλέον αυτές συνεδριάσεις δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 37 παρ. 2.

5. Κάθε διαρκής επιτροπή μπορεί να επεξεργαστεί και να εξετάσει περισσότερα από ένα νομοσχέδια ή προτάσεις νόμων στην ίδια συνεδρίαση.

*6. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις που οι διαρκείς επιτροπές ασκούν νομοθετικό έργο, σύμφωνα με το άρθρο 70 παρ. 2 του Συντάγματος.

Συζήτηση στις διαρκείς επιτροπές

Άρθρο 91

1. Οι διαρκείς επιτροπές μπορούν να καθορίζουν τον τρόπο διεξαγωγής των συζητήσεών τους μέσα στο πλαίσιο του αριθμού των συνεδριάσεων και της τυχόν πρότασης ή απόφασης για ακρόαση εξωκοινοβουλευτικών προσώπων σύμφωνα με το άρθρο 38.

**2. Ο καθορισμός της διαδικασίας σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο αποφασίζεται ύστερα από εισήγηση του Προέδρου της επιτροπής. Στη σχετική συζή-

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση

της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση

της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

τηση μπορούν να πάρουν μέρος ένας Βουλευτής από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα, καθώς και ένας από τους ανεξάρτητους, καθένας για τρία (3) λεπτά της ώρας.

3. Αν η επιτροπή για οποιονδήποτε λόγο δεν πάρει απόφαση σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 95 έως 103.

*4. Βουλευτής που δεν είναι μέλος διαρκούς επιτροπής μπορεί να παραστεί και να λάβει για πέντε (5) λεπτά της ώρας το λόγο επί της αρχής νομοσχεδίου που συζητείται σε αυτή κατά το άρθρο 70 παρ.2 του Συντάγματος. Βουλευτής που έχει υποβάλει πρόταση νόμου ή τροπολογία μπορεί να παραστεί κατά τη συζήτησή τους στην αρμόδια επιτροπή της οποίας δεν είναι μέλος και να αναπτύξει προφορικά την πρόταση νόμου έως δέκα (10) λεπτά ή την τροπολογία έως τρία (3) λεπτά της ώρας.

5. Η προφορική ανάπτυξη συλλογικής πρότασης νόμου ή συλλογικής τροπολογίας γίνεται από το Βουλευτή που ορίζεται από τους λοιπούς Βουλευτές που συνυπογράφουν με κοινή δήλωσή τους προς τον Πρόεδρο της διαρκούς επιτροπής αλλιώς, από το Βουλευτή που υπογράφει πρώτος τη συλλογική πρόταση νόμου ή τη συλλογική τροπολογία.

**6. Μετά την επεξεργασία και την εξέταση του νο-

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α&26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α&18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α&18.12.2001)

μοσχεδίου ή της πρότασης νόμου η αρμόδια διαρκής επιτροπή συντάσσει και υποβάλλει προς τη Βουλή έκθεση, που υπογράφεται από τον Πρόεδρο και το Γραμματέα της επιτροπής και περιέχει: α) τον αριθμό και τη διάρκεια των συνεδριάσεων μέσα στις οποίες έγινε η επεξεργασία και η εξέταση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου, καθώς και τα ονόματα των Βουλευτών που έλαβαν μέρος σ' αυτές· β) την πρόταση της επιτροπής για την αποδοχή ή την απόρριψη του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου ή την απόφασή της στις περιπτώσεις εφαρμογής του άρθρου 70 παρ.2 του Συντάγματος και γ) τις τροποποιήσεις που έγιναν δεκτές και σε περίπτωση εκτεταμένων μεταβολών το κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου όπως διαμορφώθηκε από την επιτροπή και έγινε δεκτό από τον αρμόδιο Υπουργό ή όπως ψηφίστηκε από την Επιτροπή στις περιπτώσεις εφαρμογής του άρθρου 70 παρ.2 του Συντάγματος.

7. Η έκθεση της διαρκούς επιτροπής διανέμεται στους Βουλευτές τουλάχιστο δύο ημέρες πριν από την πρώτη συνεδρίαση της Βουλής που έχει οριστεί για τη συζήτηση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου.

8. Αν ματαιωθεί η συνεδρίαση της Βουλής, αναβληθεί η συζήτηση ή λήξουν οι εργασίες της συνόδου, δεν συντάσσεται νέα έκθεση ούτε διανέμεται εκ νέου η παλιά.

**Παραπομπή για νομοτεχνική επεξεργασία
στην επιστημονική υπηρεσία της Βουλής**

Άρθρο 92

1. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων μπορούν να παραπεμφθούν στην επιστημονική υπηρεσία που προβλέπεται από το άρθρο 65 παρ. 5 του Συντάγματος και το άρθρο 162 του Κανονισμού για νομοτεχνική επεξεργασία.

2. Η παραπομπή γίνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής μετά σχετική πρόταση της αρμόδιας επιτροπής ή και ανεξάρτητα από τη διατύπωση τέτοιας πρότασης.

3. Η επιστημονική υπηρεσία επεξεργάζεται νομοτεχνικά το κείμενο μέσα στην προθεσμία που έχει τάξει σ' αυτήν ο Πρόεδρος της Βουλής και συντάσσει έκθεση με τις παρατηρήσεις της.

*4. Η έκθεση της επιστημονικής υπηρεσίας τυπώνεται και διανέμεται στους Βουλευτές δύο τουλάχιστον ημέρες πριν από τη συνεδρίαση της επιτροπής κατά την οποία έχει προγραμματιστεί η συζήτηση.

5. Η παραπομπή των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων στην επιστημονική υπηρεσία, καθώς και η μη υποβολή ή εκπνοή της προθεσμίας για την υποβολή του επεξεργασμένου κειμένου και της σχετικής έκθεσης, δεν εμποδίζουν την εγγραφή τους στην ημερήσια διάταξη ή την εισαγωγή τους για συζήτηση.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Β) ΕΠΤΡΑΦΗ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ
ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ****Εγγραφή στην ημερήσια διάταξη****Άρθρο 93**

1. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων εγγράφονται στην ημερήσια διάταξη μετά την υποβολή ή την πάροδο της προθεσμίας για την υποβολή της έκθεσης της αρμόδιας επιτροπής και αν έχουν τηρηθεί οι διατάξεις των άρθρων 73 παρ. 2, 3 και 5, 74 παρ. 1, 2, 4 και 5 και 75 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος.

2. Η εγγραφή των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων στην ημερήσια διάταξη γίνεται σε χρόνο ώστε η έναρξη της καταρχήν συζήτησης να απέχει τουλάχιστον τρεις ημέρες από την ημέρα της κατάθεσης ή της παρόδου της προθεσμίας υποβολής της έκθεσης της αρμόδιας επιτροπής.

3. Ο περιορισμός της προηγούμενης παραγράφου δεν ισχύει για νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που έχουν χαρακτηριστεί ως επείγοντα από τον αρμόδιο Υπουργό.

4. Η εγγραφή των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων στην ημερήσια διάταξη, καθώς και η σειρά αναγραφής τους σ' αυτήν, γίνεται από τον Πρόεδρο της Βουλής με την επιφύλαξη του άρθρου 52.

5. Η Βουλή μπορεί, μετά αίτηση του αρμόδιου Υπουργού ή του ενός τριακοστού (1/30) του όλου αριθμού των Βουλευτών, να αποφασίσει τη μεταβολή της σειράς συζήτησης των εγγεγραμμένων στην ημερήσια

διάταξη νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων.

*6. Στη συζήτηση της αίτησης της προηγούμενης παραγράφου μετέχουν ο αρμόδιος Υπουργός ή ένας από τους Βουλευτές που την υπέβαλαν, ένας από τους αντιλέγοντες και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, καθένας για τρία (3) λεπτά της ώρας. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση.

**7. Νομοθετικό έργο που έχει αρχίσει και έχει διακοπεί εξαιτίας της λήξης της Συνόδου συνεχίζεται, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ.1 του άρθρου 72 του Συντάγματος, από το ίδιο σημείο από το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής και το νομοθετικό έργο του Τμήματος αυτού από την Ολομέλεια της Βουλής.

Τρόπος συζήτησης

***** Άρθρο 94**

*1. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων συζητούνται και ψηφίζονται μία μόνο φορά καταρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος και των επόμενων άρθρων, με την εξαίρεση

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
**Προστέθηκε στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996) και τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001) με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής
***Καταργήθηκε η παρ. 3 και αναριθμήθηκαν οι λοιπές στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

των περιπτώσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 72 του Συντάγματος και με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου.

*2. Ψηφισμένο νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που αναπέμπεται κατά το άρθρο 42 του Συντάγματος συζητείται και ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής δύο φορές και σε δύο διαφορετικές συνεδριάσεις, που απέχουν μεταξύ τους δύο τουλάχιστον ημέρες· στην πρώτη συζήτηση καταρχήν και κατ'άρθρο και στη δεύτερη κατ'άρθρο και στο σύνολο.

3. Η καταρχήν και κατ'άρθρο συζήτηση γίνεται πάντοτε με βάση το κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου όπως διαμορφώθηκε από την αρμόδια επιτροπή.

4. Για τις συζητήσεις και τη λήψη αποφάσεων εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 50 έως 83, αν δεν ορίζεται διαφορετικά από τις διατάξεις των άρθρων 95 έως 107.

Γ) ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΗ ΚΑΤΑΡΧΗΝ

Περιεχόμενο και έναρξη της καταρχήν συζήτησης - σειρά ομιλητών

Άρθρο 95

1. Η συζήτηση της αρχής νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου αναφέρεται αποκλειστικά στο σκοπό και στο περιεχόμενό τους.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

*2. Η καταρχήν συζήτηση νομοσχεδίου αρχίζει με την προφορική ανάπτυξή του από τον αρμόδιο Υπουργό και της πρότασης νόμου με την προφορική ανάπτυξή της από το Βουλευτή που την υπογράφει. Σε περίπτωση που την πρόταση νόμου υπογράφουν περισσότεροι Βουλευτές εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 91 παρ. 5. Στη συνέχεια μιλούν οι εισηγητές, οι τυχόν ειδικοί αγορητές και τέλος οι Βουλευτές που έχουν εγγραφεί στον κατάλογο των ομιλητών της καταρχήν συζήτησης, με την επιφύλαξη του άρθρου 64 παρ. 2.

3. Σε περίπτωση απουσίας των εισηγητών ο Πρόεδρος μπορεί να αναθέσει την εισήγηση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου σε μέλος της οικείας επιτροπής.

Εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών της καταρχήν συζήτησης

Άρθρο 96

1. Η εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών της καταρχήν συζήτησης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου γίνεται από την έναρξη της συζήτησης έως το τέλος της ομιλίας των εισηγητών.

2. Δικαίωμα δευτερολογίας στην καταρχήν συζήτηση νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου έχουν οι Βουλευτές που είχαν εγγραφεί στον κατάλογο των ομιλητών της

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

προηγούμενης παραγράφου και εφόσον το ζητήσουν έως το τέλος της καταρχήν συζήτησης.

Διάρκεια των αγορεύσεων στην καταρχήν συζήτηση

***Άρθρο 97**

1. Στην καταρχήν συζήτηση νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου η διάρκεια των αγορεύσεων δεν μπορεί να υπερβεί: α) τα οκτώ (8) λεπτά της ώρας για τους πρώτους έξι Βουλευτές που έχουν εγγραφεί στον κατάλογο των ομιλητών και τα δέκα (10) λεπτά της ώρας για τους λοιπούς Βουλευτές που έχουν εγγραφεί στον κατάλογο των ομιλητών· β) τα δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας για τους εισηγητές, τους ειδικούς αγορητές, καθώς και για τους αναπληρωτές εκπροσώπους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων.

2. Με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου η διάρκεια αγόρευσης των Υπουργών και Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων δεν μπορεί να υπερβεί τα δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας.

3. Η διάρκεια αγόρευσης δεν μπορεί να υπερβεί τα εικοσιπέντε (25) λεπτά της ώρας για τους αρμόδιους Υπουργούς και τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων που έχουν δύναμη τουλάχιστον ίση με το ένα έκτο (1/6) του όλου αριθμού των Βουλευτών.

4. Οι Υπουργοί και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων πέρα από το χρόνο των προηγούμενων

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α&|26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α&|18.12.2001) και αναριθμήθηκαν οι διατάξεις του [καταργήθηκε η παρ. 5]

παραγράφων ακούγονται όποτε ζητήσουν το λόγο για πέντε (5) λεπτά της ώρας την πρώτη φορά και για τρία (3) λεπτά της ώρας κάθε επόμενη φορά.

5. Στη δευτερολογία της καταρχήν συζήτησης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου η διάρκεια αγόρευσης των ομιλητών των παραγράφων 1, 2 και 3 περιορίζεται στο ένα δεύτερο (1/2) του χρόνου πρωτολογίας που έχει δικαίωμα καθένας τους. Οι αναπληρωτές εκπρόσωποι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων στην καταρχήν συζήτηση έχουν δικαίωμα να τριτολογήσουν για πέντε (5) λεπτά της ώρας.

*6. Με εξαίρεση την παρ. 4 του άρθρου 143, οι πρώην Πρωθυπουργοί, που διετέλεσαν Βουλευτές και Αρχηγοί Κόμματος σε Κυβερνήσεις που έλαβαν ψήφο εμπιστοσύνης της Βουλής και δεν μετέχουν στην Κυβέρνηση, ακούγονται όποτε ζητήσουν το λόγο για δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας κάθε φορά. Το ίδιο δικαίωμα έχουν και οι διατελέσαντες Πρόεδροι της Βουλής για δέκα (10) λεπτά της ώρας.

Ειδικόι αγορητές

Άρθρο 98

1. Στην καταρχήν συζήτηση των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα μπορεί να ορίζει έναν ειδικό αγορητή. Κοινοβουλευτικές

---

*Προστέθηκε στις 14.5.1991 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 82 Α/30.5.1991)

Ομάδες των οποίων η δύναμη είναι τουλάχιστον ίση με το ένα πέμπτο (1/5) του όλου αριθμού των Βουλευτών μπορούν να ορίσουν έως δύο ειδικούς αγορητές.

2. Ο ορισμός των ειδικών αγορητών γίνεται με δήλωση των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων προς τον Πρόεδρο της Βουλής, που υποβάλλεται έως και την έναρξη της καταρχήν συζήτησης.

3. Ο χρόνος ομιλίας των εγγεγραμμένων στον κατάλογο των ομιλητών Βουλευτών της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στην οποία ανήκουν οι ειδικοί αγορητές περιορίζεται στο ένα δεύτερο (1/2) του χρόνου που ορίζεται στο άρθρο 97 παρ. 1.

Προφανής εξάντληση του θέματος

Άρθρο 99

1. Η Βουλή μπορεί με απόφασή της να περιορίσει το χρόνο των αγορεύσεων των εγγεγραμμένων στον κατάλογο των ομιλητών της καταρχήν συζήτησης των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων σύμφωνα με τους όρους των επόμενων παραγράφων.

2. Ο περιορισμός του χρόνου των αγορεύσεων μπορεί να ζητηθεί γραπτώς από το ένα δέκατο πέμπτο (1/15) του όλου αριθμού των Βουλευτών, αν έχει προφανώς εξαντληθεί η συζήτηση του θέματος.

*3. Στη συζήτηση της πρότασης της προηγούμενης παραγράφου μετέχουν ένας από τους Βουλευτές που

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

υπογράφουν την πρόταση και ένας Βουλευτής από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα, καθένας για τρία (3) λεπτά της ώρας. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση.

4. Μετά την απόφαση για τον περιορισμό του χρόνου των αγορεύσεων η διάρκεια των ομιλιών και των δευτερολογιών περιορίζεται στο ένα δεύτερο (1/2) του χρόνου που προβλέπεται στο άρθρο 97.

*5. Στους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων η δευτερολογία επιτρέπεται για χρόνο που δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δέκα (10) λεπτά της ώρας και στους Υπουργούς τα δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας.

Ζητήματα αντισυνταγματικότητας

Άρθρο 100

1. Ο Πρόεδρος της Βουλής και κάθε Βουλευτής ή μέλος της Κυβέρνησης μπορεί να ζητήσει, στο στάδιο της καταρχήν συζήτησης, να αποφανθεί η Βουλή αναφορικά με συγκεκριμένες αντιρρήσεις που προβάλλει για τη συνταγματικότητα νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου.

2. Στη συζήτηση της πρότασης της προηγούμενης παραγράφου μετέχουν ένας απ' αυτούς που τη διατύπωσαν, ένας από τους αντιλέγοντες, οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και οι αρμόδιοι Υπουργοί, καθένας για πέντε (5) λεπτά της ώρας. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Δ) ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΣΗ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΩΝ****Τρόπος συζήτησης και ψήφισης των άρθρων και
των τροπολογιών**

* Άρθρο 101

1. Μετά την ψήφιση καταρχήν νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου αρχίζει η συζήτηση και ψήφιση των άρθρων και των τυχόν τροπολογιών.

2. Η συζήτηση και η ψήφιση των άρθρων γίνεται διαδοχικά και με τη σειρά που έχουν στο κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου.

3. Οι τροπολογίες συζητούνται και ψηφίζονται από κοινού με το κείμενο του άρθρου στο οποίο αναφέρονται και με τη χρονολογική σειρά κατάθεσής τους. Τροπολογίες που δεν σχετίζονται με συγκεκριμένο άρθρο συζητούνται και ψηφίζονται με τη χρονολογική σειρά της κατάθεσής τους μετά το τέλος της κατ' άρθρο συζήτησης.

4. Η σειρά συζήτησης άρθρου ή τροπολογίας μπορεί να αλλάξει μόνο αν το ζητήσει η Κυβέρνηση.

5. Τροπολογίες που υποβλήθηκαν κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 73 παρ. 3 και 75 παρ. 2 του Συντάγματος δεν εισάγονται για συζήτηση ή ψήφιση. Σε περίπτωση αμφισβήτησης ο Πρόεδρος ερωτά τη Βουλή που αποφαινεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση και χωρίς συζήτηση.

---

*Καταργήθηκε η παρ. 5 και οι λοιπές διατάξεις αναριθμήθηκαν στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

*6. Αμφισβητήσεις κατά το άρθρο 74 παρ. 5 εδ. γα του Συντάγματος αναφορικά με το αν τροπολογία σχετίζεται με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου υποβάλλονται από τον αρμόδιο Υπουργό ή γραπτώς από το ένα δέκατο (1/10) του συνολικού αριθμού των Βουλευτών. Στη συζήτηση των αμφισβητήσεων μετέχουν κατά περίπτωση ο αρμόδιος Υπουργός ή ο πρώτος από τους Βουλευτές που τις υπογράφουν και ένας από τους αντιλέγοντες, καθένας για τρία (3) λεπτά της ώρας. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση.

7. Οι τροπολογίες που συνεπάγονται επιβάρυνση του προϋπολογισμού εισάγονται για συζήτηση μόνο μετά την υποβολή της έκθεσης του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους ή την πάροδο της προθεσμίας που προβλέπει το άρθρο 75 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος.

8. Οι διατάξεις του Συντάγματος και του Κανονισμού που αναφέρονται στις τροπολογίες έχουν εφαρμογή και για τις προσθήκες.

Εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών της κατ' άρθρο συζήτησης

Άρθρο 102

1. Η εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών της συζήτησης άρθρου μπορεί να ζητηθεί από την έναρξη της συζήτησης του άρθρου αυτού έως το τέλος της ομιλίας του τέταρτου κατά σειρά ομιλητή.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284Α/18.12.2001)

2. Εγγραφές που γίνονται μετά το τέλος της ομιλίας του τέταρτου ομιλητή και έως την ολοκλήρωση των πρωτολογιών κάθε άρθρου ισχύουν μόνο ως δευτερολογίες, που προτάσσονται από τις δευτερολογίες της επόμενης παραγράφου.

3. Δικαίωμα δευτερολογίας στην κατ' άρθρο συζήτηση έχουν μόνο όσοι πρωτολόγησαν και εφόσον το ζητήσουν έως το τέλος του σταδίου της δευτερολογίας κάθε άρθρου.

4. Η προηγούμενη παράγραφος εφαρμόζεται αναλόγως και για όσους είχαν εγγραφεί έγκαιρα να πρωτολογήσουν και κατά την εκφώνηση του ονόματός τους παραιτήθηκαν από την πρωτολογία.

Διάρκεια των ομιλιών στην κατ' άρθρο συζήτηση

***Άρθρο 103**

1. Στη συζήτηση των άρθρων η διάρκεια ομιλίας των εγγεγραμμένων στον κατάλογο των ομιλητών δεν μπορεί να υπερβεί τα τέσσερα (4) λεπτά της ώρας για την πρωτολογία και τα δύο (2) λεπτά της ώρας για τη δευτερολογία.

2. Στη συζήτηση της προηγούμενης παραγράφου οι Υπουργοί και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων ακούγονται όποτε ζητήσουν το λόγο για τέσσερα (4)

---

* Τροποποιήθηκε στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001), με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής.

λεπτά της ώρας την πρώτη φορά και για τρία (3) λεπτά της ώρας κάθε επόμενη φορά. Οι αναπληρωτές των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων δικαιούνται επίσης να ομιλήσουν για τέσσερα (4) λεπτά την πρώτη φορά και για τρία (3) λεπτά μέχρι δύο, ακόμη, φορές.

*3. Εάν κατ' εξαίρεση η συζήτηση γίνεται κατά ενόπτες άρθρων, ο χρόνος ομιλίας των παρ. 1 και 2 διπλασιάζεται. Η Βουλή ή η επιτροπή με πρόταση του Προέδρου μπορεί να αποφασίσει την περαιτέρω αύξηση του χρόνου ομιλίας.

Ε) ΨΗΦΙΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ

Χρόνος και τρόπος ψήφισης στο σύνολο

Άρθρο 104

1. Μετά την ψήφιση όλων των άρθρων και των τροπολογιών ακολουθεί η ψήφιση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου στο σύνολο.

2. Αν κατά τη συζήτηση προστεθούν νέα άρθρα ή γίνουν δεκτές τροπολογίες, η ψήφιση του συνόλου αναβάλλεται για να ενταχθούν στο αρχικό κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου τα άρθρα που προστέθηκαν ή οι τροπολογίες που έγιναν δεκτές.

3. Η ένταξη των νέων άρθρων και των τροπολογιών στο αρχικό κείμενο γίνεται από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Βουλής με τη συνεργασία του αρμόδιου

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Υπουργού και την εποπτεία του Προέδρου της Βουλής.

4. Το συναρμολογημένο, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου ψηφίζεται στο σύνολό του μετά την πάροδο είκοσι τεσσάρων ωρών από τη διανομή του στους Βουλευτές.

5. Κατά την ψήφιση στο σύνολο του συναρμολογημένου κειμένου του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου δεν είναι επιτρεπτή καμία μεταβολή του, εκτός εάν αφορά αποκλειστικά είτε τη διόρθωση φραστικών ή νομοτεχνικών λαθών και αβλεψιών είτε την αρίθμηση των άρθρων και των διατάξεων και τις παραπομπές σε άλλες διατάξεις είτε βελτιώσεις γλωσσικές, γραμματικές, συντακτικές. Οι διορθώσεις ή βελτιώσεις αυτού του κειμένου δεν πρέπει να μεταβάλλουν την έννοιά του.

6. Το κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου όπως ψηφίστηκε στο σύνολό του καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

7. Ο Πρόεδρος της Βουλής εκδίδει και διαβιβάζει στους αρμόδιους Υπουργούς απόσπασμα των επικυρωμένων Πρακτικών που περιέχει το κείμενο του ψηφισμένου στο σύνολο νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου.

Επανασυζήτηση και ψήφιση νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων που απορρίφθηκαν από τη Βουλή

*Άρθρο 105

1. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που απορρίφθηκαν

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

κατά την ψήφισή τους στο σύνολο από την Ολομέλεια ή το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής, επειδή δεν έλαβαν το προβλεπόμενο από τα άρθρα 67 και 70 παρ. 5 του Συντάγματος ελάχιστο ποσοστό ψήφων του όλου αριθμού των Βουλευτών, μπορούν να εισαχθούν για νέα συζήτηση και ψήφιση στην ίδια Σύνοδο ή στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής, αν στην ψηφοφορία εκείνη οι θετικές ψήφοι που είχαν λάβει ήταν περισσότερες από τις αρνητικές.

2. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου της προηγούμενης παραγράφου μπορούν να εισαχθούν στη Βουλή μετά την πάροδο ενός μηνός.

ΣΤ) ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Προϋποθέσεις και διαδικασία

Άρθρο 106

1. Η Βουλή μπορεί μετά πρόταση του ενός δέκατου πέμπτου (1/15) του όλου αριθμού των Βουλευτών να αποφασίσει το κλείσιμο της καταρχήν ή κατ' άρθρο συζήτησης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου. Εξαιρούνται: α) νομοσχέδια και προτάσεις νόμων που συζητούνται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 107, 109 και 110· β) νομοσχέδια και προτάσεις ελλογικού νόμου· γ) ο προϋπολογισμός του Κράτους και δ) προτάσεις για την αναθεώρηση του Συντάγματος.

2. Η πρόταση για το κλείσιμο της καταρχήν συζήτησης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου μπορεί να υποβληθεί μόνο αν έχει προηγηθεί αγόρευση δώδεκα τουλάχιστον ομιλητών. Στον αριθμό αυτόν συνυπολογίζονται οι εισηγητές, οι ειδικοί αγορητές και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, αν έλαβαν το λόγο.

3. Στη συζήτηση της πρότασης της προηγούμενης παραγράφου μετέχουν ένας από τους Βουλευτές που την υπογράφουν και ένας Βουλευτής από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα, καθένας για πέντε (5) λεπτά της ώρας. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση.

4. Το κλείσιμο της καταρχήν συζήτησης νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου αποκλείεται αν έως το τέλος της συζήτησης της προηγούμενης παραγράφου υποβληθούν γραπτές αντιρρήσεις από το ένα τέταρτο (1/4) του όλου αριθμού των Βουλευτών. Οι Βουλευτές που υπογράφουν τις αντιρρήσεις πρέπει να είναι παρόντες· αλλιώς οι αντιρρήσεις τους δεν λαμβάνονται υπόψη.

5. Σε περίπτωση που μετά τη λήψη της απόφασης της παραγράφου 3 υπάρχουν Κοινοβουλευτικές Ομάδες που δεν έλαβαν μέρος στη συζήτηση ή έλαβαν μέρος, αλλά με αριθμό ομιλητών μικρότερο από δύο, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, οι εισηγητές και οι ειδικοί αγορητές, ο λόγος δίνεται σε Βουλευτές των Κοινοβουλευτικών Ομάδων αυτών, κατά τη σειρά της εγγραφής τους στον κατάλογο των ομιλητών και εωσότου συμπληρωθεί ο αριθμός των δύο ομιλητών κατά Κοινοβουλευτική Ομάδα.

6. Οι διατάξεις των παραγράφων 2, 4 και 5 εφαρμόζονται αναλόγως και για το κλείσιμο της συζήτησης κατ' άρθρο. Η σχετική απόφαση λαμβάνεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση και χωρίς συζήτηση.

Z) ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ

Προϋποθέσεις και διαδικασία

Άρθρο 107

*1. Με εξαίρεση τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που σύμφωνα με το άρθρο 72 του Συντάγματος υπάγονται στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας της Βουλής, τα λοιπά νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων μπορούν να εισαχθούν για συζήτηση και ψήφιση στη Βουλή με τη διαδικασία του παρόντος άρθρου (οργανωμένη συζήτηση), εφόσον η αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή τα έχει επεξεργαστεί σε τρεις τουλάχιστον πλήρεις συνεδριάσεις ή αν προηγήθηκε ακρόαση εξωκοινοβουλευτικών προσώπων κατά το άρθρο 38.

*2. Η Διάσκεψη των Προέδρων αποφασίζει για τη διεξαγωγή οργανωμένης συζήτησης αφού διαπιστώσει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου.

3. Η Διάσκεψη των Προέδρων με πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων (4/5) των μελών της μπορεί ν' αποφασίσει την οργάνωση της συζήτησης νομοσχεδίου ή

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

πρότασης νόμου, και αν ακόμη η αρμόδια κοινοβουλευτική επιτροπή δεν τα έχει επεξεργαστεί σε τρεις πλήρεις συνεδριάσεις ή δεν προηγήθηκε ακρόαση εξωκοινοβουλευτικών προσώπων.

*4. Εάν κατά την έναρξη της συζήτησης στη Βουλή προβληθούν αντιρρήσεις από το ένα εικοστό (1/20) του όλου αριθμού των Βουλευτών, η Βουλή μπορεί να αποφασίσει ότι δεν θα διεξαχθεί οργανωμένη συζήτηση, ακόμη και εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις των προηγούμενων παραγράφων. Στην περίπτωση αυτή η ολοκλήρωση της συζήτησης και της ψήφισης του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου γίνεται υποχρεωτικά στο συνολικό αριθμό συνεδριάσεων που έχει ήδη καθορίσει η Διάσκεψη των Προέδρων, σύμφωνα με την επόμενη παράγραφο.

**5. Η Διάσκεψη των Προέδρων συγχρόνως με την απόφασή της για διεξαγωγή οργανωμένης συζήτησης καθορίζει το συνολικό αριθμό των συνεδριάσεων που θα διατεθούν για την ολοκλήρωση της συζήτησης και της ψήφισης του νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου, καθώς και τη χρονική διάρκεια κάθε συνεδρίασης. Στο πλαίσιο του συνολικού χρόνου προσδιορίζει το χρόνο που θα διατεθεί για την καταρχήν και για την κατ' άρθρο συζήτηση.

6. Ο χρόνος που έχει προσδιορισθεί για την καταρχήν συζήτηση κατανέμεται από τη Διάσκεψη των

---

*Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151Α/8.7.1996)
**Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151Α/8.7.1996)

Προέδρων μεταξύ των Κοινοβουλευτικών Ομάδων ως εξής: αρχικά διασφαλίζεται σε καθεμία από αυτές ίσος ελάχιστος χρόνος. Κατόπιν το άθροισμα του ελάχιστου ίσου χρόνου που διατέθηκε στις Κοινοβουλευτικές Ομάδες αφαιρείται από το συνολικό χρόνο που έχει καθοριστεί για την καταρχήν συζήτηση και το υπόλοιπο κατανέμεται στις Κοινοβουλευτικές Ομάδες ανάλογα με τη δύναμή τους. Η Διάσκεψη των Προέδρων καθορίζει επίσης για τους ανεξαρτήτους χρόνο ανάλογο με τον αριθμό τους σε συνδυασμό με το χρόνο που έχει διατεθεί στις Κοινοβουλευτικές Ομάδες.

7. Με την έναρξη της καταρχήν συζήτησης οι Κοινοβουλευτικές Ομάδες καταθέτουν στο Προεδρείο της Βουλής κατάλογο των ομιλητών της Ομάδας τους καθορίζοντας τη σειρά και τη διάρκεια της ομιλίας τους μαζί με τις ενδεχόμενες δευτερολογίες των εισηγητών μέσα στο πλαίσιο του χρόνου που αναλογεί στην Ομάδα τους. Η εγγραφή των ανεξαρτήτων στον κατάλογο των ομιλητών γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 96.

8. Η διάρκεια ομιλίας των Υπουργών, των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και των αναπληρωτών τους ορίζεται στο ένα δεύτερο (1/2) του χρόνου του άρθρου 97 και δεν υπολογίζεται στο συνολικό χρόνο που έχει διατεθεί σε κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα.

9. Το προεδρείο με βάση τους καταλόγους της παραγράφου 7 καταρτίζει ενιαίο κατάλογο καθορίζοντας τη σειρά των ομιλητών με πρόταξη των εισηγητών και ειδικών αγορητών εναλλάξ και σύμφωνα με τη σειρά των Κοινοβουλευτικών Ομάδων κατά το άρθρο 19

παρ. 1. Μετά την ολοκλήρωση της ομιλίας του τελευταίου ομιλητή του καταλόγου ακολουθεί δευτερολογία των εισηγητών για δέκα (10) λεπτά και η ψήφιση της αρχής του νομοσχεδίου ή πρότασης νόμου.

10. Μέσα στο πλαίσιο του χρόνου που έχει προσδιοριστεί για την κατ'άρθρο συζήτηση η Διάσκεψη των Προέδρων καθορίζει την ενότητα ή τον αριθμό των άρθρων που θα συζητηθούν και ψηφιστούν σε κάθε συνεδρίαση ή σε ορισμένη χρονική διάρκεια συνεδρίασης. Η συζήτηση γίνεται για ολόκληρη την ενότητα ή τον αριθμό των άρθρων με ανάλογη εφαρμογή των προηγούμενων παραγράφων που ισχύουν για την καταρχήν συζήτηση.

11. Η διάρκεια της ομιλίας στην κατ'άρθρο συζήτηση των Υπουργών, Προέδρων Κοινοβουλευτικών Ομάδων και αναπληρωτών τους ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 2.

12. Η συζήτηση των άρθρων ολοκληρώνεται με την ομιλία του τελευταίου ομιλητή του καταλόγου και η ψήφισή τους γίνεται ιδιαίτερος για κάθε άρθρο στο τέλος της συνεδρίασης που έχει διατεθεί για τη συγκεκριμένη ενότητα ή τον αριθμό των άρθρων.

13. Αν η Διάσκεψη των Προέδρων αποφασίσει την οργάνωση της συζήτησης καθορίζει τη συνολική της διάρκεια, λαμβάνοντας υπόψη και τις τροπολογίες που έχουν κατατεθεί έως την προτεραιότητα σύγκλησής της. Για τροπολογίες που κατατέθηκαν μετά τον προγραμματισμό από τη Διάσκεψη των Προέδρων διατίθεται ο αναγκαίος για τη συζήτηση χρόνος με απόφαση της Βουλής ύστερα από πρόταση του Προέδρου.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ια: ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ**

**Ψήφιση νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων
χωρίς ή με περιορισμένη συζήτηση**

Άρθρο 108

*1. Στην αρχή της συνεδρίασης και πριν από την έναρξη της συζήτησης των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης η Βουλή μπορεί να ψηφίσει καταρχήν, κατ'άρθρο και στο σύνολο νομοσχέδια ή προτάσεις νόμων χωρίς συζήτηση. Αν προβληθούν αντιρρήσεις, ο Πρόεδρος καλεί το Βουλευτή ή τους Βουλευτές που τις διατύπωσαν να λάβουν το λόγο.

2. Η Βουλή μπορεί ύστερα από ομόφωνη πρόταση της Διάσκεψης των Προέδρων να ψηφίσει καταρχήν, κατ'άρθρο και στο σύνολο νομοσχέδια ή προτάσεις νόμων όπως κατατέθηκαν ή διαμορφώθηκαν από την αρμόδια επιτροπή χωρίς συζήτηση.

3. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων της προηγούμενης παραγράφου εγγράφονται κατά προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη με ρητή αναφορά της σχετικής ομόφωνης πρότασης της Διάσκεψης των Προέδρων.

4. Αν διατυπωθούν αντιρρήσεις, η Βουλή μπορεί να αποφασίσει την ψήφιση των νομοσχεδίων και προτά-

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

σεων νόμων της παραγράφου 2 ύστερα από περιορισμένη συζήτηση, που διεξάγεται στην ίδια ή σε άλλη συνεδρίαση.

*5. Στην περιορισμένη συζήτηση της προηγούμενης παραγράφου μπορούν να μετέχουν μόνο ο αρμόδιος Υπουργός, οι εισηγητές, οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και οι Βουλευτές που διατύπωσαν τις αντιρρήσεις για πέντε (5) λεπτά της ώρας ο καθένας.

**6. Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων, που έγιναν ομοφώνως δεκτά ή με πλειοψηφία τεσσάρων πέμπτων (4/5) του όλου αριθμού των μελών της αρμόδιας διαρκούς επιτροπής, ψηφίζονται από τη Βουλή χωρίς συζήτηση, με ανάλογη εφαρμογή της παρ.1 του παρόντος άρθρου.

***7. Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου, που συζητήθηκε και ψηφίστηκε στην αρμόδια διαρκή επιτροπή, εισάγεται σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 72 του Συντάγματος στην Ολομέλεια σε μία συνεδρίαση και συζητείται και ψηφίζεται ενιαία επί της αρχής, επί των άρθρων και στο σύνολο. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 104 παρ. 5, 6 και 7 και 107 παρ. 6, 7, 8 και 9 εδάφιο πρώτο.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

***Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Κατεπείγοντα νομοσχέδια και προτάσεις νόμων

Άρθρο 109

1. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων που χαρακτηρίζονται από την Κυβέρνηση ως κατεπείγοντα κατά το άρθρο 76 παρ. 4 του Συντάγματος παραπέμπονται αμέσως μετά την κατάθεσή τους στην αρμόδια επιτροπή. Ο Πρόεδρος της Βουλής ορίζει ανάλογη προθεσμία για την υποβολή της έκθεσης σύμφωνα με το άρθρο 89 παρ. 4.

2. Αν η επιτροπή αποδεχθεί το χαρακτηρισμό του κατεπείγοντος, προβαίνει στην επεξεργασία και την εξέταση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου σε μία συνεδρίαση.

3. Αμέσως μετά την υποβολή της έκθεσης της επιτροπής ή την πάροδο της προθεσμίας για την υποβολή της, τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων της προηγούμενης παραγράφου εγγράφονται κατά προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη κατά παρέκκλιση του άρθρου 91 παρ. 7.

4. Η συζήτηση και ψήφιση των κατεπειγόντων νομοσχεδίων και κατεπειγουσών προτάσεων νόμων ολοκληρώνεται σε μία συνεδρίαση, που διαρκεί κατ' ανώτατο όριο δέκα ώρες.

5. Στην αρχή της συνεδρίασης η Βουλή μπορεί μετά πρόταση του Προέδρου της να καθορίσει το χρόνο που θα διατεθεί για την καταρχήν και την κατ' άρθρο συζήτηση.

6. Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν ληφθεί απόφαση της Βουλής σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο διατίθενται τέσσερις ώρες για την καταρχήν και έξι ώρες για την κατ' άρθρο συζήτηση.

7. Στην καταρχήν και στην κατ' άρθρο συζήτηση μετέχουν, εκτός από τους εισηγητές, ο Πρωθυπουργός ή ο αρμόδιος Υπουργός, οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και από ένας εκπρόσωπός τους. Η ομιλία τους περιορίζεται στο ένα δεύτερο (1/2) του χρόνου που προβλέπεται από τα άρθρα 97 και 103.

8. Μετά την εξάντληση του καταλόγου των ομιλητών της προηγούμενης παραγράφου και σε κάθε περίπτωση μετά τη συμπλήρωση του δεκαώρου κηρύσσεται περαιωμένη η συζήτηση σε οποιοδήποτε στάδιο και αν βρίσκεται και διεξάγεται η ψηφοφορία καταρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο.

Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων επείγοντος χαρακτήρα

Άρθρο 110

*1. Κατά την έναρξη της συζήτησης η Κυβέρνηση μπορεί να ζητήσει από τη Βουλή σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 5 του Συντάγματος να καθορίσει με απόφασή της το συνολικό αριθμό των συνεδριάσεων μέσα στις οποίες θα γίνει η συζήτηση και η ψήφιση νομοσχεδίου ή

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

πρότασης νόμου που έχουν επείγοντα χαρακτήρα. Ο αριθμός των συνεδριάσεων αυτών δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από τρεις με την επιφύλαξη της παραγράφου 3.

2. Στη συζήτηση της πρότασης της Κυβέρνησης μετέχουν ένας Βουλευτής για την υποστήριξη και ένας για την απόκρουσή της επί πέντε (5) λεπτά της ώρας καθένας. Τον ίδιο επίσης χρόνο έχουν και οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων. Η απόφαση της Βουλής λαμβάνεται αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση.

3. Μετά πρόταση του ενός δεκάτου (1/10) του όλου αριθμού των Βουλευτών, η οποία υποβάλλεται είτε έως το τέλος της συζήτησης της προηγούμενης παραγράφου είτε κατά τη διάρκεια της τρίτης συνεδρίασης, η Βουλή μπορεί να παρατείνει τη συζήτηση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου κατά δύο το πολύ συνεδριάσεις. Στην τελευταία περίπτωση εφαρμόζεται η παράγραφος 2.

4. Στην αρχή της συνεδρίασης η Βουλή μετά πρόταση του Προέδρου της καθορίζει τον αριθμό των συνεδριάσεων που θα διατεθούν για την καταρχήν και την κατ' άρθρο συζήτηση.

5. Αν για οποιονδήποτε λόγο δεν ληφθεί απόφαση της Βουλής σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο διατίθενται μία συνεδρίαση για την καταρχήν και δύο συνεδριάσεις για την κατ' άρθρο συζήτηση, όταν ο συνολικός αριθμός των συνεδριάσεων έχει οριστεί σε τρεις. Πέρα από τις τρεις διατίθενται δύο συνεδριάσεις για την καταρχήν και οι λοιπές για την κατ' άρθρο

συζήτηση όταν η σχετική απόφαση για τον αριθμό των συνεδριάσεων έχει ληφθεί στην αρχή της πρώτης συνεδρίασης.

*6. Κατά τη συζήτηση νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων επείγοντος χαρακτήρα η διάρκεια της ομιλίας στην καταρχήν συζήτηση των Υπουργών, των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και των εισηγητών, ορίζεται σε δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας, των ειδικών αγορητών σε οκτώ (8) λεπτά της ώρας και των εγγεγραμμένων στον κατάλογο των ομιλητών Βουλευτών σε πέντε (5) λεπτά της ώρας. Στην κατ' άρθρο συζήτηση η διάρκεια της ομιλίας ορίζεται για όλους τους ομιλητές σε τρία (3) λεπτά της ώρας.

*7. Στα νομοσχέδια και στις προτάσεις νόμων που συζητούνται με τη διαδικασία του παρόντος άρθρου, δευτερολογίες επιτρέπονται μόνο στην καταρχήν συζήτηση στους εισηγητές για δέκα (10) και στους ειδικούς αγορητές για πέντε (5) λεπτά της ώρας.

8. Η συζήτηση των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων, που διεξάγεται σύμφωνα με το άρθρο αυτό, τερματίζεται τη δωδεκάτη νυχτερινή ώρα της τελευταίας συνεδρίασης και πάντως το αργότερο με τη συμπλήρωση έξι ωρών από την έναρξή της.

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Ᾱ/26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Ᾱ/18.12.2001)

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ': ΕΙΔΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ****Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για τη σύσταση
ειδικών επιτροπών σύνταξης και κύρωσης κωδίκων****Άρθρο 111**

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 118 παρ. 6, τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων με τα οποία συνιστώνται ειδικές επιτροπές για τη σύνταξη κωδίκων ή για την κωδικοποίηση διατάξεων που υπάρχουν σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 6 και 7 του Συντάγματος πρέπει να περιέχουν αναγκαίως διατάξεις σχετικές με τη σύσταση, σύνθεση, συγκρότηση, καθώς και κάθε άλλο θέμα που αφορά το έργο και τη λειτουργία των ειδικών αυτών επιτροπών.

2. Ειδικές επιτροπές για τη σύνταξη ενός ή περισσότερων κωδίκων διαφορετικού αντικειμένου μπορούν να συσταθούν με το ίδιο νομοσχέδιο ή την ίδια πρόταση νόμου.

3. Κατά την επιψήφιση δικαστικών ή διοικητικών κωδίκων και κατά την κωδικοποίηση διατάξεων που υπάρχουν σύμφωνα με το άρθρο 76 παρ. 6 και 7 του Συντάγματος η συζήτηση γίνεται μία φορά καταρχήν και κατόπιν ακολουθεί ψήφιση στο σύνολο.

**Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων για κύρωση
διεθνών συνθηκών ή συμβάσεων**

Άρθρο 112

1. Η Βουλή εγκρίνει ή απορρίπτει τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που κυρώνουν διεθνείς συνθήκες ή διεθνείς συμβάσεις χωρίς μεταβολές του περιεχομένου των συνθηκών και συμβάσεων.

2. Η κύρωση των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων της προηγούμενης παραγράφου γίνεται με τη διαδικασία του άρθρου 108.

3. Η προηγούμενη παράγραφος δεν εφαρμόζεται για τα νομοσχέδια και τις προτάσεις νόμων που αφορούν την κύρωση συμβάσεων σύμφωνα με τα άρθρα 27 και 28 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος.

**Νομοσχέδια για την κύρωση πράξεων
νομοθετικού περιεχομένου**

Άρθρο 113

1. Τα νομοσχέδια που αφορούν την κύρωση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου κατά το άρθρο 44 παρ. 1 του Συντάγματος εγγράφονται κατά προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη της Βουλής.

2. Τα νομοσχέδια της προηγούμενης παραγράφου περιέχουν απαραίτητως ένα άρθρο που κυρώνει αυτούσια την πράξη νομοθετικού περιεχομένου. Μπορούν ε-

πίσης να προστεθούν και διατάξεις που ρυθμίζουν θέματα σχετικά με την κυρούμενη πράξη.

**Νομοσχέδια και προτάσεις νόμων που
αναπέμπονται στη Βουλή**

Άρθρο 114

1. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις νόμων που έχουν ψηφιστεί και αναπέμπονται στη Βουλή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42 του Συντάγματος, καθώς και το σχετικό έγγραφο του Προέδρου της Δημοκρατίας για την αναπομπή διανέμονται στους Βουλευτές μέσα σε τρεις ημέρες από την παραλαβή τους.

*2. Τα νομοσχέδια ή οι προτάσεις νόμων που αναπέμπονται εγγράφονται απευθείας και κατά προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας της Βουλής και συζητούνται κατά τη διαδικασία του άρθρου 76 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 94 παρ. 2 του Κανονισμού.

3. Η επιψήφιση γίνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών.

**Προτάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου
για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος**

Άρθρο 115

1. Η πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου με την

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

οποία ζητείται η διεξαγωγή δημοψηφίσματος για κρίσιμο εθνικό θέμα σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 2 εδ. αã του Συντάγματος κατατίθεται στη Βουλή, τυπώνεται και διανέμεται στους Βουλευτές και εγγράφεται κατά προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη.

2. Η πρόταση πρέπει να αναφέρει το εθνικό θέμα για το οποίο ζητείται η διεξαγωγή δημοψηφίσματος, καθώς και την προθεσμία διενέργειάς του και να προσδιορίζει με σαφήνεια το ερώτημα ή τα ερωτήματα στα οποία θα απαντήσει ο λαός.

3. Η πρόταση συζητείται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 95 έως 100.

4. Η ψηφοφορία για την αποδοχή ή μη της πρότασης είναι ονομαστική και αφορά το κείμενο της πρότασης όπως κατατέθηκε ή διαμορφώθηκε κατά τη συζήτηση στη Βουλή.

5. Η πρόταση εγκρίνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών.

6. Η απόφαση της Βουλής που δέχεται την πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της Βουλής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως το αργότερο μέσα σε δέκα ημέρες.

Προτάσεις Βουλευτών για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος

Άρθρο 116

1. Η πρόταση των δύο πέμπτων (2/5) του όλου αριθ-

μού των Βουλευτών με την οποία ζητείται σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 2 εδ. β'α του Συντάγματος η διεξαγωγή δημοψηφίσματος για ψηφισμένο νομοσχέδιο που ρυθμίζει σοβαρό κοινωνικό ζήτημα κατατίθεται στη Βουλή, τυπώνεται και διανέμεται στους Βουλευτές και εγγράφεται κατά προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη.

2. Η πρόταση πρέπει να αναφέρει το συγκεκριμένο νομοσχέδιο για το οποίο ζητείται η διεξαγωγή δημοψηφίσματος.

3. Η συζήτηση της πρότασης διεξάγεται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 95 έως 100 και ολοκληρώνεται μέσα σε τρεις συνεδριάσεις.

4. Η ψηφοφορία για την αποδοχή ή μη της πρότασης είναι ονομαστική.

5. Η πρόταση εγκρίνεται με την πλειοψηφία των τριών πέμπτων (3/5) του όλου αριθμού των Βουλευτών.

6. Η απόφαση της Βουλής που δέχεται την πρόταση Βουλευτών για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος πρέπει να περιέχει με σαφήνεια το ερώτημα ή τα ερωτήματα που θα τεθούν στο λαό και να αναφέρει την προθεσμία μέσα στην οποία θα γίνει η προκήρυξη του δημοψηφίσματος.

7. Η παράγραφος 6 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζεται και για την απόφαση της Βουλής που αναφέρεται στο παρόν άρθρο.

8. Η προκήρυξη του δημοψηφίσματος γίνεται με προεδρικό διάταγμα που προσυπογράφεται από τον Πρόεδρο της Βουλής.

Κήρυξη της επικράτειας σε κατάσταση πολιορκίας

Άρθρο 117

1. Η πρόταση της Κυβέρνησης προς τη Βουλή για να αποφασίσει σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ. 1 του Συντάγματος την εφαρμογή του νόμου για την κατάσταση πολιορκίας, τη σύσταση εξαιρετικών δικαστηρίων και την αναστολή άρθρων του Συντάγματος μπορεί να υποβληθεί και χωρίς εγγραφή στην ημερήσια διάταξη. Η πρόταση συζητείται και ψηφίζεται μέσα σε μία μόνο συνεδρίαση, σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ. 6 του Συντάγματος. Με την ίδια απόφαση της Βουλής ορίζεται η διάρκεια ισχύος των επιβαλλόμενων μέτρων, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τις δεκαπέντε ημέρες.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου ισχύουν και για να αποφασίσει η Βουλή την έγκριση του προεδρικού διατάγματος που προβλέπει η παρ. 2 του άρθρου 48 του Συντάγματος. Το αργότερο τη δεκάτη πέμπτη ημέρα από την έκδοση του διατάγματος αυτού η Βουλή συνέρχεται για να αποφασίσει την έγκρισή του, ακόμη και αν είχε λήξει η βουλευτική περίοδος ή η Βουλή είχε διαλυθεί.

3. Πριν ακόμη λήξει η προθεσμία διάρκειας των μέτρων των παραγράφων 1 και 2, η Βουλή μπορεί να αποφασίζει την παράτασή της για ένα δεκαπενθήμερο κάθε φορά. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζονται οι διατάξεις των δύο προηγούμενων παραγράφων.

4. Οι ψηφοφορίες για τις αποφάσεις των παραγρά-

φων 1 έως 3 είναι πάντοτε ονομαστικές. Για την απόφαση της παραγράφου 1 απαιτείται πλειοψηφία των τριών πέμπτων (3/5) του συνολικού αριθμού των Βουλευτών. Για τις αποφάσεις των παραγράφων 2 και 3 αρκεί η απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των Βουλευτών.

5. Η απόφαση της Βουλής της παραγράφου 1 δημοσιεύεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Οι αποφάσεις των παραγράφων 2 και 3 δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με πράξη του Προέδρου της Βουλής.

Προτάσεις για τροποποίηση του Κανονισμού της Βουλής

Άρθρο 118

1. Οι προτάσεις για τροποποίηση του Κανονισμού υποβάλλονται από τον Πρόεδρό της ή τους Βουλευτές στη Βουλή και παραπέμπονται στην Επιτροπή Κανονισμού για επεξεργασία και εξέταση.

2. Η Επιτροπή Κανονισμού υποβάλλει στη Βουλή σχέδια μεταβολής του Κανονισμού με τις προσθήκες και τις τροποποιήσεις που κρίνει αναγκαίες. Τα σχέδια αυτά εγγράφονται σε ειδική ημερήσια διάταξη, συζητούνται και ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 76 του Συντάγματος.

3. Η απόφαση της Βουλής που τροποποιεί διατάξεις

του Κανονισμού δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της Βουλής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μέσα σε ένα μήνα από την ψήφισή της.

4. Μετά κάθε τροποποίηση η Επιτροπή Κανονισμού προβαίνει στην ένταξη των νέων διατάξεων στο αρχικό κείμενο σημειώνοντας τη σχετική απόφαση της Βουλής με την οποία θεσπίστηκαν.

5. Σε περίπτωση εκτεταμένων μεταβολών η Επιτροπή Κανονισμού προβαίνει με απόφασή της στην κωδικοποίηση των παλαιών και νέων διατάξεων. Κατά την κωδικοποίηση επιτρέπονται: α) η αναδιάταξη γενικά της ύλης, η μεταβολή της σειράς των άρθρων, παραγράφων και εδαφίων, η σύμπτυξη και διαίρεσή τους και η δημιουργία νέων· β) οι φραστικές μεταβολές που δεν αλλάζουν το νόημα των παλαιών και νέων διατάξεων. Η μνεία των αποφάσεων της Βουλής με τις οποίες θεσπίστηκαν τα άρθρα ή οι επί μέρους διατάξεις τους είναι υποχρεωτική.

6. Οι διατάξεις του Κανονισμού της Βουλής που αναφέρονται στην οργάνωση και τη λειτουργία των υπηρεσιών της (Μέρος Β^α - Προσωπικό) τροποποιούνται με προτάσεις του Προέδρου της Βουλής. Οι προτάσεις αυτές εισάγονται για συζήτηση στη Βουλή ύστερα από επεξεργασία τους από την Επιτροπή Κανονισμού της Βουλής. Η συζήτηση και η ψήφισή τους γίνονται με τη διαδικασία των κωδίκων.

Προτάσεις για την αναθεώρηση του Συντάγματος

Άρθρο 119

1. Οι προτάσεις για την αναθεώρηση του Συντάγματος υποβάλλονται γραπτώς στη Βουλή από πενήντα τουλάχιστο Βουλευτές, προσδιορίζουν τις αναθεωρητέες διατάξεις και συνοδεύονται από αιτιολογική έκθεση.

*2. Μετά την υποβολή τους οι προτάσεις για την αναθεώρηση του Συντάγματος ανακοινώνονται στη Βουλή, κατόπιν τυπώνονται, διανέμονται στους Βουλευτές και παραπέμπονται για εξέταση σε Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος, που συνιστάται από τον Πρόεδρο της Βουλής.

3. Για τη σύσταση, τη συγκρότηση, τη σύνθεση και τη λειτουργία της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 31 έως 41, εκτός από τη διάταξη του άρθρου 37 παρ. 2.

4. Η Βουλή με απόφασή της, που λαμβάνεται μετά πρόταση του Προέδρου της και με τη συνήθη πλειοψηφία του άρθρου 67 του Συντάγματος, ορίζει προθεσμία για την υποβολή της έκθεσης της Επιτροπής Αναθεώρησης. Η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται με νεότερες αποφάσεις της Βουλής. Συζήτηση γίνεται κατά τον ορισμό της αρχικής προθεσμίας και τερματίζεται σε μία συνεδρίαση.

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

5. Μετά την υποβολή ή την πάροδο της προθεσμίας για την υποβολή της έκθεσης της Επιτροπής για την αναθεώρηση του Συντάγματος οι σχετικές προτάσεις εγγράφονται σε ειδική ημερήσια διάταξη και συζητούνται από την Ολομέλεια της Βουλής με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 95 έως 104. Η συζήτηση αναφέρεται αποκλειστικά στην ανάγκη της αναθεώρησης και στις αναθεωρητέες διατάξεις.

6. Η απόφαση της Βουλής που διαπιστώνει την ανάγκη αναθεώρησης του Συντάγματος και καθορίζει ειδικά τις αναθεωρητέες διατάξεις λαμβάνεται με δύο ονομαστικές ψηφοφορίες, που απέχουν μεταξύ τους έναν τουλάχιστο μήνα και με τις πλειοψηφίες που ορίζονται από το άρθρο 110 παρ. 2 και 4 του Συντάγματος. Η δεύτερη ψηφοφορία αφορά τις ίδιες διατάξεις που εγκρίθηκαν κατά την πρώτη ψηφοφορία.

7. Καθεμιά από τις ονομαστικές ψηφοφορίες της προηγούμενης παραγράφου διεξάγεται μετά την ολοκλήρωση της συζήτησης και για όλες τις αναθεωρητέες διατάξεις ταυτοχρόνως με σημείωση της ψήφου των Βουλευτών χωριστά για κάθε διάταξη.

8. Αν η Βουλή έχει αποφασίσει την αναθεώρηση, ο Πρόεδρος της επόμενης Βουλής στην αρχή της πρώτης συνόδου συνιστά Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος για την επεξεργασία του περιεχομένου των αναθεωρητέων διατάξεων που έχουν καθοριστεί από την απόφαση της Βουλής την αναφερόμενη στην παράγραφο 6.

9. Για τη σύσταση της Επιτροπής της προηγούμενης παραγράφου, την προθεσμία υποβολής της έκθεσής

της και την εγγραφή του θέματος στην ημερήσια διάταξη εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των παραγράφων 2 έως 5 του παρόντος άρθρου. Η συζήτηση αναφέρεται στο περιεχόμενο των αναθεωρητέων διατάξεων.

10. Η απόφαση της Βουλής που περιέχει τις αναθεωρούμενες διατάξεις λαμβάνεται με μία και μόνη ονομαστική ψηφοφορία, που διεξάγεται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 7 του άρθρου αυτού και με τις πλειοψηφίες που προβλέπονται από το άρθρο 110 παρ. 3 και 4 του Συντάγματος.

Προϋπολογισμός εξόδων και ισολογισμός - απολογισμός της Βουλής

Άρθρο 120

1. Ο προϋπολογισμός εξόδων και ο ισολογισμός - απολογισμός της Βουλής συντάσσονται από την αρμόδια υπηρεσία της και συζητούνται και ψηφίζονται από την Ολομέλεια της Βουλής.

2. Ο προϋπολογισμός της Βουλής περιέχει τα έξοδά της για το επόμενο οικονομικό έτος και ψηφίζεται σε κάθε τακτική σύνοδο.

3. Ο προϋπολογισμός της Βουλής συνοδεύεται από έκθεση της επιτροπής οικονομικών της Βουλής, τυπώνεται, διανέμεται στους Βουλευτές και εγγράφεται κατά προτεραιότητα στην ημερήσια διάταξη.

*4. Ο προϋπολογισμός της Βουλής εισάγεται για συζήτηση και ψήφιση από τον Πρόεδρο της Βουλής του-

---

*Γροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

λάχιστον σαράντα ημέρες πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους και σε κάθε περίπτωση πριν από την ψήφιση του γενικού προϋπολογισμού του Κράτους. Αν το οικονομικό έτος αρχίσει χωρίς να έχει ψηφιστεί ο αντίστοιχος προϋπολογισμός, οι δαπάνες του νέου οικονομικού έτους ενεργούνται σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του προηγούμενου οικονομικού έτους.

5. Η συζήτηση και ψήφιση του προϋπολογισμού της Βουλής γίνεται μία μόνο φορά καταρχήν, κατά κατηγορίες εξόδων και στο σύνολο.

6. Ο προϋπολογισμός της Βουλής που εγκρίνεται με απόφασή της είναι υποχρεωτικά εκτελεστός και καταχωρίζεται χωρίς καμία μεταβολή στο γενικό προϋπολογισμό του Κράτους.

7. Η εκτέλεση του προϋπολογισμού της Βουλής ανήκει αποκλειστικά στη Βουλή και είναι ανεξάρτητη από την εκτέλεση του γενικού προϋπολογισμού του Κράτους, καθώς και από τους όρους και τις προϋποθέσεις που τάσσονται από αυτόν για τη διάθεση των πιστώσεων.

8. Ο ισολογισμός και απολογισμός της Βουλής περιέχει τα αποτελέσματα χρήσης του οικονομικού έτους που έληξε.

9. Ο ισολογισμός και απολογισμός συνοδεύεται από έκθεση της επιτροπής οικονομικών της Βουλής, τυπώνεται, διανέμεται στους Βουλευτές και εισάγεται από τον Πρόεδρο της Βουλής για συζήτηση και ψήφιση.

10. Ο ισολογισμός και απολογισμός της Βουλής εγγράφεται στην ημερήσια διάταξη, συζητείται και ψηφί-

ζεται μία μόνο φορά, κατά έξοδα, αποτελέσματα από τη χρήση και στο σύνολο, στην ίδια συνεδρίαση που συζητείται και ο προϋπολογισμός εξόδων.

Κατάθεση, συζήτηση και εξέταση του προϋπολογισμού του Κράτους από την αρμόδια διαρκή επιτροπή

Άρθρο 121

1. Ο προϋπολογισμός του Κράτους περιλαμβάνει τα έσοδα και τα έξοδα για το επόμενο οικονομικό έτος και συζητείται από την Ολομέλεια της Βουλής σε κάθε τακτική σύνοδο σύμφωνα με τις επόμενες διατάξεις.

*2. Προσχέδιο του προϋπολογισμού του Κράτους κατατίθεται από τον αρμόδιο Υπουργό για συζήτηση στη διαρκή επιτροπή οικονομικών υποθέσεων την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου.

*3. Μετά την παραπομπή του προσχεδίου του προϋπολογισμού στη διαρκή επιτροπή, ο Πρόεδρος της επιτροπής, αφού προηγουμένως συμβουλευτεί τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, ορίζει από τα μέλη της ένα γενικό εισηγητή από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα και ειδικούς εισηγητές από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα.

*4. Η συζήτηση επί του προσχεδίου του προϋπολογισμού ολοκληρώνεται σε τρεις (3) συνεδριάσεις. Τα πρακτικά των συνεδριάσεων της διαρκούς επιτροπής διαβιβάζονται στον Υπουργό Οικονομικών.

**5. Ο Υπουργός Οικονομικών, λαμβάνοντας υπόψη

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

τις παρατηρήσεις της επιτροπής, εισάγει τον προϋπολογισμό στη Βουλή σαράντα (40) τουλάχιστον ημέρες πριν αρχίσει το οικονομικό έτος.

*6. Ο Υπουργός Οικονομικών μπορεί κατά την κατάθεση του προϋπολογισμού να κάνει σύντομες δηλώσεις στη Βουλή σχετικά με το περιεχόμενό του. Στην περίπτωση αυτή μπορούν να απαντήσουν οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων καθένας για πέντε (5) λεπτά της ώρας. Οι δηλώσεις και οι απαντήσεις δεν μπορούν να υπερβούν τη μία (1) ώρα συνολικά.

7. Ο προϋπολογισμός του Κράτους διανέμεται στους Βουλευτές και παραπέμπεται για εξέταση στη διαρκή επιτροπή οικονομικών υποθέσεων.

8. Μετά την παραπομπή του προϋπολογισμού στη διαρκή επιτροπή για εξέταση, ο Πρόεδρος της επιτροπής, αφού προηγουμένως συμβουλευτεί τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, ορίζει από τα μέλη της: α) έναν γενικό εισηγητή από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα· β) ειδικούς εισηγητές από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα, κατά θέματα και κεφάλαια του προϋπολογισμού και γ) έναν ειδικό εισηγητή, που υποδεικνύεται από τους ανεξαρτήτους.

*9. Οι γενικοί και οι ειδικοί εισηγητές υποβάλλουν τις εισηγήσεις τους επί του προϋπολογισμού στην επιτροπή μέσα σε οχτώ ημέρες από την πρώτη συνεδρίασή της.

*10. Η εξέταση του προϋπολογισμού του Κράτους από τη διαρκή επιτροπή ολοκληρώνεται σε τέσσερις (4)

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

το πολύ συνεχείς συνεδριάσεις, που γίνονται μέσα στην προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου. Οι συζητήσεις στην επιτροπή είναι δημόσιες.

*11. Η έκθεση της επιτροπής με τις εισηγήσεις των γενικών και ειδικών εισηγητών επί του προϋπολογισμού τυπώνονται και διανέμονται στους Βουλευτές τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια της Βουλής.

Κατάθεση και εξέταση του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους από την αρμόδια επιτροπή

Άρθρο 122

*1. Ο απολογισμός και ο γενικός ισολογισμός του Κράτους, συνοδευόμενα από την κατά το άρθρο 98 παρ.1 περ.εα του Συντάγματος έκθεση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, υποβάλλονται στη Βουλή το βραδύτερο μέσα σε ένα έτος από τη λήξη του οικονομικού έτους.

*2. Ο απολογισμός και ο γενικός ισολογισμός του Κράτους εισάγονται στη Βουλή από τον Υπουργό Οικονομικών, διανέμονται στους Βουλευτές και παραπέμπονται για εξέταση στην ειδική επιτροπή του άρθρου 31Α.

*3. Η επιτροπή εξετάζει τον απολογισμό και το γενικό ισολογισμό του Κράτους σε δύο συνεδριάσεις και συντάσσει σχετική έκθεση, η οποία τυπώνεται και διανέμεται στους Βουλευτές σύμφωνα με το άρθρο 121 παρ. 11.

**4. Ο απολογισμός και ο γενικός ισολογισμός του

*Γροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Κράτους συζητούνται εντός ενός (1) έτους από την υποβολή τους στη Βουλή.

Συζήτηση και ψήφιση του προϋπολογισμού, του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους

Άρθρο 123

*1. Ο προϋπολογισμός του Κράτους συζητείται και ψηφίζεται από την Ολομέλεια της Βουλής μέσα σε πέντε το πολύ συνεχείς συνεδριάσεις.

*2. Η συζήτηση αρχίζει με τις αγορεύσεις των γενικών εισηγητών, οι οποίοι μιλούν διαδοχικά και κατά τη σειρά της δύναμης της Κοινοβουλευτικής τους Ομάδας. Στη συνέχεια μιλούν οι ειδικοί εισηγητές κατά την ίδια σειρά, αλλά με εναλλαγή ενός από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα και ακολουθούν όσοι έχουν εγγραφεί στον κατάλογο των ομιλητών με τη σειρά της εγγραφής τους, με την επιφύλαξη του άρθρου 65 παρ. 5.

3. Η εγγραφή στον κατάλογο των ομιλητών γίνεται έως το τέλος της ομιλίας των γενικών εισηγητών.

**4. Η διάρκεια της ομιλίας στη συζήτηση του προϋπολογισμού δεν μπορεί να υπερβεί: α) τα πενήντα (50) λεπτά της ώρας για τον αρμόδιο Υπουργό και τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων που έχουν δύναμη τουλάχιστον ίση με το ένα έκτο (1/6) του όλου αριθμού των Βουλευτών, β) τα σαράντα (40) λεπτά της

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
**Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200Α/26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284Α/18.12.2001)

ώρας για τους γενικούς εισηγητές, γ) τα τριάντα (30) λεπτά της ώρας για τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και δ) τα είκοσι (20) λεπτά της ώρας για τους Υπουργούς και τους ειδικούς εισηγητές. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 97.

5. Η συζήτηση του προϋπολογισμού ολοκληρώνεται τη δωδεκάτη νυχτερινή ώρα της τελευταίας συνεδρίασης και ακολουθεί αμέσως ψηφοφορία.

6. Η ψήφιση του προϋπολογισμού γίνεται με ονομαστική ψηφοφορία, που διεξάγεται ταυτοχρόνως και με χωριστούς καταλόγους και ψηφολέκτες για τα έσοδα και τις δαπάνες κάθε υπουργείου. Τα πρωτόκολλα της ψηφοφορίας καταχωρίζονται στα Πρακτικά.

7. Η ψήφιση του προϋπολογισμού δημόσιων επενδύσεων και προσαρτημένων προϋπολογισμών, του τακτικού προϋπολογισμού των νομαρχιών και του προϋπολογισμού των ειδικών ταμείων και υπηρεσιών γίνεται ιδιαιτέρως και διαδοχικά με ανάταση ή έγερση.

*8. Η συζήτηση του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους γίνεται σε δύο συνεδριάσεις με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 107.

**9. Η κύρωση στο σύνολο του απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους γίνεται μία μόνο φορά κατά υπουργεία και ειδικό ταμείο αποκλειστικά με ανάταση ή έγερση.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ
ΕΛΕΓΧΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Κοινοβουλευτικός έλεγχος

Άρθρο 124

1. Η Κυβέρνηση υπόκειται στον έλεγχο της Βουλής με τη διαδικασία και τους όρους των επόμενων διατάξεων.

2. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται από τη Βουλή σε Ολομέλεια δύο τουλάχιστο φορές την εβδομάδα σύμφωνα με το άρθρο 53 παρ. 1.

*3. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος μπορεί να ασκείται και από το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής και τις διαρκείς επιτροπές της συνόδου, σύμφωνα με τα άρθρα 128B και επόμενα.

4. Τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου, εκτός από την πρόταση δυσπιστίας, που ρυθμίζεται από το άρθρο 142, είναι: α) οι αναφορές· β) οι ερωτήσεις· γ) οι επίκαιρες ερωτήσεις· δ) οι αιτήσεις κατάθεσης εγγράφων· ε) οι επερωτήσεις και στ) οι επίκαιρες επερωτήσεις.

5. Τα έγγραφα με τα οποία ασκούνται τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου της προηγούμενης παραγράφου υποβάλλονται στη Βουλή και πρέπει να αναφέρουν τον Υπουργό στον οποίο απευθύνονται. Η αρμόδια υπηρεσία της Βουλής τα καταχωρίζει με τη

---

*Προστέθηκε και αναριθμήθηκαν οι λοιπές διατάξεις στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α΄/18.12.2001)

χρονολογική σειρά κατάθεσής τους σε ιδιαίτερο για κάθε κατηγορία βιβλίο συνεχούς αρίθμησης. Αντίγραφο του εγγράφου που κατατέθηκε διαβιβάζεται στον Υπουργό στον οποίο απευθύνεται.

6. Αν ο Υπουργός στον οποίο απευθύνεται το σχετικό έγγραφο κρίνει ότι είναι αναρμόδιος, το διαβιβάζει μέσα στην προθεσμία του άρθρου 125 παρ. 5 ή 126 παρ. 4 στον αρμόδιο Υπουργό και αντίγραφο του διαβιβαστικού κοινοποιεί ταυτόχρονα στην υπηρεσία της Βουλής και στο Βουλευτή που το κατέθεσε. Στην περίπτωση αυτήν η προθεσμία για απάντηση στη Βουλή από τον αρμόδιο Υπουργό αρχίζει πέντε ημέρες μετά την ημερομηνία του διαβιβαστικού εγγράφου.

*7. Τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου της παραγράφου 4 ισχύουν για τη σύνοδο στην οποία κατατέθηκαν με την επιφύλαξη των άρθρων 130 και 138. Αν εκκρεμούν και δεν συζητηθούν ως τη λήξη της τακτικής συνόδου, μπορούν να επανακατατεθούν. Στην περίπτωση αυτήν η σειρά καταχώρισής τους στο αντίστοιχο βιβλίο καθορίζεται από τη σειρά επανακατάθεσης.

**8. Η κατάθεση και επανακατάθεση των μέσων κοινοβουλευτικού ελέγχου της παραγράφου 4 κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ των δύο τακτικών συνόδων αρχίζει από την ημέρα που ακολουθεί την έναρξη λειτουργίας του Τμήματος διακοπής των

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

εργασιών της Βουλής με την επιφύλαξη των άρθρων 125 παρ. 6, 130 παρ. 8 και 138 παρ.2. Στην περίπτωση αυτήν η σειρά καταχώρισής τους στο αντίστοιχο βιβλίο καθορίζεται από τη σειρά κατάθεσης ή επανακατάθεσης, η δε προθεσμία προς απάντηση αρχίζει από την επομένη της ενάρξεως των εργασιών της νέας Συνόδου της Ολομέλειας της Βουλής, με την επιφύλαξη των άρθρων 125 παρ. 6 και 126 παρ. 5.

9. Τα έγγραφα των μέσων κοινοβουλευτικού ελέγχου της παραγράφου 4 τυπώνονται σε ιδιαίτερους πίνακες και διανέμονται περιοδικά στους Βουλευτές.

*10. Για την υποβοήθηση του ασκουμένου από την Ολομέλεια ή το Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής κοινοβουλευτικού ελέγχου, οι διαρκείς επιτροπές ασκούν και την κατά το άρθρο 41Α αρμοδιότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Περιεχόμενο, κατάθεση και συζήτηση

Άρθρο 125

1. Καθένας ή πολλοί μαζί έχουν το δικαίωμα να απευθύνουν στη Βουλή γραπτές αναφορές, που περιέχουν

---

*Προστέθηκε στις 13.9.1989 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/15.9.1989) και τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

αιτήματα ή παράπονα. Οι αναφορές παρουσιάζονται από Βουλευτή ή παραδίδονται στον Πρόεδρο.

2. Οι αναφορές πρέπει να περιέχουν το ονοματεπώνυμο, την ιδιότητα και τη διεύθυνση εκείνων που τις υπογράφουν.

3. Οι Βουλευτές που επιθυμούν να υιοθετήσουν αναφορά την προσυπογράφουν κατά την κατάθεσή της ή το δηλώνουν κατά την ανακοίνωσή της στη Βουλή.

4. Οι αναφορές καταχωρίζονται σε ειδικό βιβλίο κατά τη σειρά κατάθεσής τους, αν εκπληρούν τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2· διαφορετικά, αρχαιοθετούνται.

*5. Ο Υπουργός στον οποίο διαβιβάζεται η αναφορά οφείλει μέσα σε είκοσι πέντε ημέρες από την κατάθεσή της να απαντήσει στη Βουλή με ταυτόχρονη κοινοποίηση στους Βουλευτές που την είχαν υιοθετήσει και σ' αυτόν που την υπέβαλε. Στις περιπτώσεις της παρ. 3, αν ο Υπουργός δεν απαντήσει ή απαντήσει εκπροθέσμως, η αναφορά μπορεί να συζητηθεί κατά τη διαδικασία των άρθρων 129 και επόμενα του Κανονισμού.

**6. Η υποχρέωση για απάντηση από τον Υπουργό ισχύει και για τις αναφορές που κατατίθενται στο διάστημα που μεσολαβεί μεταξύ δύο συνόδων της Βουλής.

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ια: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ**Περιεχόμενο και απάντηση****Άρθρο 126**

1. Οι Βουλευτές έχουν το δικαίωμα να απευθύνουν γραπτές ερωτήσεις στους αρμόδιους Υπουργούς σχετικά με οποιαδήποτε δημόσια υπόθεση.

2. Οι γραπτές ερωτήσεις πρέπει να είναι σαφείς, σύντομες και να αποβλέπουν στην ενημέρωση ή πληροφόρηση για το αν κάποιο περιστατικό αληθεύει ή για το ποια μέτρα προτίθεται να λάβει η Κυβέρνηση για την αντιμετώπιση συγκεκριμένου θέματος γενικού ή τοπικού ενδιαφέροντος.

3. Αμέσως μετά την κατάθεσή τους οι ερωτήσεις διαβιβάζονται από τις υπηρεσίες της Βουλής στον Υπουργό στον οποίο απευθύνονται.

4. Οι Υπουργοί οφείλουν να απαντούν γραπτώς στις ερωτήσεις μέσα σε είκοσι πέντε ημέρες από την κατάθεσή τους· διαφορετικά, οι απαντήσεις θεωρούνται εκπρόθεσμες.

*5. Οι ερωτήσεις απαντώνται από τους Υπουργούς και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του Τμήματος Διακοπής των εργασιών της Βουλής.

6. Οι απαντήσεις των Υπουργών στις ερωτήσεις των Βουλευτών καταχωρίζονται στα Πρακτικά της Βουλής.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Εγγραφή στην ημερήσια διάταξη***Άρθρο 127**

Αν ο αρμόδιος Υπουργός δεν απαντήσει ή απαντήσει εκπρόθεσμα, η ερώτηση μπορεί να συζητηθεί κατά τη διαδικασία των άρθρων 129 και επόμενα του Κανονισμού.

Συζήτηση των ερωτήσεων***Άρθρο 128**

Στην αρχή της συνεδριάσεως κάθε Τρίτης συζητούνται αναφορές και ερωτήσεις, όπως ορίζεται στο προηγούμενο άρθρο και το τελευταίο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 125.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ****Άρθρο 128Α**

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

**Προστέθηκε αρχικά στις 5.7.1990 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 92 Α/11.7.1990) και καταργήθηκε στις 25.11.1993 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993)

Συζητήσεις με πρωτοβουλία βουλευτών***Άρθρο 128 Β**

Στην αρχή της πρώτης συνεδρίασης κάθε διαρκούς επιτροπής, που διατίθεται για τη διεξαγωγή νομοθετικού έργου, μπορεί, όπως προβλέπεται στο άρθρο 32, να διεξάγεται συζήτηση, με πρωτοβουλία Βουλευτών, για ένα ή δύο θέματα γενικότερης σημασίας ή ενδιαφέροντος της αρμοδιότητας του υπουργείου του οποίου νομοσχέδιο συζητείται ή στην αρμοδιότητα του οποίου υπάγεται η συζητούμενη πρόταση νόμου. Η συζήτηση δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από μία μέχρι μιάμιση ώρα.

Η επιλογή των θεμάτων και ο καθορισμός της σειράς συζήτησής τους γίνεται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 132 Α.

Στη συζήτηση κάθε θέματος συμμετέχουν ο Βουλευτής-εισηγητής του για δέκα (10) λεπτά της ώρας, ο αρμόδιος Υπουργός για δέκα (10) λεπτά της ώρας, καθώς και έξι (6) Βουλευτές, από τους οποίους ένας τουλάχιστον από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα, για τρία (3) λεπτά της ώρας ο καθένας. Δικαίωμα δευτερολογίας έχει ο Βουλευτής-εισηγητής και ο Υπουργός για πέντε (5) λεπτά της ώρας ο καθένας.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Περιεχόμενο***Άρθρο 129**

1. Για θέματα άμεσης επικαιρότητας κάθε Βουλευτής έχει το δικαίωμα να υποβάλλει σχετικές ερωτήσεις, που κατατίθενται και συζητούνται με τη διαδικασία των επόμενων διατάξεων (επίκαιρες ερωτήσεις).

**2. Οι επίκαιρες ερωτήσεις απευθύνονται στον Πρωθυπουργό ή τους αρμόδιους Υπουργούς και απαντούν προφορικά στη Βουλή οι ίδιοι.

**3. Σε κάθε περίπτωση ο Πρωθυπουργός μία φορά τουλάχιστον την εβδομάδα και σε δύο τουλάχιστον ερωτήσεις, που επιλέγει, απαντά ο ίδιος εκτός αν το θέμα της ερώτησης είναι της αποκλειστικής αρμοδιότητας Υπουργού, οπότε απαντά εκείνος. Τον Πρόεδρο Κοινοβουλευτικής Ομάδας μπορεί να αναπληρώνει κατά τη συζήτηση επίκαιρων ερωτήσεών του, που απευθύνονται στον Πρωθυπουργό και δεν απαντώνται από τον ίδιο, ένας από τους αναπληρωτές του. Υπουργός που καλείται για δεύτερη φορά μέσα στην ίδια εβδομάδα μπορεί να εξουσιοδοτήσει άλλον Υπουργό ή έναν Υφυπουργό του να απαντήσει σε ερωτήσεις των επόμενων συνεδριάσεων της εβδομάδας αυτής.

**4. Η επίκαιρη ερώτηση πρέπει να είναι γραπτή και σύντομη και να περιέχει τα στοιχεία που είναι απολύ-

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

και στις 13.10.2000 (ΦΕΚ 230Α/25.10.2000), με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής.

**Τροποποιήθηκε στις 13.10.2000 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 230 Α/25.10.2000)

τως αναγκαία για το σαφή προσδιορισμό του θέματος και μόνο, στο οποίο αναφέρεται, καθώς και των αντιστοίχων, δύο το πολύ, συγκεκριμένων ερωτημάτων, που πρέπει να απαντηθούν.

Η Διάσκεψη των Προέδρων προσδιορίζει με απόφασή της τη μορφή, την έκταση, τα στοιχεία του επικαίρου και κάθε άλλο σχετικό στοιχείο της ερώτησης, σύμφωνα με τον Κανονισμό. Επίκαιρες ερωτήσεις που δεν ανταποκρίνονται στους όρους της απόφασης αυτής, δεν συζητούνται, αν αυτό αποφασίσει η Διάσκεψη ή εξουσιοδοτημένα από αυτή μέλη της, στα οποία περιλαμβάνεται και μέλος της που ανήκει στην ίδια Κοινοβουλευτική Ομάδα με τον ή τους Βουλευτές, των οποίων η ερώτηση κρίνεται.

Στις περιπτώσεις αυτές ακολουθείται από την αρμόδια υπηρεσία η διαδικασία των παρ. 3, 4 και 6 του άρθρου 126.

5. Το κείμενο της ερώτησης υπογράφεται από το Βουλευτή που την υποβάλλει και κατατίθεται στη Βουλή μέχρι τη δεκάτη πρωινή κάθε ημέρας που συνεδριάζει.

6. Ο Πρόεδρος της Βουλής, μετά την καταχώριση της ερώτησης στο ειδικό βιβλίο των επίκαιρων ερωτήσεων, τη διαβιβάζει αμέσως και κατά περίπτωση στον Πρωθυπουργό ή στον αρμόδιο Υπουργό.

**Ημέρα συζήτησης και επιλογή των επίκαιρων
ερωτήσεων που θα συζητηθούν**

*Άρθρο 130

**1. Επίκαιρες ερωτήσεις συζητούνται στις συνεδριάσεις της Ολομέλειας της Βουλής κάθε Δευτέρας, Πέμπτης και Παρασκευής. Στη συνεδρίαση της Ολομέλειας κάθε Τρίτης συζητούνται αναφορές και ερωτήσεις κατά τη διαδικασία της παρ. 5 του παρόντος άρθρου. Δεν συζητούνται επίκαιρες ερωτήσεις στις συνεδριάσεις για συζητήσεις προ ημερησίας διατάξεως (άρθρο 143) ή με άλλο ειδικό αντικείμενο που αποφασίζει η Διάσκεψη των Προέδρων. Ο Πρόεδρος της Βουλής ανακοινώνει σε κάθε συνεδρίαση τις συγκεκριμένες επίκαιρες ερωτήσεις που είναι προς συζήτηση κατά την επομένη με βάση την επιλογή ή την κλήρωση που γίνεται κατά τις επόμενες παραγράφους.

**2. Η επιλογή των επίκαιρων ερωτήσεων που υποβάλλονται μέχρι τη δεκάτη πρωινή της Δευτέρας και πρόκειται να συζητηθούν την Πέμπτη γίνεται μέχρι τη δωδεκάτη μεσημβρινή της Δευτέρας, εκείνων δε που υποβάλλονται μέχρι τη δεκάτη πρωινή της Τρίτης και πρόκειται να συζητηθούν την Παρασκευή γίνεται μέχρι τη δωδεκάτη μεσημβρινή της Τρίτης.

---

*Τροποποιήθηκε και αναριθμήθηκαν οι διατάξεις του στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Την επιλογή κάνει ο Πρόεδρος κάθε Κοινοβουλευτικής Ομάδας για τις ερωτήσεις των Βουλευτών της Ομάδας του ή άλλο μέλος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, στο οποίο ο Πρόεδρος της μπορεί να αναθέσει το δικαίωμα αυτό με έγγραφό του, που το απευθύνει στον Πρόεδρο της Βουλής. Η επιλογή για τις επίκαιρες ερωτήσεις των ανεξαρτήτων γίνεται βάσει αλφαβητικού πίνακα με τα ονόματά τους και εωσότου αυτός εξαντληθεί, οπότε αρχίζει νέος κύκλος.

3. Ο Πρόεδρος κάθε Κοινοβουλευτικής Ομάδας με έγγραφη δήλωση που κατατίθεται στον Πρόεδρο της Βουλής επιλέγει για συζήτηση δύο το πολύ επίκαιρες ερωτήσεις και ορίζει ποια από τις δύο αποτελεί την πρώτη και ποια τη δεύτερη επιλεγόμενη επίκαιρη ερώτηση. Αν μέσα στην προθεσμία της παραγράφου 2 δεν γίνει η επιλογή, θεωρείται ως πρώτη επιλεγόμενη η πρώτη κατά τη σειρά κατάθεσής της επίκαιρη ερώτηση από Βουλευτή της Κοινοβουλευτικής Ομάδας που παρέλειψε την επιλογή και ως δεύτερη επιλεγόμενη η αμέσως επόμενη της ίδιας Ομάδας.

*4. Επίκαιρες ερωτήσεις που δεν επελέγησαν να συζητηθούν στη συνεδρίαση της Πέμπτης ή της Παρασκευής συζητούνται στη συνεδρίαση της αμέσως επόμενης Δευτέρας. Η σειρά συζήτησης των ερωτήσεων αυτών καθορίζεται με κλήρωση που διενεργείται κατά τη συνεδρίαση της Διάσκεψης των Προέδρων και αν αυτή δεν συνεδριάσει, από τον Πρόεδρο της Βουλής

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

και τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων ή τους αναπληρωτές τους. Κατά τη διαδικασία αυτή μόνο μία επίκαιρη ερώτηση ενός Βουλευτή μπορεί να συζητηθεί. Αν κληρωθούν περισσότερες ερωτήσεις ο Βουλευτής καλείται να επιλέξει. Αν δεν πραγματοποιηθεί συνεδρίαση της Διάσκεψης των Προέδρων για οποιονδήποτε λόγο ή ο Βουλευτής δεν επιλέξει, οι ερωτήσεις της παραγράφου αυτής συζητούνται με τη σειρά κατάθεσής τους, μία για κάθε Βουλευτή. Οι ερωτήσεις αυτές αναπτύσσονται εναλλάξ με τη σειρά που προβλέπει το άρθρο 19 παρ. 1.

*5. Στη συνεδρίαση κάθε Τρίτης συζητούνται με τη διαδικασία των επίκαιρων ερωτήσεων και κατ'επιλογήν των Βουλευτών αναφορές και ερωτήσεις στις οποίες δεν απάντησαν οι αρμόδιοι Υπουργοί. Ο Βουλευτής μπορεί να προτείνει μία αναφορά ή ερώτηση ανά εβδομάδα μέχρι τη δεκάτη πρωινή της Τετάρτης και η σειρά ορίζεται σε δύο κύκλους, με κλήρωση που διενεργείται από τη Διάσκεψη των Προέδρων και, αν αυτή δεν συνεδριάσει, από τον Πρόεδρο της Βουλής και τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων ή τους αναπληρωτές τους. Ο πρώτος κύκλος περιλαμβάνει έξι αναφορές ή ερωτήσεις και σ' αυτόν μετέχουν δύο Βουλευτές καθεμιάς από τις δύο πρώτες σε δύναμη Κοινοβουλευτικές Ομάδες της Βουλής και ένας Βουλευτής καθεμιάς από τις επόμενες σε δύναμη Κοινοβουλευτικές Ομάδες. Ο δεύτερος κύκλος περιλαμ-

---

*Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

βάνει τέσσερις αναφορές ή ερωτήσεις και σ' αυτόν μετέχουν ένας Βουλευτής από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα. Εάν κληρωθεί αναφορά ή ερώτηση ανεξάρτητου Βουλευτή προστίθεται αυτή στο δεύτερο κύκλο και συζητείται τελευταία. Η ανάπτυξη γίνεται εναλλάξ με τη σειρά που προβλέπει το άρθρο 19 παρ. 1. Σε κάθε μεταβολή του αριθμού της δύναμews των κομμάτων η Διάσκεψη των Προέδρων καθορίζει εκ νέου τον αριθμό των Βουλευτών κάθε Κοινοβουλευτικής Ομάδας που συμμετέχουν στη διαδικασία αυτή.

*6. Επίκαιρες ερωτήσεις που δεν συζητήθηκαν κατά την ανωτέρω διαδικασία διαγράφονται. Το ίδιο ισχύει και σε περίπτωση που ματαιωθεί η αντίστοιχη συνεδρίαση.

7. Αν η Βουλή δεν λειτουργεί τις ημέρες που προβλέπουν οι παράγραφοι 1 και 2, η επιλογή των επίκαιρων ερωτήσεων και η ανακοίνωσή τους από τον Πρόεδρο της Βουλής γίνεται την αμέσως προηγούμενη κατά περίπτωση ημέρα που λειτουργεί η Βουλή.

**8. Επίκαιρες ερωτήσεις που απευθύνονται σε Υπουργούς συζητούνται σε έναν κύκλο και στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής κάθε Τρίτη και Πέμπτη, σύμφωνα με το άρθρο 29. Στις περιπτώσεις αυτές οι επίκαιρες ερωτήσεις που πρόκειται να συζητηθούν την Τρίτη υποβάλλονται μέχρι τη δεκάτη πρωινή της προηγούμενης Πέμπτης και αυτές που πρόκει-

---

*Τροποποιήθηκε στις 25.11.1993 με απόφαση

της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993)

**Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση

της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

ται να συζητηθούν την Πέμπτη υποβάλλονται μέχρι τη δεκάτη πρωινή της Δευτέρας. Η σειρά συζήτησης καθορίζεται με κλήρωση που διενεργείται σε συνεδρίαση της Διάσκεψης των Προέδρων, της διάταξης της παρ. 4 εφαρμοζομένης αναλόγως.

Επίκαιρες ερωτήσεις που δεν συζητήθηκαν με την ανωτέρω διαδικασία διαγράφονται.

Σειρά συζήτησης των επίκαιρων ερωτήσεων

***Άρθρο 131**

1. Οι επίκαιρες ερωτήσεις που αποτελούν την πρώτη επιλογή κάθε Κοινοβουλευτικής Ομάδας συζητούνται με τη σειρά που προβλέπει το άρθρο 19 παρ. 1 και ακολουθεί η ερώτηση των ανεξαρτήτων.

2. Αν για εξαιρετικούς λόγους, ιδίως λόγω κωλύματος του Βουλευτή που υπογράφει ή του αρμόδιου Υπουργού, καθώς και σε περίπτωση παραίτησης του Βουλευτή από την ερώτηση, δεν μπορεί να συζητηθεί η επίκαιρη ερώτηση που αποτελεί την πρώτη επιλογή, συζητείται στη θέση της ερώτηση της ίδιας Ομάδας που αποτελεί τη δεύτερη επιλογή.

3. Αν δεν υπάρχει επαρκής αριθμός επίκαιρων ερωτήσεων πρώτης επιλογής ή επαρκεί ο χρόνος, η συζήτηση συνεχίζεται με τις ερωτήσεις δεύτερης επιλογής της Αντιπολίτευσης και με τη σειρά που ορίζεται στην παράγραφο 1.

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

4. Επίκαιρες ερωτήσεις που αναφέρονται στο ίδιο θέμα συζητούνται ταυτόχρονα, χωρίς να επηρεάζονται τα δικαιώματα των ομιλητών ως προς το χρόνο της ομιλίας τους.

Διαδικασία συζήτησης των επίκαιρων ερωτήσεων

***Άρθρο 132**

1. Η συζήτηση κάθε επίκαιρης ερώτησης αρχίζει με την ανάγνωση του περιεχομένου της ή περίληψής του από τον Πρόεδρο της Βουλής. Στη συνέχεια απαντά ο Πρωθυπουργός ή ο αρμόδιος ή εξουσιοδοτημένος από την Κυβέρνηση ή τον ερωτώμενο αρμόδιο Υπουργό, Υπουργός ή Υφυπουργός επί τρία (3) λεπτά το πολύ.

**2. Ο Βουλευτής που υπογράφει την επίκαιρη ερώτηση παίρνει το λόγο για δύο (2) λεπτά και μπορεί να απαντήσει ο ερωτώμενος επί δύο (2) επίσης λεπτά.

3. Η συζήτηση περιορίζεται αποκλειστικά ανάμεσα στους ανωτέρω αναφερόμενους· υπέρβαση του οριζόμενου στην παρ. 2 χρόνου ομιλίας δεν επιτρέπεται.

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

**Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993) και στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

Συζητήσεις με πρωτοβουλία Βουλευτών***Άρθρο 132Α**

1. Κάθε Βουλευτής δικαιούται, στη διάρκεια της συνόδου και κάθε εβδομάδα μέχρι την ικανοποίηση του αιτήματός του, να υποβάλει στη Διάσκεψη των Προέδρων προς συζήτηση στην Ολομέλεια της Βουλής ένα τουλάχιστο θέμα γενικότερης σημασίας ή ενδιαφέροντος.

2. Η Διάσκεψη των Προέδρων, εφόσον έχει ψηφιστεί από την Ολομέλεια της Βουλής κατά την προηγούμενη εβδομάδα ένα τουλάχιστο νομοσχέδιο, χωρίς συζήτηση κατ' αρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο, με εξαίρεση νομοσχέδια για την κύρωση διεθνών συνθηκών ή συμβάσεων, καθώς και την περίπτωση του εδαφίου βδ της παρ. 1 του άρθρου 108, μπορεί να αποφασίσει ότι μια συνεδρίαση νομοθετικού έργου της επόμενης εβδομάδας θα διατεθεί για συζήτηση θεμάτων της παρ. 1.

3. Η ημέρα, η ώρα, καθώς και ο συνολικός για κάθε θέμα χρόνος που θα διατεθεί για τις συζητήσεις των κατ' την παρ. 1 θεμάτων καθορίζονται με την ίδια απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων.

4. Η Διάσκεψη των Προέδρων επιλέγει δια κληρώσεως μέχρι τέσσερα θέματα, από όσα έχουν προταθεί μέχρι την παραμονή της συνεδριάσεώς της και καθορίζει τη σειρά συζήτησής τους, με ανάλογη εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 135.

---

*Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

5. Στη συζήτηση κάθε θέματος συμμετέχουν ο Βουλευτής-εισηγητής του για δέκα (10) λεπτά της ώρας, ο αρμόδιος Υπουργός, και αν κωλύεται, αυτός που ορίζεται από τον Πρωθυπουργό για δέκα (10) λεπτά της ώρας και επί συναρμοδιότητας ένας ακόμη Υπουργός οριζόμενος από τον Πρωθυπουργό για πέντε (5) λεπτά της ώρας, καθώς και δέκα τουλάχιστο Βουλευτές από τους οποίους ένας τουλάχιστον από κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα για τρία (3) λεπτά της ώρας ο καθένας. Δικαίωμα δευτερολογίας έχει ο Βουλευτής-εισηγητής και ο αρμόδιος ή ο πρώτος από τους ορισθέντες Υπουργούς για πέντε (5) λεπτά της ώρας ο καθένας.

6. Στη συζήτηση δεν μετέχουν οι Πρόεδροι Κοινοβουλευτικών Ομάδων ή οι αναπληρωτές τους ή άλλος Υπουργός ή Βουλευτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε': ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΘΕΣΗΣ ΕΠΤΡΑΦΩΝ

Άρθρο 133

1. Οι Βουλευτές έχουν το δικαίωμα να ζητούν από τους αρμόδιους Υπουργούς με γραπτή αίτησή τους προς τη Βουλή την κατάθεση εγγράφων που σχετίζονται γενικά με δημόσια υπόθεση.

2. Αμέσως μετά την υποβολή τους οι αιτήσεις κατάθεσης εγγράφων διαβιβάζονται από τη Βουλή στον Υπουργό στον οποίο απευθύνονται.

*3. Ο Υπουργός οφείλει μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την παραλαβή της σχετικής αίτησης είτε να αποστείλει στη Βουλή τα ζητούμενα έγγραφα, είτε να αναφέρει σ' αυτήν τους λόγους για τους οποίους η κατάθεση όλων ή ορισμένων, ειδικά κατονομαζόμενων, δεν είναι δυνατή.

4. Ο Υπουργός υποχρεούται να μην καταθέσει έγγραφα που αφορούν διπλωματικό ή στρατιωτικό ή σχετικό με την ασφάλεια του Κράτους μυστικό.

5. Τα έγγραφα που αποστέλλει στη Βουλή ο Υπουργός διαβιβάζονται αμέσως από την αρμόδια υπηρεσία της Βουλής στον ενδιαφερόμενο Βουλευτή.

6. Προκειμένου για πρωτότυπα έγγραφα προερχόμενα από τα δημόσια αρχεία η αρμόδια υπηρεσία της Βουλής ειδοποιεί γραπτώς τον ενδιαφερόμενο Βουλευτή να λάβει γνώση του περιεχομένου τους στο βουλευτήριο. Ο Βουλευτής υπογράφει ότι έλαβε γνώση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ': ΕΠΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ορισμός – περιεχόμενο

Άρθρο 134

1. Οι Βουλευτές έχουν το δικαίωμα να απευθύνουν στους Υπουργούς επερωτήσεις που αποσκοπούν στον έλεγχο της Κυβέρνησης και έχουν αντικείμενο πράξεις ή παραλείψεις της.

---

*Τροποποιήθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

2. Ο Βουλευτής που υπέβαλε ερώτηση ή αίτηση κατάθεσης εγγράφων δικαιούται να καταθέσει επερωτήση, αν κρίνει ότι η απάντηση του Υπουργού δεν είναι επαρκής ή δεν του παραδόθηκαν εμπροθέσμως τα έγγραφα που ζήτησε ή ορισμένα από αυτά.

3. Οι επερωτήσεις πρέπει να προσδιορίζουν με σαφήνεια το θέμα που αφορούν.

Εγγραφή επερωτήσεων στην ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας και συζήτησή τους

Άρθρο 135

*1. Οι επερωτήσεις εγγράφονται στην ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας κατά τη σειρά καταχώρισής τους στο βιβλίο επερωτήσεων και συζητούνται κατά την ίδια σειρά. Λαμβάνονται όμως υπόψη και ο αριθμός και η δύναμη των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, καθώς και η αδυναμία παρουσίας λόγω κωλύματος των επερωτώμενων Υπουργών.

2. Επερωτήσεις που καταθέτουν Βουλευτές σύμφωνα με το άρθρο 133 για μη κατάθεση ή μη εμπρόθεσμη κατάθεση εγγράφων από τα αρμόδια Υπουργεία παραπέμπονται στη Διάσκεψη των Προέδρων. Η Διάσκεψη των Προέδρων μέσα σε εύλογο χρόνο και τουλάχιστο μία φορά το μήνα αναλόγως του αριθμού των επερωτήσεων της κατηγορίας αυτής σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 133, συνεκτιμώντας τη σημασία των

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

εγγράφων που δεν κατατέθηκαν και το εφικτό ή μη της συγκέντρωσής τους, αποφασίζει για την κατά προτεραιότητα εγγραφή τους στην ημερήσια διάταξη της Παρασκευής διαφορετικά, συζητούνται με τη σειρά και τους όρους της προηγούμενης παραγράφου.

*3. Η προφορική ανάπτυξη των επερωτήσεων αυτών γίνεται για δέκα (10) λεπτά της ώρας από το Βουλευτή που υπογράφει πρώτος και η συζήτηση περιορίζεται αποκλειστικά στη μη κατάθεση των εγγράφων που ζητήθηκαν. Οι παράγραφοι 2 έως 5 του άρθρου 97 εφαρμόζονται αναλόγως.

*4. Στη συζήτηση των επερωτήσεων μετέχουν μόνο ο Βουλευτής ή οι Βουλευτές που υπογράφουν την επερώτηση και ο αρμόδιος Υπουργός. Ο Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας στην οποία ανήκουν οι επερωτώντες Βουλευτές μπορεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις ν' αναπτύξει την επερώτηση για δέκα (10) λεπτά της ώρας μετά τον πρώτο επερωτώντα Βουλευτή και ο ίδιος ή ο αναπληρωτής του μπορούν να μετέχουν στη συζήτηση σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 97 παρ. 1 έως 3 και 5. Ο Πρόεδρος κάθε άλλης Κοινοβουλευτικής Ομάδας ή ο αναπληρωτής του μπορούν να μετέχουν στη συζήτηση μετά τις πρωτολογίες και την απάντηση του Υπουργού για μία μόνο φορά στο ένα δεύτερο (1/2) του χρόνου του άρθρου 97 παρ. 1 έως 3.

5. Η συζήτηση των επερωτήσεων περιορίζεται αποκλειστικά στο θέμα που αναφέρεται στο κείμενο της επερώτησης και ολοκληρώνεται μέσα σε μία συνε-

---

*Τροποποιήθηκε στις 25.11.1993 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993)

δρίαση. Η συζήτηση οποιουδήποτε άλλου θέματος, όμοιου ή συναφούς με το θέμα της επερώτησης, δεν επιτρέπεται, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 137.

*6. Οι επερωτώντες αναπτύσσουν την επερώτηση με τη σειρά της υπογραφής τους, εκτός εάν με τη συγκατάθεσή τους μεταβάλουν τη σειρά μέσα στα πλαίσια του χρόνου που δικαιούνται. Ο Βουλευτής που υπογράφει την επερώτηση την αναπτύσσει προφορικά και ο αρμόδιος Υπουργός απαντά. Η διάρκεια της ομιλίας του Βουλευτή που υπογράφει πρώτος είναι δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας και των αμέσως επόμενων τεσσάρων, πέντε (5) λεπτά της ώρας για τον καθένα. Η διάρκεια της ομιλίας του Υπουργού δεν μπορεί να υπερβεί τα είκοσι πέντε (25) λεπτά της ώρας.

7. Στη δευτερολογία ο χρόνος ομιλίας της προηγούμενης παραγράφου περιορίζεται στο ένα δεύτερο (1/2).

8. Ο Υπουργός μπορεί μία μόνο φορά και για εξαιρετικούς λόγους να ζητήσει την αναβολή της συζήτησης μιας επερώτησης για προσεχή συνεδρίαση κοινοβουλευτικού ελέγχου. Στην περίπτωση αυτή η εγγραφή στην ημερήσια διάταξη γίνεται κατά προτεραιότητα.

**9. Αν κατά τη συζήτηση μιας επερώτησης κρίνονται και πράξεις Βουλευτή που διετέλεσε μέλος της παρού-

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993), στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Τροποποιήθηκε στις 25.11.1993 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993)

σας ή προηγούμενης Κυβέρνησης, αυτός μπορεί να μιλήσει στο τέλος της συζήτησης για πέντε (5) λεπτά της ώρας και μόνο σχετικά με τις κρινόμενες πράξεις του.

Ταυτόχρονη συζήτηση επερωτήσεων

Άρθρο 136

1. Η Βουλή μπορεί, ύστερα από προφορική πρόταση του Υπουργού ή γραπτή πρόταση δεκαπέντε τουλάχιστον παρόντων Βουλευτών, να αποφασίσει την ενιαία και ταυτόχρονη συζήτηση περισσότερων από μία επερωτήσεων που είναι γραμμένες στην ημερήσια διάταξη και αναφέρονται στο ίδιο θέμα. Στη συζήτηση της πρότασης μετέχουν ένας από τους υπέρ της επερωτήσεως και ένας από τους αντιλέγοντες, οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και ο επερωτώμενος Υπουργός, καθένας για πέντε (5) λεπτά της ώρας.

*2. Στην περίπτωση ταυτόχρονης συζήτησης περισσότερων από μία επερωτήσεων για το ίδιο θέμα που υπογράφονται από Βουλευτές της ίδιας ή διαφορετικών Κοινοβουλευτικών Ομάδων, ο Βουλευτής που υπογράφει πρώτος κάθε επερώτηση ομιλεί για δέκα (10) λεπτά της ώρας και οι επόμενοι τέσσερις κατά σειρά υπογράφοντες κάθε επερώτηση για πέντε (5) λεπτά της ώρας, με εναλλαγή των ομιλητών. Ο χρόνος δευτερολογίας είναι πέντε (5) λεπτά για τον πρώτο που υπογράφει κάθε επερώτηση και τρία (3) λεπτά της

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993) και στις 20.6.1996 (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

ώρας για καθέναν από τους λοιπούς. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται το άρθρο 135 παρ. 3 έως 6.

Γενίκευση της συζήτησης στις επερωτήσεις

Άρθρο 137

1. Με τη διαδικασία της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου η Βουλή μπορεί να αποφασίσει τη γενίκευση της συζήτησης επερώτησης. Η απόφαση της Βουλής μπορεί να περιλαμβάνει και την ταυτόχρονη γενικευμένη συζήτηση περισσότερων επερωτήσεων, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου.

*2. Αν αποφασιστεί η γενίκευση της συζήτησης, η διεξαγωγή της γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του προηγούμενου άρθρου για τους επερωτώντες Βουλευτές, καθώς και του άρθρου 97 παρ. 1 έως 3 για τους Υπουργούς, τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και τους αναπληρωτές τους και συνεχίζεται με τις ομιλίες όσων έχουν εγγραφεί στον κατάλογο έως το τέλος των αγορεύσεων των επερωτώντων, με διάρκεια ομιλίας πέντε (5) λεπτά της ώρας για τον καθένα. Η γενικευμένη συζήτηση ολοκληρώνεται υποχρεωτικά μέσα σε δύο το πολύ συνεδριάσεις.

---

*Τροποποιήθηκε στις 25.11.1993 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993)

Επίκαιρες επερωτήσεις

Άρθρο 138

1. Για θέματα άμεσης επικαιρότητας οι Βουλευτές έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν επερωτήσεις που κατατίθενται και συζητούνται με τη διαδικασία των επόμενων παραγράφων (επίκαιρες επερωτήσεις).

*2. Οι επίκαιρες επερωτήσεις συζητούνται κατά τη συνεδρίαση του κοινοβουλευτικού ελέγχου κάθε Δευτέρας στην Ολομέλεια και μία φορά κάθε πρώτη και τρίτη εβδομάδα, ημέρα Παρασκευή, στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της Βουλής, στην πρώτη και στην τρίτη σύνθεσή του.

3. Το κείμενο της επερώτησης πρέπει να έχει επίκαιρο περιεχόμενο, να φέρει την ένδειξη στην επικεφαλίδα «επίκαιρη επερώτηση», να υπογράφεται από το Βουλευτή ή τους Βουλευτές που την υποβάλλουν και να κατατίθεται στη Βουλή έως τη δωδεκάτη μεσημβρινή ώρα της Παρασκευής.

4. Οι επίκαιρες επερωτήσεις απευθύνονται στους αρμόδιους Υπουργούς και καταχωρίζονται στο γενικό βιβλίο των επερωτήσεων, καθώς και σε ειδικό βιβλίο· αντίγραφό τους διαβιβάζεται το αργότερο έως τη δεκάτη πρωινή της Δευτέρας στους κατά περίπτωση Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων ή στον εκπρό-

---

*Τροποποιήθηκε με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

σωπο των ανεξαρτήτων κατά το άρθρο 13 παρ. 1. Η διαβίβαση γίνεται από την αρμόδια υπηρεσία της Βουλής στα αντίστοιχα γραφεία τους στο βουλευτήριο.

*5. Ο Πρόεδρος κάθε Κοινοβουλευτικής Ομάδας ή ο ειδικά ορισμένος γι' αυτό αναπληρωτής του επιλέγει, έως την ογδόη νυκτερινή ώρα της Δευτέρας κατά το άρθρο 130 παρ. 3, δύο από τις επίκαιρες επερωτήσεις που έχουν καταθέσει Βουλευτές της Κοινοβουλευτικής του Ομάδας, αρμοδιότητας διαφορετικών υπουργείων. Για τις επερωτήσεις των ανεξαρτήτων η επιλογή γίνεται από τον κατά το άρθρο 13 παρ. 1 εκπρόσωπό τους. Σε περίπτωση που ο Πρόεδρος μιας Κοινοβουλευτικής Ομάδας ή ο εκπρόσωπος των ανεξαρτήτων παραλείψει την επιλογή ή δεν επιλέξει μέχρι δύο επερωτήσεις, η Κοινοβουλευτική αυτή Ομάδα δεν συμπεριλαμβάνεται στη διαδικασία επιλογής της επόμενης παραγράφου. Αν δεν προταθεί καμία επίκαιρη επερωτήση από καμία Κοινοβουλευτική Ομάδα ή τους ανεξαρτήτους, συζητούνται στην Ολομέλεια επερωτήσεις σύμφωνα με τα άρθρα 135 και επόμενα.

*6. Από τις επερωτήσεις της προηγούμενης παραγράφου η Διάσκεψη των Προέδρων επιλέγει μία μόνο, που εγγράφεται για συζήτηση στην ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας ή του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής της αμέσως επόμενης Δευτέρας ή της αντίστοιχης Παρασκευής και λαμβάνοντας υπόψη το στοιχείο της επικαιρότητας και συνεκτιμώντας πάντως

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

και τους όρους του άρθρου 135 παρ. 1. Αν υπάρχουν επερωτήσεις του ίδιου ή συναφούς περιεχομένου, η Διάσκεψη των Προέδρων μπορεί να αποφασίσει την ταυτόχρονη συζήτησή τους. Στην τελευταία περίπτωση η συζήτηση γίνεται υποχρεωτικά με τη διαδικασία του άρθρου 107 παρ. 4 έως 8, που εφαρμόζονται αναλόγως.

7. Οι επερωτήσεις του άρθρου αυτού που δεν γράφτηκαν στην ημερήσια διάταξη κατά την προηγούμενη παράγραφο διατηρούν τη σειρά τους ανάλογα με το χρόνο υποβολής τους και συζητούνται κατά το άρθρο 135, εκτός αν ο Βουλευτής που τις κατέθεσε ζητήσει εγγράφως τη διαγραφή τους.

8. Αν δεν ορίζεται διαφορετικά στο άρθρο αυτό, για τις επίκαιρες επερωτήσεις εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 135 και 136.

***ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ: ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΑΡΧΩΝ**

Άρθρο 138Α

1. Κάθε ανεξάρτητη αρχή υποβάλλει τον Οκτώβριο κάθε έτους έκθεση για το έργο της στον Πρόεδρο της Βουλής. Ο Πρόεδρος της Βουλής διαβιβάζει την έκθεση στη μόνιμη επιτροπή θεσμών και διαφάνειας ή στην αρμόδια διαρκή επιτροπή ή και σε συνιστώμενη κατά περίπτωση από τη Διάσκεψη των Προέδρων επιτροπή.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

2. Η αρμόδια διαρκής επιτροπή, η μόνιμη επιτροπή θεσμών και διαφάνειας και η συνιστώμενη, τυχόν, κατά περίπτωση επιτροπή υποβάλλουν στον Πρόεδρο της Βουλής τα πορίσματα των συζητήσεών τους για το έργο κάθε ανεξάρτητης αρχής, ο οποίος τα αποστέλλει στον αρμόδιο Υπουργό και την ελεγχόμενη αρχή. Στο πόρισμα περιλαμβάνεται και η γνώμη της μειοψηφίας. Το άρθρο 43Α παρ. 6 εδάφιο πρώτο εφαρμόζεται αναλόγως.

3. Για την ακρόαση των Προέδρων ή μελών ανεξαρτήτων αρχών εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 38 και των εδαφίων πρώτου και δεύτερου της παρ. 6 του άρθρου 41Α.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: ΕΚΛΟΓΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Γενικές διατάξεις

Άρθρο 139

1. Η εκλογή προσώπων γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 73, αν δεν ορίζεται διαφορετικά από ειδικές διατάξεις.

2. Κατά την εκλογή προσώπων δεν επιτρέπεται η υποβολή υποψηφιοτήτων.

3. Της εκλογής προσώπων δεν προηγείται συζήτηση.

4. Στους Βουλευτές διανέμονται έντυπα ψηφοδέλτια που περιέχουν τα ονόματα των προσώπων που υποδεικνύονται από τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες, καθώς και λευκά.

5. Οι Βουλευτές τους οποίους αφορά η μυστική ψηφοφορία δεν μπορούν κατά τη διάρκειά της να μετέχουν στο Προεδρείο της Βουλής ή στην εφορευτική επιτροπή που διενεργεί την ψηφοφορία.

6. Οι εκλεγόμενοι αναλαμβάνουν τα καθήκοντά τους αμέσως μετά την ανακοίνωση του αποτελέσματος της ψηφοφορίας από τον Πρόεδρο της Βουλής, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από το Σύνταγμα ή τον Κανονισμό.

Εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας

Άρθρο 140

1. Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη Βουλή ενεργείται με ονομαστική ψηφοφορία και σε ειδική συνεδρίαση, που συγκαλείται από τον Πρόεδρο της Βουλής έναν τουλάχιστο μήνα πριν από τη λήξη της θητείας του εν ενεργεία Προέδρου της Δημοκρατίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις επόμενες διατάξεις.

2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Προέδρου της Δημοκρατίας να εκπληρώσει τα καθήκοντά του κατά τους ορισμούς του άρθρου 34 παρ. 2 του Συντάγματος, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Πρόεδρος παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος, η Βουλή συγκαλείται

σε συνεδρίαση για την εκλογή νέου Προέδρου της Δημοκρατίας μέσα σε δέκα ημέρες το αργότερο, αφοτόυ έληξε πρόωρα η θητεία του προηγούμενου Προέδρου.

3. Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας εγγράφεται σε ειδική ημερήσια διάταξη, της οποίας η ανακοίνωση γίνεται πέντε πλήρεις ημέρες πριν από την οριζόμενη σ' αυτήν ημερομηνία ψηφοφορίας, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 3 του Συντάγματος.

4. Της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας δεν προηγείται συζήτηση.

5. Η Βουλή ψηφίζει ύστερα από προτάσεις που μπορούν να γίνουν μόνο από τις Κοινοβουλευτικές Ομάδες. Δικαίωμα πρότασης επίσης έχει και η κατά την έννοια του άρθρου 16 παρ. 5 Ομάδα των ανεξαρτήτων, υποψήφιος της οποίας θεωρείται όποιος συγκεντρώσει τις περισσότερες υποδείξεις των μελών της. Άλλες υποψηφιότητες δεν ανακοινώνονται στη Βουλή.

6. Η ονομαστική ψηφοφορία για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας διεξάγεται πάντοτε με ονομαστική κλήση. Ο Πρόεδρος καλεί ένα Βουλευτή από τη Συμπολίτευση και έναν από την Αντιπολίτευση για να εκφωνήσουν τον κατάλογο των Βουλευτών και να καταμετρήσουν τις ψήφους. Κάθε Βουλευτής μετά την ονομαστική κλήση του αναφέρει το όνομα της προτίμησής του, ενώ οι ψηφολέκτες σημειώνουν, καθέννας χωριστά, την ψήφο κάθε Βουλευτή. Βουλευτές που δεν επιθυμούν να εκφράσουν την προτίμησή τους υπέρ ορισμένου προσώπου δηλώνουν «παρών». Σε καμιά περί-

πωση δεν επιτρέπεται αιτιολόγηση της ψήφου. Το άρθρο 72 παρ. 8 εφαρμόζεται αναλόγως.

7. Μετά το πέρας της ονομαστικής ψηφοφορίας συντάσσεται πρακτικό στο οποίο καταχωρίζονται τα ονόματα των παρόντων και των απόντων Βουλευτών, η ψήφος καθενός κατά την προηγούμενη παράγραφο, καθώς και το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας. Το πρακτικό ψηφοφορίας υπογράφεται από τους ψηφολέκτες, τον Πρόεδρο και τους Γραμματείς της Βουλής και καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

8. Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται όποιος συγκεντρώσει την κατά το άρθρο 32 παρ. 3 και 4 του Συντάγματος πλειοψηφία.

9. Όταν ο Πρόεδρος της Βουλής αναπληρώνει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αντικαθίσταται προσωρινά στην άσκηση των καθηκόντων του από τους κατά το άρθρο 10 αναπληρωτές του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΥΣΠΙΣΤΙΑΣ

Πρόταση εμπιστοσύνης

Άρθρο 141

1. Η Κυβέρνηση οφείλει μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την ορκωμοσία του Πρωθυπουργού να εμφανιστεί στη Βουλή και να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης μετά τη συζήτηση των προγραμματικών της δηλώσεων. Αν

έχουν διακοπεί οι εργασίες της Βουλής, εφαρμόζεται το άρθρο 84 παρ. 1 του Συντάγματος.

2. Ο Πρόεδρος της Βουλής, ύστερα από συνεννόηση με την Κυβέρνηση, ορίζει την ημέρα που θα αρχίσει η συζήτηση για τις προγραμματικές δηλώσεις και την παροχή ψήφου εμπιστοσύνης.

3. Η ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων της Κυβέρνησης και η πρόταση εμπιστοσύνης εγγράφονται σε ειδική ημερήσια διάταξη. Η συζήτηση διεξάγεται σύμφωνα με τα άρθρα 96 παρ. 2 και 97, που έχουν ανάλογη εφαρμογή, και δεν μπορεί να παραταθεί περισσότερο από τρεις ημέρες από την έναρξή της. Η εγγραφή ομιλητών γίνεται μετά την ανάγνωση των προγραμματικών δηλώσεων και έως το τέλος της ομιλίας του τρίτου εγγεγραμμένου αγορητή. Η ψηφοφορία για την πρόταση εμπιστοσύνης διεξάγεται αμέσως μόλις τελειώσει η συζήτηση επί των προγραμματικών δηλώσεων και το αργότερο τη δωδεκάτη νυκτερινή ώρα της τρίτης ημέρας από την έναρξη της συζήτησης, εκτός αν η Κυβέρνηση ζητήσει να αναβληθεί η ψηφοφορία για σαράντα οχτώ ώρες.

4. Η Κυβέρνηση μπορεί και οποτεδήποτε άλλοτε να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης της Βουλής με γραπτή ή προφορική δήλωση του Πρωθυπουργού στη Βουλή. Στην περίπτωση αυτή η πρόταση εμπιστοσύνης εγγράφεται επίσης σε ειδική ημερήσια διάταξη. Η συζήτηση αρχίζει μετά δύο ημέρες από την υποβολή της και τερματίζεται με ψηφοφορία σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο.

5. Η ψηφοφορία για τις προτάσεις εμπιστοσύνης των προηγούμενων παραγράφων είναι πάντοτε ονομαστική. Κατ' αυτήν ψηφίζουν και οι Υπουργοί και Υφυπουργοί, αν είναι μέλη της Βουλής.

6. Η Κυβέρνηση απολαύει της εμπιστοσύνης της Βουλής αν οι προτάσεις των προηγούμενων παραγράφων εγκριθούν από την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων Βουλευτών, η οποία όμως δεν επιτρέπεται να είναι μικρότερη από τα δύο πέμπτα (2/5) του όλου αριθμού των Βουλευτών.

Πρόταση δυσπιστίας

Άρθρο 142

1. Η Βουλή μπορεί με απόφασή της να αποσύρει την εμπιστοσύνη της από την Κυβέρνηση ή από μέλος της ύστερα από πρόταση δυσπιστίας. Η πρόταση δυσπιστίας πρέπει να είναι υπογραμμένη από το ένα έκτο (1/6) τουλάχιστον των Βουλευτών και να περιλαμβάνει σαφώς τα θέματα για τα οποία θα διεξαχθεί η συζήτηση.

2. Η πρόταση δυσπιστίας υποβάλλεται στον Πρόεδρο σε δημόσια συνεδρίαση της Βουλής.

3. Αν διαπιστωθεί ότι η πρόταση υπογράφεται από τον ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό Βουλευτών, η Βουλή διακόπτει τις εργασίες της για δύο ημέρες, εκτός αν η

Κυβέρνηση ζητήσει να αρχίσει αμέσως η συζήτηση για την πρόταση δυσπιστίας.

4. Με την επιφύλαξη της ευχέρειας που παρέχει η προηγούμενη παράγραφος στην Κυβέρνηση, η συζήτηση για την πρόταση δυσπιστίας αρχίζει δύο ημέρες μετά την υποβολή της και τελειώνει το αργότερο τη δωδεκάτη νυκτερινή της τρίτης ημέρας από την έναρξή της με ονομαστική ψηφοφορία, που διεξάγεται σύμφωνα με την παράγραφο 3 του προηγούμενου άρθρου.

5. Η συζήτηση αρχίζει με την ομιλία δύο Βουλευτών από εκείνους που υπογράφουν την πρόταση δυσπιστίας και ορίζονται με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 91 παρ. 5. Η εγγραφή των άλλων ομιλητών γίνεται έως το τέλος της ομιλίας των δύο Βουλευτών του προηγούμενου εδαφίου. Κατά τα λοιπά η συζήτηση και η ψηφοφορία διεξάγονται σύμφωνα με τις παραγράφους 3 έως 5 του προηγούμενου άρθρου.

6. Πρόταση δυσπιστίας δεν μπορεί να υποβληθεί πριν περάσει εξάμηνο από την απόρριψη προηγούμενης όμοιας πρότασης, εκτός αν υπογράφεται από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών.

7. Πρόταση δυσπιστίας γίνεται δεκτή μόνο αν εγκριθεί από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών.

*ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γα**ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ****Ανακοινώσεις και δηλώσεις της Κυβέρνησης
ενώπιον της Βουλής**

Άρθρο 142Α

1. Για την έγκαιρη και υπεύθυνη πληροφόρηση και ενημέρωση της Βουλής η Κυβέρνηση δια του Πρωθυπουργού μπορεί, εκτός από τη «συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως» του επόμενου άρθρου να ζητήσει, οποτεδήποτε, να κάνει ανακοινώσεις ή δηλώσεις ενώπιόν της για οποιαδήποτε σοβαρή δημόσια υπόθεση.

2. Το αίτημα για ανακοίνωση ή δήλωση μαζί με το αντικείμενό τους διατυπώνεται στον Πρόεδρο της Βουλής και γνωστοποιείται από αυτόν στους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων της Αντιπολίτευσης πριν από είκοσι τέσσερις (24) ώρες τουλάχιστον.

3. Η ανακοίνωση ή δήλωση της Κυβέρνησης γίνεται αυτοπροσώπως από τον Πρωθυπουργό σε οποιαδήποτε συνεδρίαση νομοθετικής εργασίας ή κοινοβουλευτικού ελέγχου πριν από την έναρξη της συζήτησης των θεμάτων της ημερησίας διάταξης και η διάρκειά της δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δέκα (10) λεπτά της ώρας.

4. Οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων της Αντιπολίτευσης μπορούν να αναπτύξουν αυτοπροσώ-

---

*Προστέθηκε στις 16.3.1993 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 36 Α/19.3.1993)

πως τις απόψεις τους για το περιεχόμενο της ανακοίνωσης ή της δήλωσης της Κυβέρνησης για πέντε (5) λεπτά της ώρας, κατ'ανώτατο όριο για τον καθένα. Σε περίπτωση απουσίας ή ασθένειας Προέδρου Κοινοβουλευτικής Ομάδας στη συζήτηση τον αναπληροί εκπρόσωπός του οριζόμενος απ' αυτόν.

5. Η απάντηση του Πρωθυπουργού στις απόψεις των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων της Αντιπολίτευσης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα πέντε (5) λεπτά της ώρας.

6. Η δευτερολογία των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων της Αντιπολίτευσης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία (3) λεπτά και του Πρωθυπουργού, ο οποίος ομιλεί τελευταίος, τα πέντε (5) λεπτά της ώρας.

7. Οι διατάξεις του άρθρου 17 δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση αυτού του άρθρου.

Συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως

Άρθρο 143

1. Για εθνικά θέματα ή θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος ο Πρωθυπουργός μπορεί, κατ' εξαίρεση της διάταξης του άρθρου 62 παρ. 1, να ενημερώνει τη Βουλή και αμέσως επακολουθεί συζήτηση (συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως).

*2. Κατά τη διάρκεια κάθε βουλευτικής συνόδου διε-

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 5.7.1990 (ΦΕΚ 92 Α/11.7.1990), στις 25.11.1993 (ΦΕΚ 200 Α/26.11.1993) και στις 15.12.1997 (ΦΕΚ 258 Α/17.12.1997)

ξάγονται υποχρεωτικά έξι συζητήσεις προ ημερησίας διατάξεως, εκ των οποίων η μία αποτελεί δικαίωμα της Κυβέρνησης και οι υπόλοιπες πέντε της Αντιπολίτευσης. Το θέμα της συζήτησεως που ανήκει στην επιλογή της Κυβέρνησης πρέπει να αναφέρεται στην πορεία της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και εάν είναι εφικτό να συνδυάζεται με την κατάθεση της σχετικής έκθεσης που προβλέπεται από το άρθρο 3 του ν. 945/1979. Τα θέματα των υπόλοιπων πέντε συζητήσεων καθορίζονται από την Αντιπολίτευση ως εξής: τα θέματα δύο συζητήσεων από την Αξιωματική Αντιπολίτευση, το θέμα μίας συζήτησης από τη δεύτερη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, το θέμα μίας συζήτησης από την τρίτη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης και το θέμα μίας συζήτησης από την τέταρτη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης με αίτησή τους, που υπογράφεται από τα δύο τρίτα (2/3) του αριθμού των Βουλευτών, που υπάγονται κατά περίπτωση στην κάθε Κοινοβουλευτική Ομάδα ή από τον Πρόεδρό της. Η αίτηση κατατίθεται στο γραφείο του Προέδρου της Βουλής και διαβιβάζεται αμέσως στον Πρωθυπουργό. Η συζήτηση πραγματοποιείται μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της κάθε αιτήσεως και σε κάθε περίπτωση μέσα σε είκοσι πέντε (25) ημέρες από τη διεξαγωγή άλλης προ ημερησίας διατάξεως συζήτησης.

3. Η διεξαγωγή της συζήτησης προ ημερησίας διατάξεως γίνεται σε ημέρα που ορίζεται ύστερα από συνεννόηση του Πρωθυπουργού με τον Πρόεδρο της Βου-

λής, ο οποίος κατόπιν ενημερώνει τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και προχωρεί σε σχετική ανακοίνωση ενώπιον της Βουλής.

*4. Η συζήτηση αρχίζει με την αγόρευση του Πρωθυπουργού, μετά την οποία ακολουθούν οι αγορεύσεις των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων, καθώς και ενός ή δύο Υπουργών, και ολοκληρώνεται, χωρίς να διεξαχθεί ψηφοφορία, σε μία συνεδρίαση.

Η διάρκεια της αγόρευσης του Πρωθυπουργού είναι τριάντα (30) λεπτά της ώρας, του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης και των Προέδρων των άλλων Κοινοβουλευτικών Ομάδων είκοσι πέντε (25) λεπτά της ώρας και των Υπουργών δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας. Ο χρόνος αγόρευσης εκείνου που προκαλεί τη συζήτηση προσαυξάνεται κατά πέντε (5) λεπτά της ώρας.

Δικαίωμα δευτερολογίας έχουν για δεκαπέντε (15) λεπτά της ώρας ο Πρωθυπουργός και για δέκα (10) λεπτά της ώρας οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και οι Υπουργοί. Ο Πρωθυπουργός μπορεί να τριτολογήσει για πέντε (5) λεπτά της ώρας.

Ο χρόνος ομιλίας Υπουργού που παρεμβαίνει στο στάδιο των κυρίων αγορεύσεων ή των δευτερολογιών πριν ολοκληρωθούν οι αγορεύσεις ή οι δευτερολογίες των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων περιορίζεται στο ήμισυ του χρόνου που δικαιούται.

---

*Τροποποιήθηκε και καταργήθηκε η παρ. 5 στις 13.10.2000 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 230 Αά/25.10.2000)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ': ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ**Σύσταση, συγκρότηση και λειτουργία**

Άρθρο 144

1. Η Ολομέλεια της Βουλής μπορεί να συνιστά εξεταστικές επιτροπές από μέλη της για την εξέταση ειδικών ζητημάτων δημόσιου ενδιαφέροντος.

2. Η πρόταση για τη σύσταση της εξεταστικής επιτροπής πρέπει να υπογράφεται από το ένα πέμπτο (1/5) του όλου αριθμού των Βουλευτών και να καθορίζει τους λόγους για τους οποίους ζητείται η σύστασή της, καθώς και το συγκεκριμένο ζήτημα με το οποίο θα ασχοληθεί.

3. Μετά την υποβολή της, η πρόταση ανακοινώνεται στη Βουλή, τυπώνεται, διανέμεται στους Βουλευτές και εγγράφεται στην ημερήσια διάταξη συνεδρίασης κοινοβουλευτικού ελέγχου.

4. Η συζήτηση της πρότασης αρχίζει με την αγόρευση ενός από τους Βουλευτές που ορίζεται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 91 παρ. 5, διεξάγεται κατά τις διατάξεις για γενικευόμενη επερώτηση και τερματίζεται υποχρεωτικά μέσα σε μία συνεδρίαση.

5. Η απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής για τη σύσταση της κατά το άρθρο 68 παρ. 2 εδ. αα του Συντάγματος εξεταστικής επιτροπής λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη από τα δύο πέμπτα (2/5) του όλου αριθμού των Βουλευτών.

6. Η απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής για την κατά το άρθρο 68 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος σύσταση εξεταστικής επιτροπής για ζητήματα που ανάγονται στην εξωτερική πολιτική και την εθνική άμυνα λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών.

7. Η απόφαση της Βουλής πρέπει να ορίζει τον αριθμό των μελών της επιτροπής και να καθορίζει την προθεσμία υποβολής του σχετικού πορίσματος. Η προθεσμία αυτή μπορεί, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να παρατείνεται με ειδικές αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής.

8. Η συγκρότηση και η λειτουργία των εξεταστικών επιτροπών διέπονται από τις αντίστοιχες διατάξεις που ρυθμίζουν τη συγκρότηση και τη λειτουργία των διαρκών επιτροπών, αν δεν τροποποιούνται από τις διατάξεις των επόμενων άρθρων.

Εξουσίες

Άρθρο 145

1. Οι εξεταστικές επιτροπές έχουν όλες τις αρμοδιότητες των ανακριτικών αρχών, καθώς και του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, και ενεργούν κάθε αναγκαία, κατά την κρίση τους, έρευνα για την επίτευξη του σκοπού για τον οποίο συστάθηκαν. Η Βουλή μπορεί με απόφασή της να περιορίσει τις εξουσίες της εξεταστικής επιτροπής.

2. Οι εξουσίες των εξεταστικών επιτροπών ασκούνται με τους όρους και τις διατυπώσεις των άρθρων 146 και 147, καθώς και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και δεν αναστέλλονται με τη λήξη της τακτικής συνόδου, παύουν όμως με τη διάλυση της Βουλής που τις διόρισε ή με τη λήξη της βουλευτικής περιόδου.

Συλλογή πληροφοριών και εγγράφων

Άρθρο 146

1. Η εξεταστική επιτροπή έχει δικαίωμα να ζητεί προφορικές ή γραπτές πληροφορίες από δημόσιες αρχές, διοικήσεις νομικών προσώπων δημόσιου και ιδιωτικού δικαίου, καθώς και από τους πολίτες, με τους όρους των επόμενων διατάξεων του κεφαλαίου αυτού.

2. Η εξεταστική επιτροπή έχει δικαίωμα να ζητεί να προσκομιστούν δημόσια και άλλα έγγραφα που υπάρχουν στα αρχεία του Κράτους.

3. Τα έγγραφα των νομικών προσώπων δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου ζητούνται είτε απευθείας είτε διαμέσου του Υπουργού που ασκεί την κατά νόμο εποπτεία. Οι διοικήσεις των νομικών προσώπων έχουν υποχρέωση να παραδίδουν τα έγγραφα που τους ζητήθηκαν.

4. Ο Υπουργός έχει υποχρέωση να προσκομίζει τα πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα των εγγράφων που του ζήτησε η επιτροπή. Αν όμως κρίνει ότι με την ανακοίνωσή τους απειλείται βλάβη των συμφερόντων του Κράτους και ιδίως όταν πρόκειται για διπλωματικό

ή στρατιωτικό μυστικό που αφορά την ασφάλεια του Κράτους, μπορεί να μην τα προσκομίσει.

Προσφυγή σε άλλα αποδεικτικά μέσα

Άρθρο 147

1. Η επιτροπή έχει δικαίωμα να καλεί και να εξετάζει μάρτυρες, να ενεργεί αυτοψία ή να διατάσσει πραγματογνωμοσύνη με τους όρους και τις διατυπώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

2. Οι κλήσεις των μαρτύρων και τα εντάλματα βίαης προσαγωγής τους υπογράφονται από τον Πρόεδρο της επιτροπής ή, κατά τις περιστάσεις, από τον εντεταλμένο την ενέργεια ορισμένης έρευνας και διαβιβάζονται στον εισαγγελέα με την επιμέλεια του οποίου και εκτελούνται.

3. Τα άρθρα 224 και 225 του Ποινικού Κώδικα εφαρμόζονται και για τους μάρτυρες που εξετάζονται από την επιτροπή ή από τους κατά την παράγραφο 6 εντεταλμένους.

4. Οι αποζημιώσεις των μαρτύρων, των πραγματογνωμόνων και γενικά των προσώπων των οποίων ζητήθηκε η συνδρομή κατά την εξέταση ρυθμίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ή προκειμένου για δημοσίους υπαλλήλους σύμφωνα με τις διατάξεις του Δημοσιοϋπαλληλικού Κώδικα που καθορίζουν τα οδοιπορικά έξοδα.

5. Ο Πρόεδρος της εξεταστικής επιτροπής έχει τις εξουσίες ανακριτή σύμφωνα με το άρθρο 252 παρ. 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας σε περίπτωση διαταραχής της ησυχίας και ευταξίας των εργασιών της ή εναντίωσης στα μέτρα που διέταξε.

6. Η εξεταστική επιτροπή μπορεί να αναθέτει την ενέργεια ορισμένων ειδικά κατονομαζόμενων πράξεων έρευνας σε ένα ή περισσότερα μέλη της ή σε εφέτη ή πρωτοδίκη που υπηρετούν στην περιφέρεια όπου πρόκειται να διεξαχθεί η σχετική έρευνα. Την ενέργεια πράξεων έρευνας στην αλλοδαπή η επιτροπή μπορεί να την αναθέτει στην κατά τόπο αρμόδια προξενική αρχή.

7. Οι εξουσιοδοτημένοι για την ενέργεια συγκεκριμένων πράξεων έρευνας έχουν, για τις πράξεις αυτές, τις ίδιες εξουσίες που έχει η εξεταστική επιτροπή και ο Πρόεδρός της, εκτός αν η επιτροπή αποφασίσει οποτεδήποτε να τις περιορίσει.

Πόρισμα

Άρθρο 148

1. Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας η επιτροπή αξιολογεί τις αποδείξεις που συνέλεξε και συντάσσει αιτιολογημένο πόρισμα, στο οποίο καταχωρίζονται και οι γνώμες της τυχόν μειοψηφίας.

2. Μέσα στην προθεσμία που ορίζει η απόφαση για τη σύσταση της εξεταστικής επιτροπής ή για την τυχόν παράτασή της το πόρισμα της επιτροπής μαζί με τις

αποδείξεις υποβάλλεται στην Ολομέλεια της Βουλής, ανακοινώνεται και καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

3. Με πρόταση του ενός πέμπτου (1/5) του συνόλου των Βουλευτών, το πόρισμα της εξεταστικής επιτροπής εγγράφεται στην ημερήσια διάταξη για συζήτηση, που διεξάγεται με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 137.

Επιτροπές δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών

Άρθρο 149

Με τους όρους των άρθρων 144 και επ. η Βουλή μπορεί να συνιστά με αποφάσεις της εξεταστικές επιτροπές με αντικείμενο την παρακολούθηση και τον έλεγχο κάθε οργανισμού ή επιχείρησης του δημόσιου τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε': ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΟΜΦΗΣ ΚΑΤΑ ΜΕΛΩΝ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ- ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΟΥΣ

Πρόταση μομφής κατά του Προέδρου της Βουλής ή μέλους του Προεδρείου

Άρθρο 150

1. Η Βουλή μπορεί, ύστερα από γραπτή πρόταση πε-

νήντα τουλάχιστο Βουλευτών, να εκφράσει μομφή κατά του Προέδρου της ή άλλου μέλους του Προεδρείου. Η αποδοχή συνεπάγεται τη λήξη της θητείας του καθ' ου η πρόταση.

2. Η πρόταση υποβάλλεται στη διάρκεια συνεδρίασης της Ολομέλειας της Βουλής και πρέπει να καθορίζεται με σαφήνεια τους λόγους της μομφής. Αν διαπισωθεί ότι η πρόταση υπογράφεται από τον ελάχιστο απαιτούμενο αριθμό Βουλευτών, ορίζεται, ύστερα από πρόταση της Κυβέρνησης, ημέρα συζήτησης της πρότασης μομφής σε μία από τις δύο επόμενες συνεδριάσεις κοινοβουλευτικού ελέγχου.

3. Η συζήτηση της πρότασης μομφής ολοκληρώνεται σε μία συνεδρίαση. Σ' αυτήν μετέχουν έως πέντε από τους Βουλευτές που υπογράφουν την πρόταση, έως πέντε άλλοι Βουλευτές που δεν είναι μέλη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας εκείνων που την υπέβαλαν, το μέλος του Προεδρείου κατά του οποίου στρέφεται, οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και η Κυβέρνηση. Για τη διάρκεια των αγορεύσεων εφαρμόζεται το άρθρο 97. Το μέλος του Προεδρείου κατά του οποίου στρέφεται η πρόταση ομιλεί έως εξήντα (60) λεπτά της ώρας.

4. Η πρόταση μομφής γίνεται δεκτή κατά τους όρους του άρθρου 142 παρ. 7.

5. Πρόταση μομφής κατά του Προέδρου της Βουλής δεν μπορεί να υποβληθεί πριν περάσουν έξι μήνες από την απόρριψη όμοιας πρότασης, εκτός αν υπογράφεται από την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού

των Βουλευτών. Αν η πρόταση μομφής στρέφεται εναντίον άλλου μέλους του Προεδρείου, δεν μπορεί να υποβληθεί νέα πρόταση μομφής κατά του μέλους αυτού πριν περάσουν τρεις μήνες.

**Πρόταση διαπίστωσης της αδυναμίας του
Προέδρου της Δημοκρατίας για την άσκηση
των καθηκόντων του**

Άρθρο 151

1. Η πρόταση διαπίστωσης της αδυναμίας του Προέδρου της Δημοκρατίας να ασκήσει τα καθήκοντά του, κατά τους ορισμούς του άρθρου 34 παρ. 2 του Συντάγματος, υποβάλλεται εγγράφως από την Κυβέρνηση προς τη Βουλή και εγγράφεται σε ειδική ημερήσια διάταξη μέσα σε δύο ημέρες από την υποβολή της.

2. Αν η Βουλή δεν λειτουργεί, επειδή έχει διαλυθεί ή έχει λήξει η σύνοδος ή η βουλευτική περίοδος, συγκαλείται υποχρεωτικά μέσα σε δέκα ημέρες και πάντως συνέρχεται αυτεπάγγελα το αργότερο τη δέκατη πέμπτη ημέρα μετά την υποβολή της πρότασης.

3. Η συνεδρίαση της Βουλής είναι μυστική κατά το άρθρο 66 παρ. 1 του Συντάγματος και η ψηφοφορία ονομαστική.

4. Η συζήτηση της πρότασης ολοκληρώνεται σε μία συνεδρίαση και το αργότερο ως τη δωδεκάτη νυκτερινή, οπότε αρχίζει η ψηφοφορία. Στη συζήτηση μετέχουν η Κυβέρνηση, οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτι-

κών Ομάδων και οι εγγραφόμενοι στον κατάλογο των ομιλητών Βουλευτές για δέκα (10) λεπτά της ώρας ο καθένας.

5. Η Βουλή αποφαινεται με πλειοψηφία των τριών πέμπτων (3/5) του συνολικού αριθμού των μελών της, αν συντρέχει περίπτωση εκλογής νέου Προέδρου της Δημοκρατίας.

**Πρόταση διαπίστωσης της αδυναμίας
του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του**

*Άρθρο 151Α

1. Η πρόταση διαπίστωσης της αδυναμίας του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του, κατά τους ορισμούς του άρθρου 38 παρ. 2 του Συντάγματος, υποβάλλεται από την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του κόμματος στο οποίο ανήκει ο Πρωθυπουργός, εφόσον αυτό διαθέτει στη Βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Εάν η Κοινοβουλευτική Ομάδα στην οποία ανήκει ο Πρωθυπουργός δεν διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών, η πρόταση υποβάλλεται από τα 2/5 τουλάχιστον του όλου αριθμού των Βουλευτών.

2. Η πρόταση της παρ. 1 υποβάλλεται εγγράφως στον Πρόεδρο της Βουλής και εγγράφεται σε ειδική ημερήσια διάταξη εντός δύο ημερών από την υποβολή της.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

3. Η συζήτηση της πρότασης ολοκληρώνεται σε μία συνεδρίαση και το αργότερο ως τη δωδεκάτη νυκτερινή, οπότε αρχίζει η ψηφοφορία. Στη συζήτηση μετέχουν έως πέντε από τους Βουλευτές που υπογράφουν την πρόταση, έως πέντε άλλοι Βουλευτές που δεν είναι μέλη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας εκείνων που την υπέβαλαν, οι Πρόεδροι των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και η Κυβέρνηση.

Για τη διάρκεια των αγορεύσεων εφαρμόζεται το άρθρο 97.

4. Η Βουλή αποφαινεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών, εάν συντρέχει αδυναμία για λόγους υγείας του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του.

5. Η ψηφοφορία είναι ονομαστική.

**Πρόταση διαπίστωσης της αδυναμίας των μελών
του Προεδρείου της Βουλής για την άσκηση
των καθηκόντων τους**

Άρθρο 152

1. Σε περίπτωση αδυναμίας του Προέδρου της Βουλής ή άλλου μέλους του Προεδρείου να ασκήσουν τα καθήκοντά τους, αν η αδυναμία παρατείνεται περισσότερο από τρεις μήνες, η Βουλή, ύστερα από γραπτή πρόταση πενήντα τουλάχιστον παρόντων Βουλευτών, αποφαινεται αν συντρέχει περίπτωση αντικατάστασής τους, λόγω οριστικής αδυναμίας να ασκήσουν τα κα-

θήγοντά τους.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 150 παρ. 2 έως 4 εφαρμόζονται αναλόγως.

3. Η ψηφοφορία είναι μυστική.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ': ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΔΙΚΗ
ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΤΩΝ
ΥΦΥΠΟΥΡΓΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Γενικές διατάξεις

*Άρθρο 153

1. Η Βουλή έχει την αρμοδιότητα να ασκεί δίωξη εναντίον όσων διατελούν ή διατέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης ή Υφυπουργοί για ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 86 του Συντάγματος και το νόμο για την ευθύνη των Υπουργών.

2. Ο Πρόεδρος της Βουλής ανακοινώνει στην Ολομέλεια της Βουλής ή στο Τμήμα διακοπής των εργασιών της, αμέσως μετά την υποβολή τους, τα στοιχεία που διαβιβάζονται στη Βουλή, κατ' εφαρμογή του άρθρου 86 παρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

**Πρόταση άσκησης δίωξης κατά μέλους της
Κυβέρνησης ή Υφυπουργού**

*Άρθρο 154

1. Για την άσκηση δίωξης κατά το προηγούμενο άρθρο εναντίον προσώπου που είναι ή διατέλεσε μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός απαιτείται πρόταση κατηγορίας και απόφαση της Βουλής που δέχεται την πρόταση αυτή.

2. Η πρόταση για την άσκηση δίωξης κατά των προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 153 υποβάλλεται γραπτώς και υπογράφεται τουλάχιστον από τριάντα (30) Βουλευτές, διαφορετικά, είναι απαράδεκτη.

3. Η πρόταση για άσκηση δίωξης πρέπει να προσδιορίζει με σαφήνεια τις πράξεις ή τις παραλείψεις που σύμφωνα με το νόμο για την ευθύνη των Υπουργών είναι αξιόποινες και να μνημονεύει τις διατάξεις που παραβιάστηκαν.

Συζήτηση της πρότασης

*Άρθρο 155

1. Όλα τα θέματα που σχετίζονται με τη διαδικασία παραπομπής των μελών της Κυβέρνησης και των Υφυπουργών σε δίκη εγγράφονται σε ειδική ημερήσια διάταξη.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

2. Αμέσως μετά την κατάθεσή της η πρόταση άσκησης δίωξης ανακοινώνεται στην Ολομέλεια της Βουλής, τυπώνεται, διανέμεται στους Βουλευτές και εγγράφεται στην ειδική ημερήσια διάταξη της προηγούμενης παραγράφου μέσα σε δεκαπέντε ημέρες από την κατάθεσή της.

3. Η συζήτηση περιορίζεται μόνο στη λήψη απόφασης για συγκρότηση ή όχι ειδικής κοινοβουλευτικής επιτροπής για τη διεξαγωγή προκαταρκτικής εξέτασης. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης η Βουλή μπορεί να επιτρέψει την εμφάνιση ενώπιόν της του προσώπου κατά του οποίου στρέφεται η πρόταση άσκησης δίωξης προκειμένου να ακούσει τις απόψεις του. Σε κάθε περίπτωση έχει δικαίωμα να υποβάλει στη Βουλή έγγραφο υπόμνημα, που καταχωρίζεται στα Πρακτικά.

4. Η συζήτηση για όλα τα θέματα που αναφέρονται στο άρθρο 86 του Συντάγματος διεξάγεται σύμφωνα με το άρθρο 137 παρ. 2, που έχει ανάλογη εφαρμογή.

5. Η ψηφοφορία για όλα τα ζητήματα του άρθρου 86 του Συντάγματος είναι μυστική. Σ' αυτήν δεν μετέχει εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η πρόταση άσκησης δίωξης, αν είναι Βουλευτής.

6. Η απόφαση για τη συγκρότηση επιτροπής λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών, άλλως η πρόταση απορρίπτεται ως προδήλως αβάσιμη.

7. Αν η Βουλή αποφασίσει να μη συγκροτηθεί η επιτροπή αυτή, δεν μπορεί να υποβληθεί νέα πρόταση ά-

σκησης δίωξης στηριζόμενη στα ίδια πραγματικά περιστατικά.

8. Αν για οποιονδήποτε άλλο λόγο, στον οποίο περιλαμβάνεται και η παραγραφή, δεν περατωθεί η διαδικασία που αφορά πρόταση άσκησης δίωξης κατά προσώπου που είναι ή διατέλεσε μέλος της Κυβέρνησης ή Υφυπουργός, η Βουλή μπορεί, ύστερα από αίτηση του ίδιου ή των κληρονόμων του, να συστήσει ειδική επιτροπή στην οποία μπορεί να μετέχουν και ανώτατοι δικαστικοί λειτουργοί για τον έλεγχο της κατηγορίας. Η σχετική συζήτηση γίνεται σε μία συνεδρίαση.

9. Στην ειδική επιτροπή της προηγούμενης παραγράφου προεδρεύει ένας από τους Αντιπροέδρους της Βουλής. Ο αριθμός των μελών, η σύνθεση και η συγκρότησή της σε Σώμα καθορίζονται με την απόφαση της Βουλής. Με την ίδια απόφαση ορίζεται προθεσμία υποβολής του πορίσματός της. Μετά την υποβολή του πορίσματος, ύστερα από αίτηση του ενδιαφερομένου ή των κληρονόμων του ή πρόταση του ενός δεκάτου (1/10) του συνολικού αριθμού των Βουλευτών, μετά από απόφαση της Διάσκεψης των Προέδρων διεξάγεται συζήτηση στη Βουλή, που ολοκληρώνεται σε μία συνεδρίαση.

10. Με τη διαδικασία και την πλειοψηφία των ανωτέρω παραγράφων η Βουλή μπορεί οποτεδήποτε να ανακαλεί την απόφασή της ή να αναστέλλει τη δίωξη ή την προδικασία ή την κύρια διαδικασία.

Διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης***Άρθρο 156**

1. Αν η Βουλή αποφασίσει προκαταρκτική εξέταση, ορίζει από τα μέλη της δωδεκαμελή επιτροπή για τη διενέργειά της. Συγχρόνως ορίζει και την προθεσμία μέσα στην οποία η επιτροπή οφείλει να υποβάλει το πόρισμά της και το σχετικό αποδεικτικό υλικό. Το πόρισμα της επιτροπής πρέπει να είναι αιτιολογημένο και να περιέχει σαφή πρόταση για την άσκηση δίωξης. Η άποψη της τυχόν μειοψηφίας της επιτροπής καταχωρίζεται σε χωριστό κεφάλαιο του ίδιου πορίσματος.

**2. Ο αριθμός των μελών της Επιτροπής αυξάνεται έτσι ώστε να εκπροσωπούνται με ένα (1) τουλάχιστο μέλος και κατ'αναλογία πάντοτε της δύναμής τους όλες οι κατά τον Κανονισμό της Βουλής αναγνωριζόμενες Κοινοβουλευτικές Ομάδες.

3. Η επιτροπή συγκροτείται και λειτουργεί κατά τις διατάξεις των διαρκών κοινοβουλευτικών επιτροπών, που εφαρμόζονται αναλόγως. Μετά τη συγκρότησή της ορίζει δύο εισηγητές από τα μέλη της.

4. Η επιτροπή έχει όλες τις αρμοδιότητες του εισαγγελέα πλημμελειοδικών, όταν αυτός διενεργεί προκαταρκτική εξέταση. Η επιτροπή μπορεί να αναθέσει σε

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)
** Προστέθηκε την 1.2.1994 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 6 Α/2.2.1994)

εισαγγελία πλημμελειοδικών ή σε εισαγγελία εφετών τη διενέργεια ειδικότερων πράξεων, σχετιζομένων με το αντικείμενο της προκαταρκτικής εξέτασης. Εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η πρόταση άσκησης δίωξης καλείται από την επιτροπή να δώσει εξηγήσεις, αν το επιθυμεί.

5. Το πόρισμα της επιτροπής και το σχετικό αποδεικτικό υλικό υποβάλλονται στον Πρόεδρο της Βουλής, ο οποίος ανακοινώνει στη Βουλή την κατάθεσή τους.

6. Το πόρισμα τυπώνεται και διανέμεται στους Βουλευτές μέσα σε δέκα ημέρες από την κατάθεσή του.

7. Οι Βουλευτές, καθώς και εκείνος κατά του οποίου στρέφεται η πρόταση άσκησης δίωξης, δικαιούνται να λάβουν γνώση του αποδεικτικού υλικού που έχει κατατεθεί στη Βουλή.

8. Αν η επιτροπή δεν υποβάλει εμπρόθεσμα το πόριμά της, η Βουλή είτε παρατείνει την προθεσμία είτε προχωρεί χωρίς πόρισμα στη συζήτηση της πρότασης για την άσκηση δίωξης.

9. Οι εξουσίες της επιτροπής δεν αναστέλλονται με τη λήξη της συνόδου, παύουν όμως με τη διάλυση της Βουλής ή με τη λήξη της βουλευτικής περιόδου.

10. Αν διαλυθεί η Βουλή ή λήξει η βουλευτική περίοδος και δεν έχει κατατεθεί το πόρισμα της επιτροπής, η Βουλή κατά την πρώτη τακτική σύνοδο της νέας περιόδου ορίζει νέα επιτροπή για τη διενέργεια ή τη συνέχιση της προκαταρκτικής εξέτασης, με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 86 παρ. 3 εδάφιο δεύτερο του Συντάγματος.

Συζήτηση του πορίσματος της επιτροπής***Άρθρο 157**

1. Μέσα σε πέντε ημέρες από τη διανομή του πορίσματος της επιτροπής στους Βουλευτές καταρτίζεται ειδική ημερήσια διάταξη της Ολομέλειας της Βουλής.

2. Η συζήτηση αρχίζει το αργότερο σε δεκαπέντε ημέρες από την κοινοποίηση της ειδικής ημερήσιας διάταξης, είναι γενική και αναφέρεται στην παραδοχή ή μη της πρότασης για την άσκηση δίωξης. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης η Βουλή μπορεί να καλέσει εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η πρόταση άσκησης δίωξης, και αν ακόμη δεν είναι μέλος της Κυβέρνησης, Υφυπουργός ή Βουλευτής, να εμφανιστεί ενώπιόν της και να ακουστεί. Το τελευταίο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 155 εφαρμόζεται αναλόγως.

3. Αμέσως μετά τη λήξη της συζήτησης διεξάγεται μυστική ψηφοφορία για την πρόταση της επιτροπής και χωριστά για κάθε καταγγελλόμενη πράξη ή παράλειψη, για την οποία ζητείται άσκηση δίωξης. Η απόφαση λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών.

4. Αν μετά την κατάθεση του πορίσματος της επιτροπής λήξει η σύνοδος ή διαλυθεί η Βουλή ή λήξει η βουλευτική περίοδος, η γενική συζήτηση για το παραδεκτό της πρότασης διεξάγεται κατά περίπτωση στην

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

επόμενη σύνοδο ή στην πρώτη σύνοδο της νέας βουλευτικής περιόδου, με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 86 παρ. 3 εδάφιο δεύτερο του Συντάγματος.

5. Αν απορριφθεί το πόρισμα της επιτροπής, δεν μπορεί να υποβληθεί νέα πρόταση άσκησης δίωξης εναντίον του ίδιου προσώπου στηριζόμενη στα ίδια πραγματικά περιστατικά.

Κλήρωση μελών του Ειδικού Δικαστηρίου, του Δικαστικού Συμβουλίου και της εισαγγελικής αρχής

*Άρθρο 158

1. Αν η Βουλή αποφασίσει την άσκηση δίωξης, προχωρεί στην κλήρωση των τακτικών και αναπληρωματικών μελών του Ειδικού Δικαστηρίου, του Δικαστικού Συμβουλίου και της εισαγγελικής αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 86 του Συντάγματος και το νόμο περί ευθύνης Υπουργών.

2. Η κλήρωση των τακτικών και αναπληρωματικών μελών του Ειδικού Δικαστηρίου ενεργείται ενώπιον της Ολομέλειας της Βουλής από τον Πρόεδρό της. Τα ονόματα των μελών του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Αρείου Πάγου, που μπορούν να μετέχουν στη σύνθεση του Ειδικού Δικαστηρίου και του Δικαστικού Συμβουλίου, κατά το άρθρο 86 παρ. 4 του Συντάγματος, αποστέλλονται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, με-

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

τά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της Βουλής. Αν δεν είναι εφικτή η συγκρότηση του Ειδικού Δικαστηρίου ή του Δικαστικού Συμβουλίου, επακολουθεί νέα κλήρωση με την ίδια διαδικασία για τη συμπλήρωση της σύνθεσης του Ειδικού Δικαστηρίου ή του Δικαστικού Συμβουλίου.

3. Αν δεν γίνει ή διακοπεί η κλήρωση των μελών του Ειδικού Δικαστηρίου ή του Δικαστικού Συμβουλίου, επειδή έληξε η σύνοδος, διαλύθηκε η Βουλή ή έληξε η βουλευτική περίοδος, η κλήρωση ενεργείται με την επανάληψη των εργασιών της Βουλής στην επόμενη σύνοδο ή στην πρώτη σύνοδο της νέας βουλευτικής περιόδου, με την επιφύλαξη της διάταξης του άρθρου 86 παρ.3 εδάφιο δεύτερο του Συντάγματος.

4. Αμέσως μετά τη διενέργεια της κατά την παράγραφο 2 κλήρωσης ο Πρόεδρος της Βουλής αποστέλλει στον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας ή στον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου την απόφαση της Βουλής για την άσκηση δίωξης, τα ονόματα των τακτικών και αναπληρωματικών μελών που κληρώθηκαν και όλη τη σχετική δικογραφία.

Πρόταση κατηγορίας κατά του Προέδρου της Δημοκρατίας

Άρθρο 159

1. Για την κατηγορία και την παραπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας σε δίκη απαιτείται πρόταση κατηγορίας και απόφαση της Βουλής για την αποδοχή της.

2. Η πρόταση κατηγορίας πρέπει να υποβάλλεται γραπτώς και να υπογράφεται από το ένα τρίτο (1/3) τουλάχιστον του συνολικού αριθμού των Βουλευτών διαφορετικά, είναι απαράδεκτη.

3. Η πρόταση κατηγορίας πρέπει να προσδιορίζει τις πράξεις ή τις παραλείψεις του Προέδρου της Δημοκρατίας που θεμελιώνουν την κατά το άρθρο 49 παρ. 1 του Συντάγματος ευθύνη του.

4. Για την αποδοχή της πρότασης κατηγορίας και την παραπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας σε δίκη απαιτείται πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνολικού αριθμού των Βουλευτών, ύστερα από ονομαστική ψηφοφορία σε μυστική συνεδρίαση.

5. Αν η πρόταση κατηγορίας γίνει αποδεκτή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παραπέμπεται στο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 86 του Συντάγματος. Οι σχετικές με το άρθρο 86 του Συντάγματος διατάξεις εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση του Προέδρου της Δημοκρατίας.

6. Οι διατάξεις των άρθρων 153 έως 158, που καθορίζουν τη διαδικασία παραπομπής των μελών της Κυβέρνησης και των Υφυπουργών σε δίκη, εφαρμόζονται αναλόγως και για τη διαδικασία παραπομπής του Προέδρου της Δημοκρατίας σε δίκη.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Διάθρωση

Άρθρο 160

*1. Συνιστάται επιστημονική υπηρεσία της Βουλής που αποτελείται από: α) την πρώτη διεύθυνση επιστημονικών μελετών, β) τη δεύτερη διεύθυνση επιστημονικών μελετών, γ) τη διεύθυνση πληροφορικής και νέων τεχνολογιών και δ) τη διεύθυνση βιβλιοθήκης της Βουλής.

2. Οι διευθύνσεις της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους ενεργούν με αποκλειστικό γνώμονα τις γενικές αρχές και τους κανόνες της επιστήμης.

3. Η επιστημονική διεύθυνση των εργασιών της υπηρεσίας αυτής ανήκει στο επιστημονικό συμβούλιο, που υπάγεται απευθείας στον Πρόεδρο της Βουλής.

4. Οι αρμοδιότητες της διοικητικής διεύθυνσης της επιστημονικής υπηρεσίας ανήκουν στον Πρόεδρο της Βουλής, που μπορεί να τις εκχωρεί. Το ίδιο ισχύει και για τις αρμοδιότητες του άρθρου 3 παρ. 1 εδ. εã του ειδικού κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας της βιβλιοθήκης της Βουλής (ΦΕΚ 753 Βã/18.12.1985) και των άρθρων 88 και 90 παρ. 1 εδ. γã του υπηρεσιακού Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Βã - Προσωπικό).

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

5. Η κοινοβουλευτική εποπτεία της βιβλιοθήκης της Βουλής ανήκει στην κατά το άρθρο 46 παρ. 4 επιτροπή, που εισηγείται στον Πρόεδρο της Βουλής κάθε μέτρο που κρίνει απαραίτητο για την ορθολογική και αποδοτική λειτουργία της.

6. Τα άρθρα 7 εδ. γα, 22 και 30 του υπηρεσιακού Κανονισμού (Μέρος Βα- Προσωπικό) καταργούνται.

Επιστημονικό συμβούλιο

Άρθρο 161

*1. Το επιστημονικό συμβούλιο της Βουλής είναι εννεαμελές και συγκροτείται από έναν καθηγητή πανεπιστημίου με ειδίκευση στο συνταγματικό και εμπειρία στο κοινοβουλευτικό δίκαιο ως πρόεδρος, έναν καθηγητή του δημοσίου δικαίου, έναν καθηγητή του ιδιωτικού δικαίου, έναν καθηγητή του ευρωπαϊκού δικαίου, έναν καθηγητή του ποινικού δικαίου, έναν καθηγητή της πολιτικής επιστήμης, έναν καθηγητή των οικονομικών, έναν καθηγητή της στατιστικής και έναν καθηγητή της πληροφορικής. Τα τρία πρώτα μέλη πρέπει να είναι καθηγητές πρώτης βαθμίδας εν ενεργεία ή μη.

Το επιστημονικό συμβούλιο συνεδριάζει υπό την προεδρία του προέδρου του, είτε εν ολομελεία είτε κατά τμήματα, η σύνθεση των οποίων ορίζεται από τον Πρόεδρο της Βουλής ύστερα από εισήγηση του Προέδρου του.

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

2. Ο Πρόεδρος και τα μέλη του επιστημονικού συμβουλίου διορίζονται από τον Πρόεδρο της Βουλής με σχέση ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου για πλήρη ή μερική απασχόληση, χωρίς δέσμευση από γενικές ή ειδικές διατάξεις της εργατικής ή της άλλης νομοθεσίας και ιδίως από την παρ. 12 του άρθρου 65 του υπηρεσιακού Κανονισμού (Μέρος Βα- Προσωπικό). Η παρ. 2 του άρθρου 64 και οι παρ. 7, 8 και 9 του άρθρου 65 του υπηρεσιακού Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Βα - Προσωπικό) εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή. Καταγγελία της σχέσης επιτρέπεται για τους λόγους που επιτρέπεται η απόλυση των μόνιμων υπαλλήλων της Βουλής.

3. Οι θέσεις του προέδρου και των μελών του επιστημονικού συμβουλίου δεν είναι ασυμβίβαστες με τις θέσεις ΔΕΠ των ΑΕΙ, ούτε με τη δικηγορία.

*4. Στην αρμοδιότητα του επιστημονικού συμβουλίου υπάγονται: α) ο προγραμματισμός, η εποπτεία και ο απολογισμός των ερευνητικών εργασιών και μελετών των διευθύνσεων επιστημονικών μελετών, της διεύθυνσης πληροφορικής και νέων τεχνολογιών και της διεύθυνσης βιβλιοθήκης. Στο πλαίσιο αυτό το επιστημονικό συμβούλιο διαγράφει, κατά το πρώτο δεκαπενθήμερο κάθε συνόδου, θεματικούς άξονες μελέτης και έρευνας και υποβάλλει σχετικά εισηγήσεις στον Πρόεδρο της Βουλής προς έγκριση και απολογιστικές εκθέσεις στο τέλος κάθε συνόδου· β) η εποπτεία της βιβλιογραφικής ενημέρωσης της βιβλιοθήκης. Παραγγελίες του

---

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση

της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

επιστημονικού συμβουλίου ή του Προέδρου του για προμήθεια βιβλίων και έντυπου υλικού εκτελούνται με έγκριση του Προέδρου της Βουλής· γ) η διεξαγωγή σεμιναρίων στις διευθύνσεις που συγκροτούν την επιστημονική υπηρεσία της Βουλής· δ) η εισήγηση για την επιλογή των διευθυντών και του επιστημονικού προσωπικού των διευθύνσεων επιστημονικών μελετών· ε) η εποπτεία των επιστημονικών δημοσιευμάτων της υπηρεσίας· στ) η εισήγηση για τη συνεργασία με τις ανάλογες υπηρεσίες άλλων κοινοβουλίων και διεθνών οργανισμών και η συστηματική παρακολούθηση του έργου τους για την κατάρτιση συγκριτικών μελετών.

Στην αρμοδιότητα του Προέδρου του επιστημονικού συμβουλίου υπάγονται: α) η ανάθεση της θεώρησης των εκθέσεων της επιστημονικής υπηρεσίας επί των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων στα μέλη του επιστημονικού συμβουλίου· β) ο συντονισμός της συνεργασίας των διευθύνσεων που συγκροτούν την επιστημονική υπηρεσία της Βουλής.

5. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής μπορούν να ανατίθενται στο επιστημονικό συμβούλιο και άλλες σχετικές αρμοδιότητες.

Διευθύνσεις επιστημονικών μελετών

*Άρθρο 162

1. Στην πρώτη και δεύτερη διεύθυνση επιστημονικών

*Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001) και αναριθμήθηκαν οι διατάξεις του.

μελετών συνιστώνται και κατανέμονται με αποφάσεις του Προέδρου της Βουλής τα ακόλουθα τμήματα: α) πρώτο τμήμα νομοτεχνικής επεξεργασίας νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων, β) δεύτερο τμήμα νομοτεχνικής επεξεργασίας νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων, γ) τμήμα κοινοβουλευτικών ερευνών και μελετών, δ) τμήμα ευρωπαϊκών μελετών, ε) τμήμα διεθνών και αμυντικών μελετών, στ) τμήμα μελετών οικονομίας και περιβάλλοντος, ζ) τμήμα τεκμηρίωσης και η) τμήμα γραμματείας. Το έργο των τμημάτων τελεί υπό το συντονισμό του προϊσταμένου της αντίστοιχης διεύθυνσης, ο οποίος είναι αρμόδιος για την εκτέλεση των οδηγιών του επιστημονικού συμβουλίου και την προς αυτό εισήγηση των υπηρεσιακών θεμάτων.

*2. Οι προϊστάμενοι των διευθύνσεων και των επτά πρώτων τμημάτων της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και οι επιστημονικοί συνεργάτες και οι ειδικοί επιστημονικοί συνεργάτες, που τα στελεχώνουν, διορίζονται ύστερα από προκήρυξη που αναφέρει τα απαιτούμενα προσόντα. Οι υπηρετούντες κατά τη δημοσίευση του παρόντος προϊστάμενοι και επιστημονικοί συνεργάτες καταλαμβάνουν αυτοδικαίως με απόφαση του Προέδρου της Βουλής αντίστοιχες θέσεις. Η σχετική προκήρυξη δημοσιεύεται σε δύο τουλάχιστον ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών. Το επιστημονικό συμβούλιο εξετάζει και αξιολογεί τους τίτλους σπουδών

---

*Τροποποιήθηκε με αποφάσεις της Ολομέλειας της Βουλής στις 15.12.1997 (ΦΕΚ 258 Α/17.12.1997) και στις 6.12.2001 (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

και τα επιστημονικά έργα των υποψηφίων, καθώς και την προσωπικότητά τους, και υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής σχετική εισήγηση επιλογής. Οι παράγραφοι 2 και 3 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζονται και για το διορισμό του προσωπικού της παραγράφου αυτής.

Ο διορισμός γίνεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής. Η πρόβλεψη της περίπτωσης (ι) της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 2530/1997, όπως τροποποιήθηκε, ισχύει, και για τα μέλη της διεύθυνσης επιστημονικών μελετών.

3. Οι αρμοδιότητες των διευθύνσεων επιστημονικών μελετών είναι: α) η επιστημονική, ιδίως από άποψη συγκριτικού δικαίου, και η νομοτεχνική υποβοήθηση της Βουλής στην άσκηση του νομοθετικού και γενικά του κοινοβουλευτικού της έργου· β) η συστηματική παρακολούθηση των συζητήσεων της Βουλής, καθώς και η συλλογή και επεξεργασία στοιχείων, σχετικά με το έργο της· γ) η διενέργεια ερευνών σχετικά με τα κοινοβουλευτικά έθιμα και την κοινοβουλευτική πρακτική της Ελληνικής Βουλής· δ) η ενέργεια μελετών και η υποβολή προτάσεων σχετικά με την καλύτερη οργάνωση των εργασιών της Βουλής και των υπηρεσιών της· ε) η παρακολούθηση των εργασιών των διεθνών κοινοβουλευτικών διασκέψεων, η ενημέρωση της Βουλής για το αντικείμενο των εργασιών της και η παροχή της αναγκαίας επιστημονικής συνδρομής προς τις

αντίστοιχες κοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες της Βουλής των Ελλήνων· στ) η παρακολούθηση των εργασιών των διασκέψεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των διεθνών οργανισμών, καθώς και διεθνών συνεδρίων, η ενημέρωση της Βουλής για το αντικείμενό τους και η παροχή της αναγκαίας επιστημονικής συνδρομής προς τους βουλευτές ή τις κοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες· ζ) η συνεργασία με τον τομέα προγραμματισμού, έρευνας και μελετών του «Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία».

4. Ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί με απόφασή του να αναθέτει στις διευθύνσεις της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα σχετική με κάθε αναγκαία στήριξη του έργου της Βουλής.

5. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής μπορούν να διατίθενται επιστημονικοί συνεργάτες των διευθύνσεων επιστημονικών μελετών στις κοινοβουλευτικές επιτροπές για την αριότερη νομοτεχνική επεξεργασία των νομοσχεδίων και προτάσεων νόμων, καθώς και την παροχή κάθε επιστημονικής συνδρομής. Οι επιστημονικοί συνεργάτες παρέχουν πληροφορίες σε συγκεκριμένα ερωτήματα των Προέδρων των Επιτροπών.

6. Τα υπουργεία, οι δημόσιες υπηρεσίες, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά ινστιτούτα, οι δημόσιες βιβλιοθήκες και τα άλλα νομικά πρόσωπα του δημόσιου τομέα υποχρεού-

νται να παρέχουν κάθε αιτούμενη πληροφορία ή στοιχείο χρήσιμο για την άσκηση του έργου της επιστημονικής υπηρεσίας της Βουλής.

7. Εντός τριμήνου από τη θέση σε ισχύ του παρόντος, ο Πρόεδρος της Βουλής εκδίδει με απόφασή του και ύστερα από γνώμη του επιστημονικού συμβουλίου, ειδικό εσωτερικό κανονισμό της επιστημονικής υπηρεσίας, σύμφωνα με το άρθρο 94 του Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Βα), με τον οποίο μπορεί να τροποποιούνται και να συμπληρώνονται οι διατάξεις των άρθρων 160-163 του παρόντος για την επιστημονική υπηρεσία της Βουλής και ο οποίος, επίσης, μπορεί να τροποποιείται και να συμπληρώνεται με όμοιες αποφάσεις που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

8. Συνιστώνται στις διευθύνσεις επιστημονικών μελετών σαράντα οκτώ (48) θέσεις επιστημονικών συνεργατών με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Οι επιστημονικοί συνεργάτες των διευθύνσεων επιστημονικών μελετών που θα προσλαμβάνονται εφεξής πρέπει να είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος στο αντικείμενο της θέσης στην οποία προσλαμβάνονται. Η κατανομή όλων των θέσεων επιστημονικών συνεργατών στα τμήματα των διευθύνσεων γίνεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής, μετά από εισήγηση του επιστημονικού συμβουλίου. Η πλήρωση των θέσεων αυτών και η υπηρεσιακή τους σχέση ρυθ-

μίζονται αναλόγως με τις παρ. 2 και 3 του προηγούμενου άρθρου. Προς κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών ο Πρόεδρος της Βουλής μπορεί, με απόφασή του που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση του επιστημονικού συμβουλίου, να μεταβάλλει την αριθμητική σύνθεση των τμημάτων των διευθύνσεων επιστημονικών μελετών. Μπορεί επίσης, με εισήγηση του επιστημονικού συμβουλίου, να μετακινεί υπηρετούντες επιστημονικούς συνεργάτες από τμήμα σε τμήμα και από διεύθυνση σε διεύθυνση.

* 9. α) Για την υποστήριξη του έργου του επιστημονικού συμβουλίου συνιστώνται δύο (2) θέσεις ειδικών επιστημονικών συνεργατών, με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, που διαθέτουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στο γνωστικό αντικείμενο για το οποίο προσλαμβάνονται και μία (1) θέση γραμματέα με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, με εμπειρία στην οργάνωση βιβλιοθήκης.

β) Στις διευθύνσεις επιστημονικών μελετών συνιστώνται και τριάντα δύο (32) θέσεις ειδικών επιστημονικών συνεργατών με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στο γνωστικό αντικείμενο για το οποίο προσλαμβάνονται και με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Οι ειδικοί επιστημονικοί συνεργάτες κατανέμονται στα τμήματα των διευθύνσεων επιστημονικών μελετών με απόφαση του Προέδρου της Βουλής ύστερα από εισήγηση του επιστημονικού συμβουλίου. Για

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση

της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

την τεχνική επιστημονική υποστήριξη των διαρκών και λοιπών κοινοβουλευτικών επιτροπών επιτρέπεται να διατίθενται, κατά τα ανωτέρω, έως δύο (2) ειδικοί επιστημονικοί συνεργάτες ανά επιτροπή σε γνωστικό αντικείμενο αντίστοιχο προς την αρμοδιότητα κάθε επιτροπής.

Για το προσωπικό της παραγράφου αυτής ισχύουν κατά τα λοιπά οι διατάξεις της παρ. 8.

10. Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής μπορούν ύστερα από αίτησή τους να τοποθετούνται στη διεύθυνση επιστημονικών μελετών και υπάλληλοι της Βουλής που υπηρετούν σε άλλες διευθύνσεις, ανάλογα με τα προσόντα τους και τις ανάγκες της υπηρεσίας. Για την προσαρμογή των υπηρεσιών της Βουλής στις ανάγκες της σύγχρονης τεχνολογίας το επιστημονικό συμβούλιο μπορεί να οργανώνει ειδικά σεμινάρια ενημέρωσης υπαλλήλων της Βουλής.

*Άρθρο 162Α

Με απόφαση του Προέδρου της Βουλής είναι δυνατή η ανάθεση επιστημονικών ή ερευνητικών έργων ή μελετών σε ερευνητικά κέντρα ή επιστημονικούς φορείς του ιδιωτικού ή δημόσιου τομέα, προβλεπομένης και της σχετικής αμοιβής, ύστερα από εισήγηση του Προέδρου του επιστημονικού συμβουλίου.

---

*Προστέθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α/18.12.2001)

Διεύθυνση μηχανογράφησης

Άρθρο 163

*1. ....

*2. ....

*3. ....

**4. Οι παράγραφοι 4, 6 και 10 του άρθρου 162 εφαρμόζονται αναλόγως και για τη λειτουργία της διεύθυνσης πληροφορικής και νέων τεχνολογιών.

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ**ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ****ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ****Κατάθεση εγγράφων στη Βουλή
Χορήγηση αναγράφων**

Άρθρο 164

1. Όλα τα έγγραφα που υποβάλλονται στη Βουλή από τα μέλη της Κυβέρνησης, τους Υφυπουργούς, τους Βουλευτές, τις δημόσιες αρχές ή τους ιδιώτες παραδίδονται στην αρμόδια υπηρεσία της Βουλής και καταχωρίζονται στα οικεία βιβλία.

---

*Καταργήθηκε την 1.4.1997 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Μέρος Β' - Προσωπικό, ΦΕΚ 51 Α' / 10.4.1997)
**Τροποποιήθηκε στις 6.12.2001 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 284 Α' / 18.12.2001)

2. Οι Βουλευτές έχουν δικαίωμα να ζητήσουν από το διευθυντή της αρμόδιας υπηρεσίας να θέσει υπόψη τους στο χώρο του γραφείου του οποιοδήποτε έγγραφο έχει υποβληθεί στη Βουλή και να λαμβάνουν απλά αντίγραφα.

3. Κατά την κρίση του Προέδρου της Βουλής μπορούν να χορηγούνται επικυρωμένα αντίγραφα των εγγράφων που υποβλήθηκαν στη Βουλή.

Αρχείο της Βουλής

Άρθρο 165

1. Στο τέλος κάθε τακτικής συνόδου εκδίδεται και βιβλιοδετείται το «Αρχείο της Βουλής», το οποίο διακρίνεται σε αρχείο νομοθετικού έργου και αρχείο κοινοβουλευτικού ελέγχου.

2. Στο αρχείο νομοθετικού έργου καταχωρίζονται κατά υπουργεία: α) οι εισηγητικές εκθέσεις και τα κείμενα των νομοσχεδίων, των προτάσεων νόμων και των τροπολογιών, οι εκθέσεις των διαρκών ή των ειδικών επιτροπών που επεξεργάστηκαν τα νομοσχέδια ή τις προτάσεις νόμων, καθώς και τα κείμενα των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων, όπως διαμορφώθηκαν κατά την ψήφισή τους στο σύνολο από τη Βουλή· β) οι εισηγητικές εκθέσεις και τα κείμενα του προϋπολογισμού και του απολογισμού και γενικού ισολογισμού του Κράτους και οι σχετικές εκθέσεις των εισηγητών της πλειοψηφίας και μειοψηφίας της επιτροπής οικονομικών

κών υποθέσεων.

3. Στο αρχείο νομοθετικού έργου καταχωρίζονται επίσης: α) οι εισηγητικές εκθέσεις και τα κείμενα των σχεδίων και των προτάσεων μεταβολής του Κανονισμού και των τροπολογιών, η έκθεση της Επιτροπής Κανονισμού και το κείμενο που περιέχει τις μεταβολές του Κανονισμού, όπως διαμορφώθηκε κατά την ψήφισή του στο σύνολο από τη Βουλή· β) οι εισηγητικές εκθέσεις και τα κείμενα του προϋπολογισμού και απολογισμού της Βουλής· γ) οι αποφάσεις της Βουλής.

4. Στο αρχείο κοινοβουλευτικού ελέγχου καταχωρίζονται κατά κατηγορίες τα μέσα ελέγχου που υποβλήθηκαν στη Βουλή, καθώς και τα πορίσματα των εξεταστικών επιτροπών.

5. Οι εισηγητικές εκθέσεις και τα κείμενα των προτάσεων και των πράξεων αναθεώρησης του Συντάγματος εκδίδονται και βιβλιοδετούνται σε ιδιαίτερο τόμο του Αρχείου της Βουλής.

Βιβλιοδέτηση των Πρακτικών της Βουλής και σύνταξη γενικού θεματικού ευρετηρίου ύλης

Άρθρο 166

1. Τα τεύχη των Πρακτικών των συνεδριάσεων βιβλιοδετούνται σε ιδιαίτερους τόμους με τον τίτλο «Πρακτικά της Βουλής». Στο τέλος του τελευταίου τόμου κάθε συνόδου, καθώς και του Τμήματος διακοπής των εργασιών της Βουλής, επισυνάπτονται:

α) πίνακας με τους αριθμούς και τις ημερομηνίες των συνεδριάσεων· β) αλφαβητικός κατάλογος των ομιλητών όλων των συνεδριάσεων και γ) αναλυτικό θεματικό ευρετήριο για όλες τις συνεδριάσεις.

2. Για την ευχερέστερη ανεύρεση και χρήση της ύλης που περιέχεται στους τόμους της Εφημερίδας των Συζητήσεων και των Πρακτικών της Βουλής που έχουν εκδοθεί στο παρελθόν συντάσσεται γενικό θεματικό ευρετήριο κατά περιόδους που καθορίζεται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

Ειδικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή του Κανονισμού

Άρθρο 167

1. Με την επιφύλαξη διαφορετικής ρύθμισης από τις διατάξεις του εκάστοτε νόμου για το Υπουργικό Συμβούλιο οι διατάξεις του Κανονισμού που αφορούν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Υπουργών στις εργασίες της Βουλής εφαρμόζονται αναλόγως και για τους Υφυπουργούς.

2. Ο αναπληρωτής ή οι αναπληρωτές εκπρόσωποι Κοινοβουλευτικής Ομάδας δεν μπορούν να μιλήσουν περισσότερο από τρεις φορές αθροιστικά για το ίδιο θέμα. Αν προηγήθηκε αγόρευση του Προέδρου Κοινοβουλευτικής Ομάδας και τον διαδεχθεί αναπληρωτής του, τότε ο αναπληρωτής δικαιούται να μιλήσει μόνο δύο φορές ακόμη και με το χρόνο που αντιστοιχεί στη δευτερολογία ή την τριτολογία του.

3. Για τη διάθεση δαπανών για τις οποίες υπάρχει γραμμένη πίστωση στον ψηφισμένο προϋπολογισμό της Βουλής δεν απαιτείται ιδιαίτερη απόφασή της. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζεται το πρώτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 136 του υπηρεσιακού Κανονισμού (Μέρος Β' - Προσωπικό), ενώ καταργείται το δεύτερο εδάφιο της ίδιας παραγράφου.

*4.....

5. Η διάταξη του άρθρου 37 παρ. 2 του Κανονισμού επεκτείνεται και στα μέλη της Διάσκεψης των Προέδρων που δεν είναι μέλη διαρκών κοινοβουλευτικών επιτροπών. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 37 παρ. 2 ρυθμίζονται με απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

Εξουσιοδοτικές διατάξεις

****Άρθρο 167Α**

Με πρόταση του Προέδρου της Βουλής και σύμφωνη γνώμη της Διάσκεψης των Προέδρων, η Βουλή μπορεί να συστήσει ίδιο νομικό πρόσωπο με τη μορφή ιδρύματος ή άλλου νομικού τύπου, με σκοπό τη διάδοση των αρχών του Κοινοβουλευτισμού και της Δημοκρατίας και τη συμμετοχή γενικώς της Βουλής στα πολιτιστικά, κοινωνικά και μορφωτικά ζητήματα της χώρας, καθώς

---

*Καταργήθηκε την 1.4.1997 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Μέρος Β - Προσωπικό, ΦΕΚ 51Α/10.4.1997)

**Προστέθηκε στις 20.6.1996 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 151 Α/8.7.1996)

και την υποστήριξη προσπαθειών βελτίωσης γενικώς της διεθνούς θέσης της Ελλάδας. Διοικείται από εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο στο οποίο μετέχουν αμισθί και τιμητικώς ο εκάστοτε Πρόεδρος της Βουλής ως Πρόεδρος και ως μέλη, μεταξύ άλλων, οι διατελέσαντες Πρόεδροι της Βουλής και οι πρώην Πρωθυπουργοί - αρχηγοί Κομμάτων που έλαβαν ψήφο εμπιστοσύνης. Το κεφάλαιο και οι δαπάνες ιδρύσεως βαρύνουν τον Προϋπολογισμό της Βουλής. Πόροι του νομικού προσώπου είναι η ετήσια επιχορήγηση από τον Προϋπολογισμό της Βουλής, κρατική επιχορήγηση, δωρεές, κληρονομίες ή κληροδοσίες κοινοβουλευτικών και μη προσώπων, καθώς και επιχορηγήσεις κρατικών και μη τραπεζών, εταιριών και ιδιωτών. Το εν λόγω νομικό πρόσωπο θα λειτουργεί με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και ευελιξία και κατά παρέκκλιση των διατάξεων του δημόσιου λογιστικού. Οι ειδικότεροι σκοποί, η επωνυμία, η νομική μορφή, η διοίκηση, η εκτελεστική επιτροπή, οι πόροι, οι δαπάνες, ο τρόπος προμηθειών και εκτέλεσης έργων και εργασιών, η διαχείριση, τα του προσωπικού, ο προϋπολογισμός και γενικά κάθε αναγκαία λεπτομέρεια θα ρυθμιστούν με το καταστατικό ή τον οργανισμό του νομικού προσώπου, που θα συζητηθεί και θα ψηφιστεί κατά τη διαδικασία των κωδίκων και για την κατάρτιση του οποίου εξουσιοδοτείται ρητά ο Πρόεδρος της Βουλής και η Διάσκεψη των Προέδρων.

Εντάξεις υπαλλήλων ΑΡ

*Άρθρο 168

Αναγνώριση χρόνου προϋπηρεσίας

*Άρθρο 169

Κύρωση ειδικής πράξης

Άρθρο 170

Κυρώνεται από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 791 Βα/20.10.1982) η 4148/8.10.1982 ειδική πράξη του Προέδρου της Βουλής, της οποίας το διατακτικό έχει ως εξής: «Διαπιστώνουμε ότι η έννοια των διατάξεων του άρθρου δέκατου του δεύτερου μέρους του κώδικα οργανισμού των υπηρεσιών της Βουλής και κατάστασης του προσωπικού της είναι ότι περιλαμβάνει τους αποχωρήσαντες από την υπηρεσία της Βουλής από 31 Δεκεμβρίου 1979 έως την έναρξη ισχύος του αναφερόμενου κώδικα (ΦΕΚ 146 Αα/ 21.6.1980)».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 171

1. Ο Κώδικας Κανονισμού Εργασιών της Βουλής ό-

---

*Καταργήθηκε την 1.4.1997 με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Μέρος Β - Προσωπικό, ΦΕΚ 51Αα/10.4.1997)

πως είχε κυρωθεί στην Εα συνεδρίαση της 14ης Οκτωβρίου 1975 της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ 238 Αα/23.10.1975) καταργείται. Ειδικά οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 20 του καταργούμενου Κανονισμού εξακολουθούν να ισχύουν ως το τέλος της παρούσας Δα βουλευτικής περιόδου.

2. Ο Κανονισμός αρχίζει να ισχύει με την έναρξη της Γα συνόδου της Δα περιόδου της Βουλής. Η δημοσίευση του Κανονισμού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως γίνεται με παραγγελία του Προέδρου της Βουλής.

3. Μέσα σε ένα μήνα από την έναρξη ισχύος του Κανονισμού η Βουλή θα εκλέξει τους τέταρτο και πέμπτο Αντιπροέδρους της ανάλογα με τα άρθρα 8 και 10 παρ. 1 εδάφιο τελευταίο.

4. Έως τη συγκρότηση των νέων διαρκών κοινοβουλευτικών επιτροπών σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού τούτου εξακολουθούν να λειτουργούν οι προγενέστερες διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές για την επεξεργασία των σχεδίων και των προτάσεων νόμων που εκκρεμούν σ' αυτές. Αμέσως μετά την έναρξη λειτουργίας των νέων διαρκών επιτροπών τα εκκρεμή σχέδια και οι προτάσεις νόμων, των οποίων δεν έγινε ακόμη έναρξη επεξεργασίας από τις προγενέστερες διαρκείς επιτροπές, διαβιβάζονται στις αντίστοιχες νέες που συγκροτήθηκαν.

5. Με την επιφύλαξη της προηγούμενης παραγράφου η συζήτηση εκκρεμών σχεδίων ή προτάσεων νόμων, καθώς και η συζήτηση εκκρεμών μέσων κοινοβουλευτικού ελέγχου, γίνονται με τις διατάξεις του νέου

Κανονισμού από την έναρξη της ισχύος του.

Άρθρο 172

Κάθε διάταξη που αντίκειται στον Κανονισμό αυτόν ή αφορά θέματα που ρυθμίζονται από αυτόν, καταργείται.

Αθήνα, 22 Ιουνίου 1987

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΑΛΕΥΡΑΣ

274

Σημειώσεις

Κ

Κ

275

Σημειώσεις

276

Σημειώσεις

Κ

